DR. İHSAN ÜNLÜER

OKU OKU BUDUR SONU!

2. bası

Çağdaş Yayınları

DR. İHSAN ÜNLÜER

OKU OKU BUDUR SONU

(İkinci bası)

ÇAĞDAŞ YAYINLARI
GAZETE, DERGİ, KİTAP, BASIN ve YAYIN
ANONİM ŞİRKETİ
Türkocağı Caddesi No: 39 - 41 Cağaloğlu - İstanbul

Bağımsız dizi : 3

İstanbul, Ağustos 1978

Dizgi - Baskı : Erdini Basım ve Yayınevi
Selvilimescit Sok. Güzeller Han, No. 6
Cağaloğlu - İstanbul

OKU OKU BUDUR SONU!..

Açtım tarih kitabını
Orta Asyadan çıktım yola
Haydi benim garip şairim
Yolun açık ola..

Irkım doğudan koptu
Dört bucakta savaştı
Altaydan attığım ok
Alp dağlarını aştı.

Ve sonra: Coğrafya, felsefe tarihi - kadim
Amentü ve kütübihi
«Cümle kitaplarına inandım.»

Tales, Herakleitos, Demokritos
Otladım Akademia bahçelerinde, Logos.

Aristo, Platon
Eğildi kulağıma bir ses:
«Gnosti Safton»
«Sen seni bil! sen seni!
Sokrates'ten öğrendim
Kendimi bilmesini..

Ve kadim Yunandan Romaya
Neron'un kibritiyle yandım
Sezar'ın atına bindim
Çin'i, Hind'i, Kaşıkadasını
Ve Kleopatra'nın yatak odasını:

Vini, Vidi, Vici: Gittim, gördüm, aldım.
Ve sonra karanlık bastı Ortaçağ'ıma
Elektrik kısıtlaması kilisenin
Her yer karanlık
Yuvarlak gördüm düzdüz dünyayı
Gözünde Galile'nin
Sokrates'i zehirleyen baldıran
Galile'nin gerçek'ine saldıran
Ortaçağ karanlığını
Aştık Dante'nin yolunda,
Korney, Rasin, Molyer, Volter ve Ruso
İbni-Haldûn ve Hallacı Mansur'un
Penceresine merdiven koydum
Uzandım Yeniçağ'a:
Yeniden doğdum.

Prometeus'un ateşiyle,
Isıttım Okeanos'un suyunu
Buhar'ı yarattım.
Ve Arşimedes'in «Evreka!»sının
Pabucunu dama attım.
Riyaziyat, tabiiyyat, Darvin, Lamark
İlmî-simya, ilmî-kimya
Açıldı önümde yepyeni bir dünya

Ve sonra uzandı özgürlüğe
Ateşi, buharı, barutu bulan eller.
Ve doğdu aç midelerden nurtopu ihtilâller.
Coğrafyada öğrendim hanyayı Konyayı
Tarihte Karlofça, Pasarofça..
Yirmisekiz çelebi Mehmed,
Yedi sekiz Hasan Paşa..

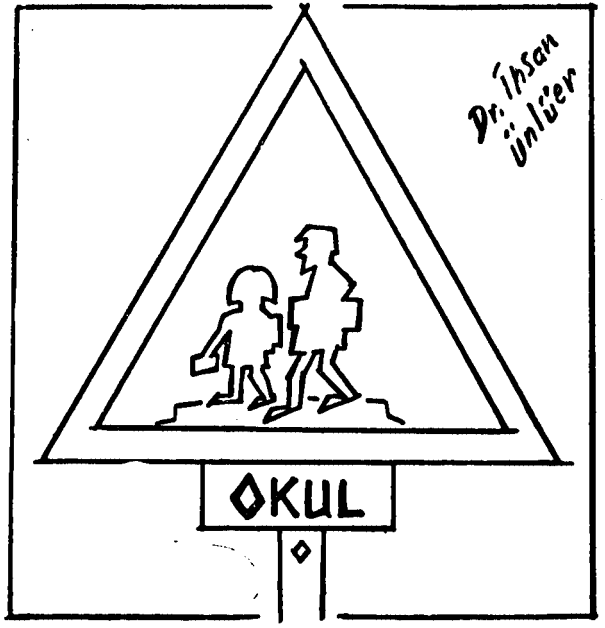
Birinci, ikinci, sonuncu Napolyon,
Birinci, ikinci sonuncu Lui,
Birinci, ikinci, sonuncu Memet
Saymasını bilmemişler yirmiye dek...

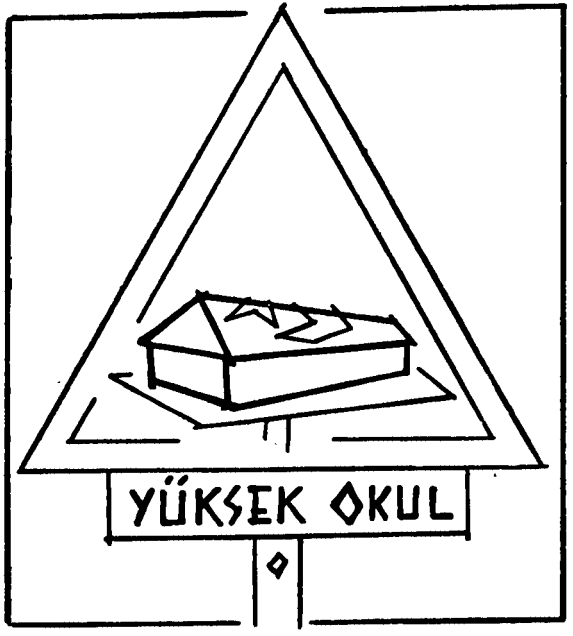
Ve kral öldü yaşasın kral:
Ver elini Cumhuriyet!
Bir hızda geriliği boğduk
Karanlığın üstüne güneş gibi doğduk

Ve sonunda «Çıktık açık alınla,
Devrimleri silip süpürdük
Deterjanlı sabunla»
Ve sonra Demokrasi
31 Martlara, 12 Martlar kattık
Derviş Vahdeti, Patrona Halil
Ve Kabakçı Mustafa'yı
Mezardan çıkarıp Meclise soktuk...

Ben Cumhuriyetin çocuğu Memet
Sallandım ninnilerin salıncağında,
Sabahları Kulhuvallahi ehad,
Akşamları: Allahüssamet...

Sağ yanımda iyilik melekleri:
Bismillah!.
Solumda kötüleri: Neûzü Billah!.
Kuzeyde Moskova'ya: Eyvallah!
Doğuda Dümteka dümtek.
Batıdan: Sadakallahül - azim
Dahilde: Kahrolsun Komünizm!
Ve sonunda: Bir ileri, dört geri
Kapandı, aydınlığın kapıları,
Üniversitede vuruldu
Gonce gülün tazeleri...
Ve Cumhuriyetin çocuğu Memet:
Adalet - Selâmet - Melânet - Cinayet..
Dört kollu tabutunda
Ölüsü gidiyor Atatürk'ün yolunda...
Anlattıklarım bir yana
Memet çok şeyler öğrenmişti hikâye-i hayatında:
Dedim: Giden nedir?
Dedi: Naşımdır..
Dedim: Dimdik duran?
Dedi: Başımdır..
Dedim: Barış nedir?
Dedi: Düşümdür..
Dedim: Savaş nedir?
Dedi: İşimdir.
Dedim: Yılar mısın?
Söyledi: Yook! Yook!..

Dr. İhsan Ünlüer
OKUL

YÜKSEK OKUL

"ZALİMLER SENİ ÖLÜME MAHKÛM ETTİLER"

Bilimin ilk şehidi Sokrates'e «Zalimler seni ölüme mahkûm ettiler» dedikleri zaman: «Tabiat da onları...» diye yanıtlamıştı. Madem ki ölümün önüne geçilemiyor, ne zaman gelirse gelsin.. Ve baldıran zehirini içerek cezalandırıldı Sokrates. Yargısı okunduğu zaman şöyle bağırdı: «Ey Krito, Esklapios'a bir horoz borçluyuz, kurban etmeyi unutma!» Gençleri aydınlatmakla suçlanmıştı Sokrates. Gençlerin aydınlanması zengin sınıfının hoşuna gitmiyordu.

Gelelim tarihin zehirle uygulanan öbür ölümlerine.. Rönesans çağında zehirlenme denince Borjiya sülâlesi akla geliyordu. Bir tarihçi bakın ne demiş:

«15. yüzyıl rönesansında bir Romalı vatandaşın gururla «Bu akşam Borjiyalarda yemeğe davetliyim» dediğini duymak pekâlâ olasıydı, fakat kimsenin «Dün akşam Borjiyalarda yemekteydim» dediği duyulmamıştı. Bu çağda papalar, krallar ve prenslerin saraylarında türlü zehirler kullanılarak zehir ziyafetiyle binlerce kişi asilzade cennetine yolcu edilmiştir. Osmanlı saraylarındaysa devletin çıkarı uğruna tahta ortak olan veliahtlar ve yönetimin rakipleri kanun yoluyla öldürülmekteydi. Görmekteyiz ki koltuk ve çıkar uğruna işlenmiş yüksek düzeyde cinayetlerle dolu tarih:

Sokrates'ler baldıran'la
Kleopatra'lar yılanla
Zehirlendi durdu..
Kimileri kırk katırla
Kimileri kırk satırla
Ve kimisi sultanların, padişahların
Taht yerine, kazıklara oturdu..
Ölüm asüde bahar ülkesidir bir rinde
Ve saray-ı humayûnlarda
15'inci Osman, 18'inci Mehmed
Ve Murad—124—
Ve 35'inci Osman
Taht-ı Humayûn uğruna
Ve Kanun-u devlet-i Osmaniyenin buyruğuna
Uyarak toz edildi...
Lui Kenz, Lui Sez...
Lui Suvasan Trez
Ve Mösyö lö doktör Giyotin
Kendi buluşu olan, salam doğrama makinesiyle
Birer birer
Giyotinle ense kökünden kesildiler.

Ölüm asude bahar ülkesidir bir rinde
Taht-ı Süleyman'ın korunması uğrunda
«Ölümlerden ölüm beğen...»
Denilerek, yüzlerce veliaht, yeğen
Bir koltuk uğruna yarab
Ne güneşler batmış
Ve emperyal, ruvayal ve şehriyâr ölümler
Kralları, padişahları, şahları
Asırlarca birbirine katmış
Süleyman efendi, nasırdan
Kanlı Mari (Mari Stuart) kan boğmasından
Jül Sezarları sokmasından
12 Martzede Süleyman Başbakanlık koltuğuna
İğne konmasından

Tozoldular
Ve koltuk uğruna Cennetin yolunu tuttular.

Geçti seneler ve çağlar
Bu kez saraydaki namlular
Halkın üstüne çevrildi
Kardeş kardeşe vurduruldu
Nice koç yiğitler yere serildi
Ve hekimlik tanrısı Esklapios diyordu:
«— Öldürmeyeceksin...
Primum non nocere...»
Öz yavrularını yiyen Kronos'tan bugüne
Ne yazık ki öldürme yetkisi verildi
Smokinli, frakli katillere..
Ve Tanrılar: Öldürmeyeceksin! dediler
Oysa öldürmek özgüydü
Devlet katındaki büyüklere
Ve ilk kez Hekimlik Tanrısı
Esklapios
Karşı çıktı sıcacık yüreğiyle ölüme
Vardı Baş Tanrı Zeus'un katına

Kendi canını verdi tüm ölenlere
Ve diriltti tüm ölüleri yeniden,
Tüm vurulmuşları yüreklerinden

Amma çok sürmedi mutluluğu yeryüzünün
Çoğaldıkça yaşayanlar, ölümlerden öte
Azaldı yeraltı mezar ülkesinin aritmetiği
Ve tüm yeraltının cinayet üreticileri
İşlerinin kesatlığından sıkıldılar
Ve Yeraltı Tanrısı Hades'e yakındılar
Hades korktu ölümlerin azalmasından
Karanlıklar ülkesinin nüfusu tükenecek diye
Tüm karanlıklar ülkesinin ölüm yanlıları
Yerdiler ölüme ve karanlığa karşı çıkanı
Uyardılar Baştanrı Zeus'u
Ve Zeus hakladı ölüme çare bulan
Esklapios'u

Ve döndü yeryüzüne yeniden ölüm
Benim de her şeye katlanan gönlüm
Bir türlü razı olmuyor bu ölüme.

ÖLDÜRMEK BİR RUH HASTALIĞIDIR

Ozan: «Ölüm asude bahar ülkesidir...» diyor ve ekliyor: «Ölmek odur ki ölmeden evvel ölür kişi.» Tasavvuf'a sorarsanız: «Mûtû kalben te mûtû (yani ölmeden evvel ölünüz)» diyor. Bakın (Shakespeare'in Macbeth yapıtında Kabristan ülkesine dönen İskoçya için yakılan ağıtta diyor ki:

Anamız değil, mezarımız artık İskoçya.
Yüzü gülmez oldu kimsenin.
Ahı gökleri tuttu milletin, duyan yok.
En büyük acılar, kaygulara döndü.
Ölüm çanları kim için çalıyor, soran yok.
Doğru insanların ömrü tükeniyor.
Başına takılan çiçeklerden daha çabuk.
Hasta olmadan ölüveriyor insanlar.

Doğanın acımasız hastalıkları dışında insanları «ölmeden evvel» öldüren araç olarak yerli malı silâhları görmekteyiz bugün...

Bir ölü yatıyor
Ondokuz yaşında bir delikanlı
Ders kitabı bir elinde
Bir elinde başlamadan biten rüyası...
NAZIM

İnsanoğlunun öz evlâdını öldürmesi çok eskidendir. Tarihte Tanrılar katından başlıyor evlat katilliği. Bir canavar Tanrı olan Zaman Tanrısı

Kronos çocuklarını doğar doğmaz yiyordu. Çünkü her doğan yavrunun büyüyünce kendisini haklayacağından korkmaktaydı. Oysa eşinin kendisinden gizli olarak doğurup büyüttüğü öz oğlu tarafından gebertilmişti sonunda. İnsan öldürmek insanın bilinç altındaki bir dürtüsüydü. Thanatos denilen öldürücü güdüsü yüzünden cinayet işliyordu insanoğlu. Yıkıcı, zulmedici, kendisine oy vermeyen kentlerin halkına eziyet edici bir güdüydü bu. Adam öldürme. Monomani Homicide adlı bir ruh hastalığıdır. Bu tip katiller bir amaç gütmezler cinayet işlerken. Bir çıkar ya da intikam duyusuyla adam öldürenlerden daha canidir bunlar. Salt önüne geçilmez aşağılık bir güdünün etkisiyle öldürürler. Nedensiz olarak ve de günahsızları... Örneğin Sağcı Memed ile Solcu Ahmet'in ölmesiyle Türkiye ne kazanacaktır ki öldürülür gençlerimiz? Bu tür cinayet psikozlarında paranoid hayal kurmalar, herkesten şüphelenmeler, kendisinin öldürülmek istendiğini sanmalar etken rol oynamaktadır. Bazı kimseler de kan içmek arzusu görülür. Bu vampirlik hastalığı da bir alkoliğin içki isteğinden daha büyük bir tutku, bir Dipsomani bunalımıdır gerçekte.

Kan istiyor; kan, kanı çağırır derler:
Taşlar kımıldar, ağaçlar dile gelirmiş
Fallar, esrarlı bağıntılar içinden.
Saksağanlar, kargalar, kuzgunlar konuşurmuş.

Kan dökeni bulup çıkarmak için.

MACBETH'ten

Tarihçi Hesiodos «Ceza, suçun ardından gelir» diyordu. Cezasını bekleyen kişi bir bakıma onu çekiyor demekti. Ozan Vergilius de arılar için:

«Açtıkları yarada canlarını bırakırlar» diyor, çünkü başkasını sokunca canlarını da, iğnelerini de yitiriyorlar. Bessus adında biri, bir gün kriz halinde sinirlenerek yüreği sızlamadan bir serçe yuvasını yıkıp yavrularını öldürür. Soranlara: «Elbette haklıydım, der çünkü onlar her ötüşte benim baba katili olduğumu yüzüme vuruyorlardı.» Suçunu, insanın yüzüne vuran vicdan denilen insanın içindeki o yargıç ise evlatlarını öldürten katillerde yoktur.

Öylesine kan içinde yüzüyorum ki
Geri gitsem de belâ, ileri gitsem de...
Alışmalı, acemiyim henüz kanı dökmede..
İnsanı saran korku bu...
MACBETH

Psikoloji bilimi de Macbeth'i kanıtlıyor: Cinayetler korku ürünüdür. Katil bilinç altındaki korku'yu karşısındakine aktarmış kişidir. Bir savaşta ileri atılmaktan bir an için çekinen erleri arka saftaki subayların hemencecik öldürmeleri kendi korkaklıklarını başkalarının vücudunda cezalandırmalıdır. İnsanoğlu işlediği cinayetleri bazen nörotik bir belirti, bir ruh hastalığı ya da uyur gezerlikle itiraf etmektedir. Katil Leydi Macbeth'in uykudaki itirafları ün yapmıştı tıp edebiyatında. Macbeth'in cinayetleri yüzünden kabristan haline gelen İskoçya'nın halkı kan ağlıyordu: Bakın:

Kan ağla zavallı memleketim kan ağla
Güçlük zorbalık, oturt sapa sağlam temellerini;
İyiliğin yüreği yok sana karşı durmaya.

Evet her ülke tarihinde bir MACBETH var·

— Yalan
dolan
talan ve
Kan'la beslenen
canavar,
Her daımda bir öğrenci
Her adımda bir Mehmet
Başı vuran Macbeth.

Söyleniyor uykuda gezerken:
«Çık diyorum, korkunç leke çık elimden..
Kan kokuyor bu eller:
Arabistanın bütün kokuları
Temizleyemeyecek bu elleri.»

ÖLÜM TÜCCARLARI

Tutuklular mahkemeden döndüler.
İddianameyi okumuştu savcı.
Yüz - altmış - sekiz'den mahkûmiyetleri isteniyordu.
On seneye kadar ağır hapis diyordu 168'nci madde.
Öldüler, dirildiler, öldüler.
Derken en küçükleri Sahir
— Onsekizinde ya var, ya yoktu —
İşe bak, dedi:
İlkokulda da benim numaram yüz altmış sekiz'di

Can Yücel

Tutuklananlardan, işkence edilenlerden sonra şimdi de öldürülenlerin yaş ortalaması çocuk yaşına inmeye başladı. Dev-Genç, Dev-lis, Dev-ort, Dev-ilk ve en sonunda ana rahmine yöneltecek piştovlarını katiller. Tüm dinler, tüm ahlâk kuralları, tüm insaniyet «Öldürmeyiniz!» diyordu. Hatta hayvaniyet kuralları bile. Zira hayvanlar bile aynı türden olanlarını öldürmüyordu. Voltaire'in dediği gibi:

«Bir ineğin peşinden koşan boğa, kendisinden daha güçlü bir boğa tarafından boynuzlanmaz, bir horoz başka bir horoza horozlanmaz.» Ama bir bakan, emrindeki öğretmenleri Kaf dağına sürer, bir iktidar genç öğrencileri kurşunlatır.

Ayva sarı nar kırmızı sonbahar
Ne dönüp duruyor havada kuşlar,
Nerden çıktı bu cenaze? Ölen kim?
Bu kaçıncı bahçe gördüm tarümar.

Yazarlık bir mersiyeciliğe, bir ağıt düzmeceliğe döndü artık. Bakın Cumhuriyet'in Pencere'sinde İlhan Selçuk şöyle dertleniyordu geçen yazısında:

«Öğrenci Ahmet Söken, komando kurşunuyla can verdi. Neden öldürmüşlerdi onu komandolar? Türkiye'yi kurtarmak için... Peki kimden kurtaracaklardı Türkiye'yi? Ahmet Söken'den mi? İkinci ölü Çetin Koçoğlu.. Bir komanda olduğu söyleniyordu. Bir kavgada başından sopayla yaralanarak ölmüştü.. Çetin Koçoğlu'nun ölümü Türkiye'yi kurtaracak mıydı?

Yani bizim anlayacağımız bu gençlerin ölmesi kimin için yararlıydı? Ölenler ve öldürülenler için değil, öldürtenler için. Sokrates ile Polos'un diyaloğundan dinleyelim bu konuyu..

Sokrates: — Biz, birisini sürdürür, onun malını çalar ya da onu öldürürken bundan bir iyilik bir yarar umarak yaparız bu işi değil mi?

Polos: — Evet..

S: — Bir başka şeyi elde etmek için bir şey yaparken bizim arzuladığımız şey, yapılan şey değil, o şeyi yaparak elde edeceğimiz şeydir demeyiz değil mi?

P: — Evet.

S: — Öyleyse biz gerçekte birisini öldürmek istemiyoruz; bu işi bize bir iyiliği dokunsun diye yapıyoruz. İyiliği dokunmazsa o işi yapmak istemeyiz, değil mi?

P: — Evet, doğru..

S: — Demek ki bir zorba kendi yararına değilken, kendi yararına sanarak birisini öldürürse kendince en iyi olanı yapmış sanır..

P: — Evet..

S: — Ama yaptığı iş kendi yararına değilse, arzuladığı şeyi yapabilmiş sayılır mı?.. İnsanın güçlülüğü, istediği bir şeyi yapabilmesi ise bu katil gerçekte güçsüz bir adamdır.

Şu, yedirilmiş, içirilmiş, giydirilmiş ve silâhlarla donatılmış, Üniversite Yurdunu basan genç te «Vur pençe-i Alideki şemşir aşkına..» diyerek arkadaşlarını öldürüyor...

Bir insanı katil yapıp onu bilinç dışı bir davranışla köle haline sokup çıkarcıların hizmetine koşturan nedir? Psikolojik bir yolla kişinin kendi kendisine yabancılaşıp, kendisinden kopup başkalaşması, Freud'un deyimiyle de Trans mekanizmasiyle kendi bilincini başka bir varlığa Tanrıya, bir düşün'e, ülküye, sevgiye ve propagandacıların sunduğu türlü saçma sapan şeylere aktarması yüzünden olmaktadır. Örneğin insanoğlu emeğini kendi dışına bir ürün olarak aktarmış ve ona para diyerek ona köle olmuştu. Kendi fikrini Tanrı olarak kendi dışındaki bir varlığa aktarıp Tanrısını yücelttikçe insanoğlu onun karşısında yoksunlaşmıştır. Mecnun, Leylâ'ya kavuştuğu halde onu sepetlemiş «ben kendi Leylâ'mı içimde buldum» demişti. Gerçekte içinde bulduğu kendi güçsüzlüğüydü... İnsan bir düşünceye, bir ülküye ya da bir saçma şeye kendisini aktarıp onu putlaştırdıkça (İdolatry) kendisi bir köle haline dönüşür sonunda. Ve o tutku yüzünden kendi canını bile verebilir. İnsanları köle

haline getirip öldürmenin psikolojik yolu budur işte. Fransız devrimi önderlerinden Robespiyer Tarih'i putlaştırmıştı kafasında. Ne diyordu bakın: «Ey geleceğin insanı, zulmün tüm baskılarına senin için katlanıyoruz. Acele et! Doğmamış kuşakları sana emanet ediyoruz. Bir an önce bize eşitlik, adalet ve mutluluk gönder.» Genç beyinleri Maarif çamaşır suyu ile yıkayıp kafaların içine davul tozu doldurarak onları cinayet şebekesi halinde çıkarcıların maşası haline sokan Faşizm'in felsefesini ise Bertrand Russel, deliren Kral Lear'ın satırları ile deyimliyor:

Öyle şeyler yapacağım ki
Bunlar yeryüzüne dehşet salacaklar..
Amma şimdilik bunları ne olduklarını bilmiyorum

Ama elbette ki batılın, karanlığın, gericiliğin, yobazlığın karşısında daima bir akıl yükselecektir.

Bir ölü yatıyor
Ders kitabı bir elinde
Bir elinde başlamadan biten rüyası
Bin dokuzyüz altmış nisanında
İstanbul'da Beyazıt Meydanında
Bir ölü yatıyor

Toprağa şıp şıp damlayacak kanı
Milletim hürriyet türküleriyle gelip
Zaptedene dek büyük meydanı.

TARİH BOYUNCA İŞKENCE

Güç Tanrısı — Öyleyse vur prangaları,
Geçir şu halkayı koluna ve vur gücünle
Vur çekicini çivile şunun kayaya.
Hephaistos — Al işte bitsin bu iş hem de eksiksizce
Güç Tanrısı — Daha güçlü vur sıkıştır, gevşek yeri kalmasın!.
Çözülmez düğümleri çözebilir o...
Geç öbürüne şimdi, bağla onu da sımsıkı, anlasın
Kurnazlığın, Zeus'un karşısında aptallık olduğunu
Haydi durma, batır, batır şimdi göğsüne

Şu çelik çemberin dişlerini sıkıca.
Vur ki etine girsin halkalar.

Işığı, aklı, düşünceyi tanrılardan çalarak insanlara veren, Tanrılar katından egemenliği alarak insanlığın egemenliğini getirmeye çalışan Prometeus, Baş Tanrı Zeus'un buyruğuyla böyle zincire vurulmuştu. Zincire vurulmuş Prometeus işkencenin tarihte ilk örneğiydi. Voltaire işkence lâfını "sorgu" anlamına kullanmıştır. İnsanoğlu işkence etmeyi her halde eşkiyalardan öğrenmişti. Eşkiyalar, paralarını nereye sakladıklarını öğrenmek için parmakları ezmek, tırnakları sökmek, edep yerlerini coplamak yöntemini uyguluyorlardı. Modern eşkiyalar da özgürlüklerini isteyenlere karşı aynı yöntemleri uygulaya gelmişlerdir. Tanrı da bazen mide ülseri, kum san-

cısı, taş sancısı, barsak delinmesi, dalak patlaması, ciğer tavası gibi azaplar çektirmiyor mu insanlara?... Demek ki ilk işkenceler kendilerini tanrıların yerine koyan zorbalar tarafından uygulanmıştır. Eski Roma'da köleler baştan ayağa silâhlandırılarak birbiriyle döğüştürülüyor ve öldürtülüyordu. Modern köleciler de öyle:

Köle idim...
Sezar merdivenlerimi temiz tut, dedi bana
Kongo'da Belçikalılar doğradı ellerimi
Şimdi de beni Teksas'ta linç ediyorlar.
Hughes

Ortaçağ ise din adına yapılan işkencelerle dolu.. Diri diri yakılan din suçlularını seyretmek kadar zevkli bir şey yoktu canı sıkılan halk için. İşkenceden zevk alma duygusu öylesine gelişmişti ki o çağda hekimlikte acıyı dindiren ilâçların çıkması bile «Tanrının işine karışma» diye nitelenerek lânetlenmişti. Bir deliyi dövmekle, ona işkence etmekle uygulanan onun vücudundaki şeytanları kaçırma yöntemi gerçekte insanoğlunun sadist davranışının ürünüydü. İnsan kurban etmek ve fethedilen yerdeki halkı öldürmek ise dinsel bir görev sayılmaktaydı eskiden. Başkalarına işkence etme davranışı insanın kendine karşı çektirdiği acı duygusunun başkasına yansımasıdır bilimce. Keşişlerin ve din adamlarının zalimliği de kendine olan acımasızlığının karşısındakine yönelmesiydi. Nazi zulmünün dinamiği de buna dayanmakta. Yıllarca didinip türlü yoksunluklara katlanıp, canını dişine takarak «tereyağ yerine silâh» diyen Hitler gençliğinin ürünü dünyayı kana bulayıp insan vücudundan sabun imâl

etmek olmuştu. İşkence etmek hekimlikçe bir hastalıktır, bir ruh hastalığıdır. Sadizm'in isim babası Marki Do Sad, konağında yüzlerce seçkin davetlinin önünde soyduğu hizmetçi kadının ötesini berisini dikenli çalılarla dürtüklemekle kendi hasta kişiliğini tedavi etmekteydi gerçekte. İşkence yapmaktan haz duymanın kökeni «Psikopatic Murdeder» dediğimiz ünlü katil Sampson'un hastalığına dek varmaktadır.

Sen insan filan değilsin!
Mahkûmsun sen mahkûm!
Felcederim seni! diye bağırıyor adam
Felcedecekmiş beni.
Anarşistlik edip, bidaha
Falaka şiiri yazarsam

Can Yücel

İşkence tehlikeli bir suç arama yoludur. Roma çağının ozanı Publius Syrus'un dediği gibi: «Acı, suçsuza yalan söyletir.»

Dövüldüm, yara bere içinde kaldım
Yel aldı umutlarımı savurdu
Önüne gelen birlik oldu ezeyim diye
Sonunda ellerine geçen ne?
Ben hep yerimdeyim işte..

Langston Hughes

Evet Prometeus zincire vuruldu:

Ama inanın şu diyeceğime:
Ben bu işkence prangaları içinde
Ne kadar ezilmiş olursam olayım,
Ölümsüz mutluların başı Zeus
Benden yardım istemeye gelecek,
Öğrenmeye canatacak benden
Nerden doğabilecek olduğunu
Tacını tahtını elinden alacak devrimcilerin»

AİSKHYLOS

Tarih boyunca insanlığın özgürlüğünü isteyen Prometeus'lar zincire vuruldukça yeni Prometeus'lar doğuyordu, işte Portekizli Prometeus:

Ağzımı tıkayın, çığlıklarımı boğun,
Canım daha çok bağırmak isteyecek!
Vurun yumruklarımı zincire,
Canım zinciri daha çok kırmak isteyecek!
Etimi parçalayın!
Kemiklerimi dağıtın!

Bayrağım olacak kanım!
Kemiklerim üstünde bir başka insanlık yükselecek
Josquim Namorado

KALEMİNLE SAVAŞ

Bay Necmüddin neden camide, kalabalıkta namaz kılıyor? Bay Cenabüddin neden muhafazakâr partiye oy verdi?. Seksenlik Hayrünnisa hamfendi neden servetini cami yaptırma cemiyetine bırakmış! Montör Sabri neden devrimci partinin sandık başkanı oldu? Tüm bu «Neden» soruları insanoğlunun güdülenme - motivasyon sorununu deyimlemektedir. Necmüddin bey onaylanmak istiyor. Cenabüddin bey paracıklarını yitirmekten korkuyor. Hayrünnisa hamfendi cennette lüküs dairesini garanti etmek istiyor. Montör Sabri ise karnının açlığını, pantolonundaki yamayı kapatmak için devrimci partiyi tutuyor.

İnsanoğlu istiyor, korkuyor, peşinde koşuyor. İhtiyaca yönelik olan bu güdülenme eylemi çevredeki algılanma, düşünme, bilgi edinme süreçleri ve inançlarla birleşerek kişinin davranışı'nı meydana getirecektir. İnsanın hiç bir eylemi yoktur ki davranışlarını belirlemesin. Çalıp söylemekle, giyim kuşamımızla ve en önemlisi yazıp çizmekle davranışımızla yansıtırız.. İnsan derdini yazar. Gazeteye yazar, kara tahtaya yazar, duvarlara yazar... Ve bu yazılanlar daima bir insanın sosyal sınıfının çıkarlarına yönelik olacaktır. Bu yüzdendir ki her insan sosyal sınıfına göre kendi davranışlarını bir gazete sayfasında bulur.

Her kişi kendi davranışını her gün okuduğu gazetesindeki beğendiği bir yazar'ın kişiliğinde yansıtır. Ama sınıflararası mücadelenin belirli kalıpları dışında, egemen sınıflara satılan yazarların faşizme köle olan kalemlerini görmekteyiz bugün politika sahnesinde. Her türlü soyut metafizik ahlâk ölçütünün üstüne çıkarak yazarları «İş» sorunuyla değerlendiren B. Brecht; yazarlar arasında on kişiden dokuzunun satın alınabileceğini söylüyor. Onuncu kişi asla satın alınamaz, diyor. Oysa satılmış dokuz yazarın yazma olanakları yokolmuş, tıkanmıştır. İnsanın davranışları ihtiyaçlarına, çıkarlarına ve inançlarına bağlı olduğuna göre, kişinin ihtiyaç ve çıkarları uğruna türlü ruhsal telafi mekanizmalarıyle onur ve namus kavramından sapması doğal olacaktır. Hırsızlığı bir beceri olarak, katilliği ise kahramanlığa dek yorumlarken, insanoğlu, kaleminin onurunu da derece derece fiyatlarla satacaktır.

Satılır Babıali borsasında kalemler
Kimi kara mürekkeple yazar
Kimisi katillere övgü düzer.
Pandispanya gazetesinde
Kel Aliço'nun güreşleri
Koca Yusuf'un elensesi
İşçilerin gözyaşları, alınteri
Ve öğrencilerin kanına
Ekmeğini doğrar kimisi...

Kalem var köpekçe havlar
Bir zorbanın kapusunda..
Ruble olur kasasında.
Dolar olur cüzdanına dolar..
Kalem var,
Abdestsiz namaz kılanların
Seçim pazarında din satanların
Vaazlarına amentü yazar..

Kalem var yalan,
Kalem var yılan
Çöreklenir genç beyinlere,
Kalem var,
Kırıkkale tabancasında mermi olur
Arkadan vurur öğrenciyi yıkar yere...
Kalem var
Kara plaklara çizer Sahibinin Sesi'ni
Kalem var satılmış sayfalara
Yazar Yüz Karasını
Kalem var satırlara
Döker alınların kara lekesini
Kalem var ki,
Gazete sayfaları ar eder
Taşımaktan yazısını.
O kalemle yazmıştı ozan:
Hürriyetin adını
Okul defterlerime
Sırama ağaçlara
Kumlar karlar üstüne
Uzanan patikaya
Serilip giden yola
Hıncahınç meydanlara...

Mahpustaki yazar şöyle bağırıyordu: «Yazdığımda en ufak bir yalan var mı?» diyorum.

«Farketmez!» diye celalleniyor.

«Benim cezaevimde böyle şeyler yazmak kesinlikle yasak!»

«Ama ben de bir insan olarak dileğimi yazmakta hürüm» diye ısrar ediyorum.

«Sen insan filan değilsin!» diye kükrüyor..

«Mahkûmsun sen mahkûm!»

«Ezerim felcederim seni, hele bidaha böyle»
«Münasebetsizlikler yazayım deme!»

Can Yücel'in dizesine şöyle yanıt veriyordu B. Brecht:

«— Kaleminle yazarak savaş
O güçlü gerçeğin ta kendisi ol!
Gerçek senin yanındadır
Kaleminle yazarak savaş
Sen yalnız bir savaşçı değilsin
Okurun da senin yanınsıra
Savaşa girecektir!»

KOLU GAMALI ELİ KAMALI

Gecenin saat biri. Unkapanı'na doğru ilerliyoruz. Dolmuş bir açıkhava sinemasının önünden geçiyor. Bir kalabalık boşandı sinemadan birden. Aynı yaşlarda üst-baştan yoksun gençler döküldü sokağa. Yüzlerinde intikamla karışık sert bakışlar var. Birisi, bizim dolmuşa bindi bunlardan. Şoför bir ara bunların kim olduğunu sordu gence. Yanıt: «Bozkurt'uz biz.» Dolmuş ilerliyor sokaktan kurt ulumaları geliyor. Zayıf nayıf, üstü başı eski püskü yüzü kansız tüyleri yeni bitmekte olan bizim Bozkurt başını dolmuştakilere ayrı ayrı çevirip poz keserken şoförün yanında orta yaşlı, bir sinekten daha daha tüysiklet olan bir yolcu seslendi: «— Ben de bozkurtum.» Adeta bozkurtluk yayılıyordu dolmuşta da. Bir ara şoför de kurtlanmaya başlamıştı. Kurtluğa övgü edebiyatı başlamıştı dolmuşta. Genç bozkurt, bu kez yanındaki yaşlıya yöneltti sorusunu: «— Sen de bozkurt musun amca?» Yanıt: «— Hayır yavrum», «— Ya nesin?» «Elhamdülillah insanım.»

Pastırmalar denkte
Ne olursa olsun delikanlılıkta

İster bozkurt, ister kancalı kurt, ister peynir kurdu, ister bağırsak kurdu.. Tüm ülkelerin başbuğları kurtlaştırmak için hep sürfe halindeyken çocuk yaşlarındayken, elde etmişlerdir avlarını...

Covanetza! Covanetza!.. Ooo la jönesi! Ulan anfan döla patriyö!!! diye hep enfantil döneminde, çocukluk çağında, kolayca sürüye sokulmuştur yurt yavruları. Gerçekten de Hitler'in faşist politikası Almanya'nın tüm gençlerini kapsayan bir başarı kazanmıştı. Tüm ülke gençleri katılıyor, çığ gibi büyüyordu Nasyonal Sosyalist Partisi. Bu çığ gibi büyüyen kara gömlekliler ordusunun karşısında Hitler şöyle diyordu:

«— Bir ülkenin gençliği, onun geleceği demektir! Böyle olduğuna göre Nasyonal Sosyalizmin iktidarda kalması şartıyla 20 yıl sonra Almanya'nın tüm nüfusu bizden oluşacak demektir.»

Evet büyük yanılgısını düşünmüyordu bay Hitler..

«İnsanın varlığını yöneten bilincidir ve insanın düşüncesi toplumsal çevresini belirleyen bir etkendir» savını savunan idealistlere göre Hitler'in dediği çok doğruydu. Bir gencin kafasına bir miktar maarif çamasır suyu, biraz davul tozu, bir parça minare gölgesi şırınga edince al sana bir bozkurt. Ama evdeki pazar çarşıya uymuyordu. Zira insanın bilincini toplumu değil de toplum insanın bilincini belirlemekteydi. Şimdi bu materyalist görüşe göre: Gençlik neden Hitler'in etkisine giriyor?» diye soracak olursak yanıt şu olacaktır elbet: «Gençlik genç olduğu için Hitler'in partisine giriyor.» Gençleri Hitler'in partisine iten, gençlerin üretim süreçlerindeki yeriydi gerçekte. Karnı aç, meteliksiz, bunalımlı bir gençlik çağı ile üretimden kopuk, yaşamını kazanma yükümünden uzaktır genç adam. Faşist devlet, gençliği hep bu alanda üretimden uzak tu-

tabilse belki gençlik hep ona kulak verecek. Gençlik, gençlik olduğu süre onu daima Faşizm etkiliyecektir. Ama genç adam yaşlandıkça iş değişiverecektir. Zira o, üretim alanına girecek, fabrikalara, bürolara, işyerlerine, ulusun toplumsal yaşam eğitimine ve pratiğine katılacaktır, Bu dev-eğitim ve pratik o gençte faşizme karşı olan düşünceler doğurmakla gecikmiyecektir. Faşizm çabaları yalnızca kara gömlekli gençliğe yönelseydi. yetişkinler hiç varolmasaydı, yani üretim ve kazanç için kapitalist mücadele olmasaydı belki yetişkinleri de avucuna alırdı Hitler.

Genç adam «sosyal sınıfların var olmadığı» yalanına kolayca inanmaktadır. Oysa zamanla o yavrukurt, kart bir kurt haline gelip de üretime katılınca sosyal sınıfları bizzat kendisi oluşturacaktır.

Belinde pištov kama; kolunda haçlı gama, pantolonunda yırtık yama.. İnandırılır okus pokuslarla.. Kapitalizmin ilkel kesimlerinin çıkarını kollamak için emekçi sınıfına karşı tarihsel canavarlığı, böyle güdülenmiş bozkurtlarla bir kez daha uygulamanın sonu nereye varacak? Faşizmin, deterjanlanmış uşakları, av köpekliğini yaptıkları egemen sınıftan yana olmayacaktır asla. Zira faşist militan onun üyesi değil uşağıdır.. Sadece önüne atılmış bir kemik parçasıyla sonunun nereye varacağını tarih yazmaktadır faşist uşaklarının.

Bu çizmeleri bendim sana giy diyen, oğlum
Bu hâki gömleği bendim sana giy diyen

Elini görürdüm hani ben senin, oğlum
«Hayl Hitler!» diyerek kaldırdığın elini.

Hitler'i selâmladın diye, nerden bilecektim,
Kuruyacağını bir gün elinin.

Duyardım, oğlum söz ettiğini senin,
Üstün bir ırktan
Nasıl varacaktım farkına, nerden bilecektim nerden,
Cellâdıymışsın meğer sen kendinin.

Gittiğini görürdüm senin, oğlum
Uygun adımla Hitler'in ardından.
Nerden bilecektim, onu izleyenin
Artık bir daha geri dönmiyeceğini!..

Hâki gömlek vardı her zaman sırtında senin.
Giyme şu gömleği demedim sana, demedim oğlum
Bu günleri göreceğimi bilmiyordum, ne yapayım.
Sana o gömleğin kefen olacağını bilmiyordum.

BRECHT

ZORBALIĞIN GÖBEK ADI

Kapılar tutulmuş neylersin?
Yollar kesilmiş.
Şehir yenilmiş neylersin?
Elde silâh kalmamış.

Neylersin karanlık ta bastırmış.

Eluard

Yasatanımazlık çöreklenmiş iktidara, yalan talan oturmuş koltuklara, hırsızlığın adı kurnazlık olmuş, kan emici kurt gibi girmiş damarlara, ölümse el atıyor okullara...

Kalemler yazmıyor ağıt'tan başka.. Bakıyorsunuz bir yazar gözönüne seriyor durumu. Bir başkası da öfke ve acıma duyularını aktarıyor okurlarına. Her gün bir işçi bir öğrenci öldürülüyor. Ölümlerin ilk başladığı günlerde halk onların acısına yüzde yüz katılıp ağlarken artık ölümlerin artmasına karşın, bir ilgisizlik vurdumduymazlık içinde. Cinayetler sıklaştıkça, acılar dayanılmaz hale geldikçe önemsenmez oluyor. İnsanoğlu bir psiko-sosyal davranışla giderek artan cinayetleri kanıklar oluveriyor. Bir cinayet işlendi mi, ilkin ölene acıma hissi, sonra öfke ve daha sonra da bir intikam duygusu duyarız. Ama bu cinayetlere karşı koyma gücünü kendimizde

bulamazsak onları unutmak için onlardan rahatsız olmamak için bilinçaltına atarız. Bu toplumsal bilinçaltı'nın bir eylemidir. Bir cinayete karşı çıkamıyacak, katili yakalayamayacak durumdaysa bir insan, o olayı örtbas etmeye çalışır. Öfke ve intikam duygularını baskı altına alır. Kendisini rahatsız eden bu konuya ilki kapılarını kapatıverir.

Çevremizde çığ gibi büyüyen cinayet ve barbarlıklar daima içgüdüsel saldırganlık kökenli olarak nitelenip durmuştur. Bilinçaltımızdaki evrensel öldürücülük ve saldırganlık duyularımızın bilinçdışına vurması olarak yorumlanmıştır katilliğimiz. Bu yüzdendir ki, insandaki saldırganlık ve öldürücülük davranışının eğitim yolu ile giderilmesi yoluna gidilmiştir. Canavarlığın yerine iyiliğin geçeceği sanılmıştır eğitimle. Oysa zorbalığa yönelen Faşizmin bir canavarlık olduğunu söyleyince faşistlerin cinayetlerini ve katilliğini hatırlatınca, öldürücülüğü bir kahramanlık olarak benimsiyor faşizm.

İnsan dediğin nice işler görür generalim
Bilir uçmasını, öldürmesini, insan dediğin
Amma bir kusuru var:
Bilir düşünmeyi de.
Brecht

Kitap yakmayı bir güç gösterisi olarak niteliyor faşizm...

Buyurunca Hitler hazretleri
Zararlı fikirlerle dolu kitapların yakılmasını
Halkın önünde, alanlarda
Öküzler odun yığınına araba araba kitap taşıdı.
Brecht

Yığınların karnını doyurmadı mı, halka azla yetinmeyi, nefsine hakim olmayı öğretiyor, halkı gerekli bilgiden yoksun bıraktığı için cahilliği övüyor, üretimi sağlayamayınca da savaşları gereksiniyor faşizm:

«Savaş istiyoruz,»
En önce vuruldu
Bunu yazan.

Brecht

Akıl yeteneklerinden yoksun kitlesiyle akla gereksinmeyi reddediyor, psikopat bünyeleri de saldırganlık ve fetih eylemleriyle pekiştiriyor:

Bir Fatihti kardeşim
Yerimiz yoktu yaşamaya
Topraklar ele geçirmekti
Öteden beri hayalimiz.
Kardeşimin fethettiği yer şimdi
Guadamarra dağlarında
Boyu tam bir seksen
Derinliği bir elli.

Brecht

Faşizm, cinayet ve saldırganlık eylemini uygulamak için hayatını hiçe sayan kurbanları gereksinmektedir:

Elini görürdüm, hani ben senin, oğlum
«Hayl! Hitler!» diye kaldırdığın elini.
Hitler'i selâmladın diye, nerden bilecektim
Kuruyacağını bir gün elinin...

Brecht

Faşist zorbalık öyle Freudiyan ekolün önerdiği bilinçaltındaki itici bir eylem değildir. Faşist

barbarlığına karşı savaş verenler kötülüklerin kaynagını araştırırken çok derinlere inerek orada kök salmış korku ve acıların karıştığı bir cehennemde bulmuşlardı kendilerini. Burada insanlığın küçük bir bölümü, bir avuç kişinin mülkiyetini öteki insanların sömürülmesi bahasına dişiyle tırnağiyle savunmaktaydı. Demek ki zorbalıkların kökeninde sermaye çıkarlarının savunulması yatmaktadır.

Roma'nın büyük
Roma'nın geniş caddelerinde
Dayamış sırtını beton-arme bankalara

Çifte başlı bir balta gibi duran
Yalnız bir kara
Yalnız bir kanlı gölge var:
Her adımda bir mezar
Açıp gezen Sezar

Nâzım

Barbarlığın barbarlıktan geldiği düşüncesi Nazi bilmecesini çözmüyor. Zorbalıkların kaynağı içgüdüler değil, birtakım hesaplardır. Amma zorbalığın türlü çeşitleri varsa, direnişin de çeşitleri var. Suçluları parmakla göstermek yeterli görülmüyor artık.. Zorbaların öldürdüğü kurbanlara acımak yerine zorbalığın kendisine acımasız davranmak gerekiyor. Acıma duygusunun öfke'ye, zorbalara duyulan nefretin de zorbalara karşı savaşa dönüşmesi gerek.

İşte şimdi sırasıdır artık
Sevişip birleşmenin sırası
Onların haklarından gelmek için
Analarını ağlatmak için onların.

Eluard

YAZAR VE TOPLUM

Uyuyamıyacaksın
Memleketin hali
Seni seslerle uyandıracak
Oturup yazacaksın
Uyuyamıyacaksın.

Melih Cevdet Anday

«Paris'te öğrenim yaparken Seine Nehri rıhtımını dolduran kitapçıların sandıklarını karıştırmaya bayılırdım. Günün birinde elime, içinde bir tek harf bile yazılı olmayan meşin kaplı bir defter geçti. Onu güzel beyaz sayfalarının hatırı için satın almıştım. İç kapağında özene bezene yazılmış şu satırlar vardı: «Aklıma gelen düşünceler.» Yukarıdaki anılarını anlatan Jean Guitton, sonra ekliyor:

«En güzel mısralar, hiç bir zaman yazılmayanlardır.»

Gelelim Anna Frank'a: «On üç yasındaki bir kızın saçmaları kimi ilgilendirir ki? Olsun ama canım yazmak istiyor, yazmanın ötesinde yüreğimin derinliklerinde yatan bir şeyi gün ışığına çıkarmak istiyorum.» Jean Guitton'un satın aldığı boş hatıra defterine ıkınıp sıkınarak yazacak şey bulamayan meçhul yazarın yanısıra, Nazi acımasızlığına uğrayan küçük Anna Frank insanlığın yüzkarasını dökmekteydi hatıra defterine... Evet bir içgüdüdür yazmak: Kendini, doğayı, toplumu,

insanları ve evreni deyimlemek için yazmaktaydı insan. Ernest Hemingway, «Çanlar Kimin İçin Çalıyor» adlı yapıtının başında John Dunne'un şu dizelerini almış:

Hiç kimse bir ada değildir.
Kendi başına bir bütün değildir,
Herhangi bir kimsenin ölümü de
Beni eksiltir, çünkü ben insanlıkla ilgiliyim.

Öyleyse: «Çanlar kimin için çalıyor?» diye sorma, onlar senin için çalıyor. Bu çalan çanlar elbette ki çevremizdeki insanların sorunları ve dertleriydi. Dostoyevsky: «Her insan, herkes karşısında sorumludur» diyor. Bir yazar mesleki yönünden olduğu kadar elbette ki insan olarak da sorumludur. Yazma işi düşünme süreci bir bakıma. Bir örtüyü kaldırma, bir açığa vurma işidir. Yazar, bir sözcük yazdığı an, dünyayı değiştirmiş olmuyor mu? Örneğin özgürlük sözünü edince, bir an önce yok olan bir şeyin adını söylemekle dünyaya katılıvermiştir o şey... «Zenciler eziliyor» denmedikçe zencilerin ezilmesinin bir anlam taşıdığı bilinemez. Her sözcük okuyucunun dünyasına sunulan yeni bir gerçek oluyor. Yazmak bir şeyleri değiştirmektir. Özgürlüğün tehlikede olduğu dünyamızda, özgürlüğü korumak görevi yazar'a düşmektedir. Eyleme girmeyen yazar suçlanacak ya da yazarlığını yitirecektir er geç...

Özgürlüğü sürdürmek çabasiyle yükümlü bir yazarın sorumluluğu yaşadığı çağın toplumsal yapısına uymaktadır. Örneğin ortaçağ'daki dinsel ideoloji ve bunu vurgulayan kilise ve krallık ortamında, yazar istemediği bir ideolojinin bekçisi olarak kalmış, katı değerlerin bir uydusu ve seyircisi olmuştur. 18. yüzyılda devrimci nitelikte

yazar olarak Rousseau, Voltaire gibi, ancak kör inançları eleştiren yazarlar çıkmıştı.

19. yüzyılda ise Burjuva devriminin kargaşalığı içindeki yazar kendisi de burjuva sınıfının bir ürünü olduğu halde kendi ideolojisine karşı çıkmış, yeni beliren işçi sınıfına ise hiç etki yapmamıştır.

Bugün de geçmişte de yazarların burjuva sınıfından yetiştiğini görmekteyiz. Okuyucusu da burjuva sınıfındandı çoğunlukla yazarın. Hekim, avukat, memur, öğretmen, serbest meslek adamları karşısında konuşuyor yazar. Ama bu toplum katları bugün ideolojilerinin yıkılışını görüyorlar. Liberalizmin vaktini doldurduğunu, bireycilik yerine devlet elinin geçtiğini biliyorlar. Yazarı, ister istemez hâlâ başta olan ama kendini yıkan bir sınıf için yeniden bir ideoloji kurmak zorunda bırakıyorlar. Öte yandan yazar, ulusal toplulukların en önemli parçası olan işçi ve köylü'lere ulaşamıyor. Çünkü bu sınıfların kurulu ideolojileri vardır. Gerekircilik ve materyalizm. Yazar, görevi gereği özgürlüğü öne sürdüğü süre, ezilenler için konuşması gerekir. Ama çoğunlukla ezen sınıftan çıkmış olan yazar o sınıfa bağlı olduğu için kendini suçlu hissedecektir. 1978 devrimini yapan sınıftan gelme yazar burjuvalıktan çıkamaz. Hürriyet, ganimet, adalet diye 1789'un ilkelerini yansıtır. Savunduğu kendi özgürlüğüdür gerçekte. Bu yüzden de içi rahat değildir.

Oysa, çağımızın yazarı artık daha derin bir kurtuluş gerektiğinin bilincini taşıyor. Ezen aldatan duruma düşmek istemiyor. Daima ezilenlerin, işçilerin, zencilerin, sömürge halkının kurtuluşunu izlemek zorunda kalıyor.

MCİNİN DERS KİTAPLARI

Küçücüktüm
Oltayı attım denize
Bir üşüşüverdi balıklar
Denizi gördüm.

Küçük Erdoğan da Orhan Veli gibi denizi böyle gördü... Maarif okullarında önce annesi Tutaka ana okuluna gönderdi onu, daha sonra Afacan Bale okuluna, daha sonra da babasının isteğiyle Sümbülefendi Kur'an kurslarına... Ve küçük Erdoğan büyüdü.

Küçük Erdoğan'a hanyayı konyayı öğreten ilkin çevresiydi. Türlü oyunlar öğrendi Erdoğan oyun çağında. Uzuneşek, seksek, Hasan almak basan alır· Sinema ve Ş.R.T. ekranlarında «Amerikan Kovboyları Arslan Cinotri'nin kara ve kızıl·derili yerlileri öldürdüğünü gördü. Erdoğan Hırsız-polis oynadı arkadaşlarıyla. Cam kırıklariyle cimcik para yapıp pazarcılık, bankacılık oynadı. «Bu senin, bu benim» sözcüklerinin anlamlarını öğrendi. Noel'de amcasının gönderdiği oyuncaklardan: Uçaklar, toplak· tüfenkler ve ağlayan bebekleri; masallardan «Kırk Haramiler»; oyunlardan «Kanlı Nigar»ı sevdi.

Böylece algıladı çevresini Erdoğan:
Toplumda şeref namus ve vicdan

Bu şişe kapağının altındaydı.
Ve bir çekilişte on apartman
Ve Pandispanya gazetesinin dağıttı
Otomobil, han, hamam, dükkân.
Ama Erdoğan bir dize de öğrenmişti
Paul Eluard'dan:
«Yaşadım, gördüm, anladım herşeyi
Başkalarıydı beni yaşatan insanlardı.
Aktı yüreğimde bir başka yüreğin kanı»

Görmekteyiz ki ilkin çevresiydi kişinin yargılarını oluşturan, İdeolojiyi çocuğa ilk kez işleyen çevresiydi. Amma Erdoğan daha sonra sürre alaylarıyla geçti Millî Eğitim Medresesinin kapusundan «Elifüstün pe, elifüstün se, ciddalı kese ve elinde amme cüzü, kazıklı ülmühal; yürüdü yolunda dört peygamberin.

Böylece dört kollu tabut misali, dört peygamberin dört kitabından, MC'nin eğitimi yolunda yürüdü küçük Erdoğan, amentü billahisiyle:

Öğrenciyim, doğruyum, çalışkan..
Yasam, büyüklerimi haklamak
Küçüklerimi ezmek
Yurdumu budunumu kana boyamaktır
Ülküm yükselmek geriye gitmektir
Varlığım Süleyman Demirel'in varlığına
Armağan olsun..

Kapitalist düzenin eğitim çarkı, ezilen vayanam sınıfının sömürülmesi yönünde dönmekteydı. Suyun başını tutmuş olan burjuva hababam sınıfı, eğitim denilen silâhla kendi çıkarlarını pekiştirmekteydi. Burjuva eğitiminin evrimini sanayideki gelişmenin ortaya çıkardığı ihtiyaçlar belirlemekteydi. Burjuvanın eli altındaki bu, endüstri ihtiyaçlarına göre belirlenen eğitim'den de, ezilen sınıfın yararlanması beklenmezdi.

Papitalist eğitim silâhı olan ders kitapları sorununda da her şeyden önce eğitimin sınıfsal niteliği yatmaktaydı. Kapitalist okul üretiminden koparılmıştı. Kapitalist okul hiyerarşik yapı taşımaktaydı. Türkiye haritasının kuyruk kısmı ile İltanbul'un ve payitahtın okulları arasında dağ gibi ayrıntılar vardı.

Yoksul sınıf öğrencileri ince paltolariyle
Hep geç gelirlerdi derse sabahları
Süt, ya da ekmek taşırlardı ana-babalarına
Öğretmenleri azarlardı onları
Adlarını ceza defterine yazarken.

Brecht

Okulun amacı, boynu bükük hizmetkârlar ve zeki işçiler yetiştirmektir kapitalistlere... Okulun görevi iş pazarları için çeşitli düzeylerde emek kazırlamaktır. Bu yüzden seçici ve eleyiciydi okul, egemen sınıfın hizmetine %20 oranda kafa işçisi yetiştirirken ayıklayıcı yöntenme, eğitim basamaklarından çekip çıkardığı % 80 oranında yetenekli ya da yeteneksiz kol işçisi oluşturmaktaydı. Abdestsiz şeriatçıların, Cengiz Han, Abdülhamit Han ve Gürün Han'ın özlemcilerinin, ekranlarda maneviyat satıcılarının çocukları mebus mektebine, milyoner okuluna, patron kolejine, yağmacılık enstitüsüne giderlerken ancak halk çocuklarıydı İmam Hatip Okullarına doldurulan... Kapitalist okul, burjuvanın hizmetinde «Kamuoyunda hiç tepki uyandırmadan kullanılan son derece etkili» bir beyin yıkama aracıydı. Bu araç sayesinde sömürücü sınıf, çocuklarımızı kendi düzenlerini işletmek için kullandıkları bir pasif yaratık haline getiriliyordu. Ama ne

yazık ki kazın ayağı öyle olmuyordu. Çünkü eğitim sadece Hocanın kuşuna çevrilen okul kitaplarıyla olmuyordu. Bakın Prévert'in yumurcak öğrencisine:

Kafasiyle «Evet!» diyor
Yüreğiyle: «Hayır!»
Sevdiğine «Evet!» diyor
Öğretmene: «Hayır!»
Sözlüye kalkmış
Soru üstüne soru
Şunu yaz, bunu çiz...
Derken bir gülmedir alıyor çocuğu
Delice bir gülme
Ve siliveriyor herşeyi
Sayıları sözler
Adları tarihleri
Öğretmen tepinedursun
Çığlıkları arasında mucize çocukların
Renk renk bütün tebeşirlerle
Belâlı kara tahtanın üstüne
Adını yazıyor devrimin.

BİR İLERİ BEŞ GERİ ŞENLETELİM MEKTEBİ

Bertrand Russel bir kitabında aşırı ve bağnaz milliyetçilikten söz ederken şöyle bir deyimde bulunur: «Dünyada bir tek ulus var. Tüm değerler ve üstünlükler ondadır. Başkalarının bu değerlere sahip çıkmaya hakkı yoktur.»

Ve Russel'in bu kitabını okuyan bir Polonyalı okuyucu yazara gönderdiği bir mektupla şöyle der: «Üstadım, Polonya ulusunun üstünlüğünü kabul etmenize pek sevindim, teşekkürler.»

İnsanoğlu'nun yaşadığı toprağa ve çevresine bağlanması kadar doğal bir şey yok. İnsan kendi ülkesine duyduğu sevgiyi elbette ki başka bir ülkeye duymaz ve bu sevgiyi her sevgiden üstün tutar. Bu yurtseverlik kavramının kökü, yaşanılan yer, yani üzerinde doğulan, üzerinde oturulan toprakla ilgili olduğu içindir ki taşralarda yaşayan vatandaşlarda bu toprağa karşı duyulan topraksal duygu daha aşırı olarak belirmektedir.

İnsanların toprağı ekip biçtikleri feodal üretim çağında toplumlar dinsel - ümmetçi nitelikteydi. Daha sonraları tarihsel oluşumla sermaye (ana mal) meydana çıkmıştı. Böylece ekonomik çıkarların birleşmesiyle uluslara bölünmüş oldu insan toplulukları.

Ve böylece ulus kavramı, kapital düzeni ile birlikte mal birikiminin ve malı pazarlayıp sata-

bilmek kolaylığını sağlayacak koşulları aramanın bir ürünü olarak doğmuştu.

Kapitalist düzenin bir ürünü olan bu millet, milliyet lafı kadar ağızlarda sakız olan bir sâz cük yok bugün. Cephenin milli, radyoların pillisi, suratların kıllısı, telgrafın tellisi, sallaml-a rın diilisi. Milli göbek milli gerdan, milli başkan.. Milliyetçilik her ne kadar kendi yurttaşlarına sevgi duymak ve yabancılara karşı olmak duyusunu öneriyorsa da, kendi yurtaşlarına karşı duyulması gereken sevgiden çok yabancılara başdır. Bu yüzden nefret etme, başkasını düşman görme, başkalarını yok etmeye yönelik perseküte fikirlere sahip olma davranışları katı milliyetçiliğin şovenizim önemli bir karakteri olmuştur. Paul Valery bu konuya değin santırları arasında ne diyordu bakın:

«İnsanların birbirlerini yemesi için, ilkin birbirlerinden nefret etmesi gerekiyor. Haycanlar da birbirlerini yerler ama intikam ve kin duyusu duymazlar birbirlerine karşı.»

Katı ve bağnaz milliyetçilik bugün eğilim dallarına uzatmış bulunuyor kollarını. Tüm batıolan bağlılıklıtır değil mi Oysa bugün devlete karşı görevimiz hükümetin yanında gitmek olduğu öğretir eğitimde. Kişinin kafasındaki kuşkuları ortadan kaldırmak için de yanlış tarih ve yanlış siyasa, yanlış ekonomi bilgiler verileir. Başka devletin kötülükleri es geçilir. Karşı devletin giriştiği savaşlar ne denli bir saldırı olarak gösterilirse kendi savaşlarımız bir savunma ni-

teliğindedir. Bağnaz milliyetçiliğin en önecli öğesi kendini beğenmek kendinn üstün görüp sevme k, başkalarınınndan nefret etmektir. Kahrolsun kabristan ülkesi.. diye yabansılara karşı milli beraberliği güçlendirmeğe çalışırız. Yabancılardan nefret etme eylemi zayıflaüıp düşmanlık unutulunca alışkanlık sonucu bu kez kendi yurttaşlarımızı da sevmekten uzaklaşır, usanırız'.

Toplumları sermayenin uğruna çağdışına çeken aşırı milliyetçilikte bir kin ve nefret egemenliği var. Bir kurt uluması, bir arslan hırlaması, bir sırtlan mırlaması ile simgelenir sosyal kin ve düşmanlıklar.. Aşırı milliyetçilik duygusuyle büyüklenen yurttaşlar karşısındakilere karşı nefret ettirilmekte bir suç işleyecek hale sokulur. Gerçekten bir kişiye bir suç işletmek istiyorsak önce o kişiye bir kıyıcılar çetesinde bağlılık duyusunu aşılamamız yeterlidir. Zira kişi suçu işlerken o suçu bir çeşit bağlılık erdemi olarak görecektir.

Saldırganlıkta kitlesel bir telafi olarak Tanrıyı bir yanında görür, suçuna Tanrıyı bile ortak eder insanoğlu.· Roma, Roma olduktan sonra Tanrıların dünyayı fethetmek üzere Romalıları seçmiş olduğu fikri atılmıştı ortaya..

Altmış altıncı Napolyon mikrofonda şöyle nutuk atıyordu:

— «Lö diyo et avek muva. Ulan anfan döla patriyyö..»

Haçlı seferlerinde Zırtlan Yürekli Reşat: İsa, Musa, Hayrünnisa bizimledir,» diyordu Müslümanlara karşı. İkinci Dünya Savaşında bir ozan da şöyle yazıyordu:

Allah İngiltereyi batırsın
Allah İngiltereyi korusun
Allah şunu yapsın Allah bunu yapsın
«Allah Allah» dedi Allah
«Gel de çık şu işin içinden...»

Aşırı milliyetçilik akımı ister istemez bir ırk üstünlüğüne dek varacaktır sonunda. Milliyetçilik duyusu sömürüye paydos diye bağıran gerçek milliyetçilere çevrilen bir silâh olarak kullanılıyor bugün.

Dünyaya acı çektiren şovenlik, tutuculuk bir kuşak insan harcanarak söndürüldü. Birbirimizi ölümle korkutmakta kullandığımız silâhlar yok edilir, bizleri yoksul düşüren gümrük duvarları indirilir, içimizi yiyen nefretin yerini iyiniyet alabilirdi oysa. İyilerin tembel, kötülerin ise kurnaz olduğu başı dönmüş dünya bir uçuruma doğru itilmeye çalışılıyor. Ama insaniyet - Spor'lu Amigo Hüsnü'ye sorarsanız pek iyimser: Tüm Dünya Millî Takımları, Venüs gezegenine karşı birleşerek bir Dünya karması yaparlarsa o zaman dünyanın işleri düzelecek diyor o.

FELEĞİN KAHPE BAŞINDA PARALANSIN PARASI

Felek ne sömert aşşağılık insanlara
Han hamam, dolap değirmen, hep onlara
Kendini satmayan adama ekmek yok;
Sen gel de yuf çekme böylesi dünyaya

Hayyam

Gazeteye yazı hazırlıyorum. Vakit gece yarısını hayli geçmiş.. Birdenbire acı acı telefon çaldı... Uykulu gözlerle açtım. Kimdi bu satte beni arayan:

— «Alo buyurun.»

— «Ben Hayyam. Ömer Hayyam.»

İrkildim önce ürpererek, hoppalaa, sonra da güldüm:

— «Bırak şakayı da söyle birader. Kimsin, nesin, in misin, cin misin? Hayyam öleli çook oldu.»

— «Ben ne inim ne cinim, ölmeyen Hayyam'ım». Düşündüm ki bu ulu ozanın ölümsüzlüğünü aklıma getirmemiştim:

— «Buyurun piri-üstadım» dedim ürpererek.

— «Bugün bir dörtlük yazmışsın gazetede, onu kimden çevirdin?» dedi.

— «Bir frenkten, Betram d. Wolfe'tan.» dedim.

«Ah dünya yeniden yaratılsaydı
Feleğin kitabını silbaştan eder
Tutup yazarını, daha güzel kitaplara
Bir bir yazdırırdık adlarımızı..»

Hayyam'ın ta kendisiydi, telefonda konuşurken şarap kokusu geliyordu... Yobazlığa, medreseye veryansın eden, insanın insanca yaşamasını isteyen, kardeşçe bir dünya özleyen koca Hayyam.. Okumaya başladı dörtlüklerini ağır ağır, dev gibi:

Bir sürü alçağı sensin adam eden
Toprak sahibi yaptın hergeleleri, davar sahibi
Han verdin hamam verdin bol keseden
Beri yanda yiğit adamın kuru ekmeği yok.
Köpek işesin senin içine kancık dünya...

— «Kancıklığına kancık, ama, köpeğin işemesiyle düzeleceğe benzemiyor hiç» dedim.

«Haklısın» dedi, okumaya devam etti:

Ovada her kırmızı lâlenin teni
Bir padişah kaniyle beslenir..

— «Amma dedim, yaşayan padişahlar bunu akıllarına getirmiyorlar..»

— «Haklısın» dedi, ekledi:

Ferman sende, yaşamak bizde
Senden ayrık'ız bu halimizde
Sen insan kanı içersin, biz üzüm kanı
İnsaf be sultanım kötülük hangimizde?

O sırada acayip sesler gelmeye başlamıştı. Telefon yine tekliyor sandım. Fakat araya başka bir hat karıştı bu kez. Çok uzaklardan bir ses ağır ağır diziler okumaya başlamıştı. Bu kevser şarabı yani mey ile, ney'in tutkusunu yansıtan koca Mevlâna'ydı:

Gel, gel; gene bel
Gene gel gel gel
Ne olursan ol
İster kâfir ol, ister ateşe tap, ister puta,
İster yüz kere tövbe etmiş ol
İster yüz kere bozmuş ol tövbeni..

Umutsuzluk kapısı değil bu kapı
Nasılsan öyle gel.

Sanki Koalisyon parti üyelerine sesleniyordu Mevlânâ:

— «Ne halt olursan ol amma yine gel ki parlamento aritmetiğini tamamlayalım. Burası nimet ve servet kapusu.. Enayilik etme de gel...» Milletvekilleri ise transfer fiatını soruyor, «Kaç parra?» diyor, başka demiyorlardı. O sırada telefonda yine kaçak yaparak geçmişten bir ses konuştu. Neyzen'in sesiydi bu:

Feleğin kahpe başında paralansın parası

Ve ölmüşler ülkesinden yine bir ses girdi araya. Atinalı Timon adlı yapıtın sayfalarından Şekspir sesleniyordu:

Altın para! sarı sarı, pırıl pırıl.
Şu kadarı yeter bunun çevirmeye karayı aka.
Eğriyi doğruya; kötüyü iyiye; soysuzu soyluya
Kocamışı gence, yüreksizi yiğide.
Bu sarı köle
Alır hırsızı, ünvan verir, nişan verir, şan verir
Oturtur senatörle yanyana
.....
Çekil karşımdan, kahrolası çamur..

Yeniden Hayyam konuşmaya başladı bu kez:
Dünya üçbeş bilgisizin elinde
Onlarca bilgi kendilerinde
Üzülme eşşek eşşeği beğenir
Hayır var sana «kötü» demelerinde

Gecenin tam bu saatinde birden.. Tam şehirler arasından devirler, çağlar arasından, bambaş-

ka bir dünya ozanının sesi karıştı araya. Hayyam da, ben de kulak kesilmiştik. O, salt gerçekçiliğiyle söylendi bizlere:

«Şarapla doldur tasımı
Tasım toprakla dolmadan»
Dedi Hayyam.
Baktı ona gül kokulu cismi yanından geçen
Uzun burnuyla, yırtık potinli adam:
«— Ben bu nimetleri yıldızlardan çok olan
Dünyada açım» dedi.
«Şarap almaya değil
Ekmek almaya bile yetmiyor param.»

DEVRİMLERİN EVRİMİ

«Tanrılar eylemde bulunmayan kişiye yardım etmezler.»
Sophocles

Bir sümüklü böceğin üzerine limon sıkın, kıvrılıp büzülerek acıya reaksiyon verecektir. Bir tesbih böceğine fiske vurun, leblebi gibi toparlanıp yuvarlanmakta bulacak kurtuluş yolunu. Newton'un «Etkime — Tepkime» yasasına bakarsak bir sivrisinek bile üzerinde bulunduğu yer yuvarlağına kendi ağırlığınca tepki yapmakta. Baskıya, tehdit ve saldırıya karşı canlıların reaksiyonu ise mantık kurallarına bile aykırı derecede aşırı şiddetle oluyor, bazen minik bir kedi yavrusu kendisine saldıran kocaman azgın kurda karşı hiç korkmadan ölüm bahasına hırlayarak karşı çıkıyor. Bu akılalmaz konversif davranış tıpça içgüdüsel direnmenin bir örneğidir.

Bambulardan yapmıştık nakış, nakış
Mızraklarımız vardı, kurt tuzaklarımız vardı o sıra.
Şöyle bir dizildik mi alanlarına dev ormanların
Parlardı kara ellerimizde bir aydınlık ara sıra
— Vietnam Savaşımız —
DAĞLARCA

Baskıya karşı direniş öyle doğal bir duyu ki eski Çin, Yunan ve Germenlerde yasaları çiğneyen zorbaların toplumca alaşağı edilebileceği

kuramsallaştırılmıştı. Eski Yunanda, tiranlara despotlara karşı koyma yeğ sayılmış, M. Ö. 5. yüzyılda diyalektiğin ilk kurucusu Herakleitos; kent surlarının korunduğu gibi yasaların da sasavunulması için dövüşülmesi gereğini öne sürmüştü. Çiçero ise daha da ileri giderek zorbalara karşı direnmenin ve gerektiğinde yok edilmelerini konusunu ele almaktaydı.

Bir etkene karşı, bir baskıya karşı İnsanoğlu bir şey yapamaz da bakarsın tutar edilgen bir davranışla kendisini yakar. Karanlığı reddetmek için:

Dağlarca'nın dediği gibi «Yanmak karanlığı yadsımaktır.» Evet ben yanmasam, sen yanmasan, biz yanmasak nasıl çıkacaktır. karanlıklar aydınlığa?.

Direnmelerin en etkeni belki de pasif direnmedir. İndra Ghandi faşist bir eylemle elli bin Hintliyi içeri atarken mezarından başını kaldıran babası Nehru şöyle haykırıyordu: «Tüm bir ulusu tutuklayacak bir hükümetin varlığı düşünülemez.»

Şimdi ikinci bir direnmeye gelelim.. Devlet gücünü kullanan kimse, yasaya aykırı davranacak olursa elbette ki, savunucu bir başkaldırmaya başvuracaktı insanoğlu... Durup dururken haksız yere ellerime kelepçe takmaya kalkan polise elbette ki ellerimi uzatamam... Kamu görevlisi bir yasayı uygulamaya kalkıyor da, ama bu yasanın haklılığı toplumsa benimsenmiyorsa bu yasaya karşı uygulanan direnme, sovunucu direnmedir.

Bir devri şeamet yine çiğnendi yeminler
Çiğnendi yazık milletin ümmidi-BÜLENDİ

Elbette ki, kanun diye kanunlar tepelenirse hak direnişine geçecektir. Bu direnme de savunucu ve haklı bir direnmedir.

Ateş ısıtır; bunda ne var?
Dalga gider gelir; bunda ne var?
İnsanoğlu türkü söyler; bunda ne var?
Umudunu söyler: Bunda ne var?
Yoksulluğunu söyler:
İşte bunda çok şeyler var..

Toplumlardaki sömürücü «Hababam Sınıfı»nın, vayanam sınıfını sömürmesine karşın halkın uyguladığı saldırgan direnmeyi yani devrim'i ise savunucu direnmeden ayırmak gerekir. Küba devrimcisi vayanam sınıfının devrimini şöyle dile getiriyordu: «—Bu köylülerin herhangi biri için bir tüfenk alıp ayaklanmak sürünüp acı çekmekten daha iyi idi.» Babeuf ise Devrim'i şöyle tanımlıyordu: «Çoğunluğun yaşamı dayanılmaz hale geldi mi, genel olarak ezenlere karşı ezilenler de ayaklanır..»

İslâm düşüncesinde de tüm dinlerde olduğu gibi siyasal güç sahiplerinin din yolundan, Tanrı yolundan sapması durumunda ona başkaldırmak, Tanrıya başkaldırmak anlamına gelmemektedir; tersine doğru bir davranış olarak yorumlanmaktadır. Peygamber bakın ne demiş:

«Allah'ın hoşuna gitmeyen bir şeyi yapmamanızı emretmedikleri sürece size emredilenleri dinlemek ve onlara uymak ödevinizdir. Aksi halde dinlemey ve uymaya borçlu değilsiniz.» İslâmda zorbalığa karşı direnme olanakları vardır. Örneğin:

«Emir zulmederse, müstehikül az olur.» Sö-

zünün deyimlendiği gibi:

Yargıç tutuklu generale soruyordu mahkemede:

— «Giriştiğiniz bu devrim hareketinde yandaşlarınız kimlerdi?» Yanıt:

— «Eğer başarsaydım, Tüm Fransa halkı sayın yargıç.»

İşte devrimin en önemli kuralı...

DOMUZ DERİSİNDEN POST OLMAZ

Bundan tam üç bin iki yüz elli üç yıl önce yapılan tarihin ilk ikili anlaşmasını okuyalım:

«Mısır'ın yüce kralı Ramses, Hati'nin yüce kralı Hatusil ile aralarında kardeşliği ve dostluğu sürdürmek üzere bir antlaşma yaptılar. Bu antlaşma ile barış ve kardeşlik üzerine söz verirler ki ikisi, artık kardeştirler. Ramses, Hatusil'nin dostudur, oğulları ise birbirleriyle kardeştirler.»

«Bir düşman Hati'ye doğru yürür ve Hatusil Ramses'e: bana yardıma gel, diye haber salarsa, Ramses ona ordularını ve savaş arabalarını gönderecektir.»

«Bir başka düşman Mısır'ın üstüne yürür ve Ramses, kardeşi Hatusil'den yardım isterse, Hatusil ordularını gönderip bu düşmanı öldürecektir..»

«Hatusil şayet kendi uyruklarına kızar, bu uyruklar da Hatusil'e karşı ayaklanırlarsa o zaman dost Ramses ordularını ve savaş arabalarını Htusil'e baş kaldıran halkına karşı onları ezmek için yollayacaktır..»

Tarihin bu ilk ikili antlaşmasında görmekteyiz ki iki başbuğun, iki insanın ta uzaklara yönelen sevgisi, bir başkasını sevmesi, dostluk denilen

mutlu birleşmeyi meydana getirmiştir insanlar arasında. Yunus Emre'nin de «Bana seni gerek seni» derken seslendiği kişi bir dost'tu. Voltaire: «Dostluk erdemli iki insan arasında kendiliğinden meydana gelen bir ikili anlaşmadır» diyor. Erdemli diyor, çünkü erdemsizlerin yani kötü kişilerin olsa olsa suç ortakları olur, dostları değil.. Haz düşkünlerinin safahat arkadaşları, üç kâğıtçıların suç ortakları, siyaset adamlarının çevrelerinde ise dalaverecileri ve dalkavukları vardır, dostları değil...

GEL KARDEŞİM ELİNİ VER BANA

Bir başkasına el vermek ona bağlanmak demektir, onunla dost olmak demektir. Rıhtımda yabancı gemilerden indirilen yük ambalajlarına bakınız. İçinden süt tozu, davul tozu, araç gereç çıkan ambalajlara. Üzerinde damga şeklinde basılmış «birbirleriyle sıkışan iki el» resmi. Bu dostluk sembolüdür. Ellerin birbirine bağlanması saldırıya karşı bir sigortadır kişiler için. Birbirini sıkan eller silâh tutamaz, yumruk atamaz, arkadan vuramaz seni. Montaigne'in deyimlediği dostluk'ta ise eller kadar ruhlar da birbirleriyle kaynaşmıştır. O: «Dostluk ruhlarımızın birlikte olmasını sağlayan bir rastlantı, ya da zorunlukta edindiğimiz ilintilerdir» diyor. Yani zorunlu olarak da dost olunduğunu söylüyor Montaigne. Tıpkı Ramses'le Hatusil'in dostlukları ve Lafonten'in masalındaki hayvanların dostlukları gibi... Öyküyü biliyorsunuz. Zorunlu dostluğu bu denli açıklıyor:

«Bir yaz günü arslan su içmek ve serinlemek

için derenin başına gelir. O sırada cesur bir merkep de suya eğilmez mi! Arslan: «Çekil bakalım da suyumuzu içelim,» diye kükrer.. «— Ne demek çekil!» diye cevap verir beriki: «Benim de canım var, ben de hayvanım.» Nallarına ve tekmelerine güvenir bizimkisi arslana karşın. Sonunda sen çekil, ben çekil.. Kanlı bir döğüş başlar aralarında. Birinin pençesi, kroşesi.· Ötekinin şutları, tekmeleri... Kavganın en kızıştığı anda bir de bakarlar ki gökyüzüne ne görsünler? Akbabalar, leş kargaları onların leşlerini yemek için uçuşmuyorlar mı üzerlerinde! Sonunda her ikisinde de şafak atar, kavgayı bırakalım da dost olalım derler. Yani dost olmak zorunluluğunu duyarlar.

Chillon'un dediği gibi: «Dostunuzu bir gün kendisinden nefret edecekmişsiniz gibi sevin; ondan bir gün kendisini sevecekmişsiniz gibi nefret edin.» Din kitapları: «Birbirinizi seviniz! Çünkü Tanrı öyle söyledi» diyor. Kapitalist düzenin sözcüsü Dale Carnegie ise: «Birbirinizi seviniz zira bir çıkar size bir başkasından gelecektir» diyor. Buna en güzel güncel cevap ise olsa olsa Veysel'in satırları olabilir: «Dost dost! diye nicesine sarıldım. Benim sadık yarim kara topraktır.»

Aristo'nun da sık sık tekrarladığı lâf da bunun ayni:

«Ey dostlarım! Dünyada dost yoktur!»

Dost, dost diye sarıldığımız devletlerin tarihimizdeki dostluklarına bakın. Ozan Akif'ten dinleyelim:

Şimale doğru gidersin: Soğuk bir istikbal.

Cenuba niyet edersin: Açık bir istiskal (hakaret)

Aman Grey bize senden olur olursa medet (İngiliz devlet adamı)

Kuzum Puvankare! (Fransız kodamanı) Bittik.. İnayet et, kerem et.»

Dedikçe sen, dediler karşıdan: «İnayet ola!»

Evet Akif'in dizesinde sözle belirtilen bu ana gerçek şu satırla uygulanıyordu:

«Dilenci mevkii milleterin içinde yerin»

Yapılacak iş Abdülhak Hamid'in lâfına gelmekti elbet:

«Sana senden gelir ancak bir işte dâd lâzımsa.»

Yani «Domuz derisinden post olmaz» demek bu lâf...

ÜLKEYİ GERİ VİTESE TAKMAH

Sene 1946, ilk kez çok partili seçim yapılıyor. Halk sandıklara koşar, oylarını atar. Sonuç: seçim sandığına parmak atılmış, seçime hile karışmıştır. Sandıktan çıkan yeni parlamentoyu, o günün muhalif gazetecisi «Nesebi gayri sahih çocuk» yani (piç» anlamındaki başlıklı yazısiyle yerer. Genç gazetecinin serüveni ölmekle, hileli iktidar partisininki ise kendi kendini bölmekle sonlanır. Ertesi seçimlerde iktidar olanların öyküsüne gelince, o da Yassıada'da sonlanmıştır.

Tüm benzer ülkelerde: Vodresa, Mayonezya, Hababamya, Barbunya, Uyanistan, Kabristan gibi, hepsinin kaderi hep bu yoldan geçmiş, sandığın içinden çıkan parlamenterler ile sandığın gerçek sahibi olan halk hep, birbirine uygunsuz düşmüştür.

Kalabalıkların oylariyle sandıktan çıkan yöneticiler kendilerini seçmiş olan kalabalığa karşı olurlarken farkında olmadan toplumları oluşturan bilimsel kurallara da karşı çıkıyorlardı. Bu yüzden bir çelişkiye düşmekteydiler. Bu çelişki ise tarihsel aşamanın bir gereğinden başka bir şey değildi. Bakın İtalyan halk temsilcisi Gramsci, çağın başbuğ'u Mussolini'ye nasıl bağırıyordu parlamentoda: «Bir devleti ele geçirebilir, yasaları

değiştirebilir, örgütlerin yaşamalarını engelleyebilirsiniz. Ama sizin de uyup gittiğiniz nesnel koşullara bir şey yapamazsınız!»

YAĞMURU DURDURABİLİR MİSİN?
O—O—O—OYYYYY!

Topumsal olayları anlayabilmek için tüm varlıkların uymaya zorunlu olduğu doğa yasalarını eleştirmemiz gerek. Doğa yasasının ilk kuralı, olay ve süreçlerin birbirinden ayrı olmayıp birbirine bağımlı olmasıdır. İkincisi: olayların sürekli değişime uğramasıdır. Bunu bizim Ziya Paşa ne güzel deyimliyor:

Siham âsâ yürürler yerde câmid gördüğün dağlar,
Bu dünya ayni ol kanunu - istimrara tâbidir.

(Yerde donuk ve hareketsiz gördüğün dağlar, tıpkı bulutlar gibi yürümektedirler. Bu dünya da aynı sürekli değişim yasasına uymaktadır.»

Üçüncü kural: Varlıklarda olagelen bu sürekli değişim'in basit ve pürüzsüz değil bir karmaşıklıktan sonra birdenbire olmasıdır. Örneğin ısıtılan su ilkin kaynarken özelliklerini koruyarak sıvı halindedir. Fakat sonra bir bakarsınız ki birdenbire buhar haline gelivermiş. Varlıkların bağlı oldukları gelişimin en önemli kuralı: zıtlıkların, çelişkilerin bir arada bulunmasıdır. Tüm sosyal düzenlerin evriminde bu çelişkileri görmekteyiz. Örneğin derebeylik düzeninin toprak ağaları zamanla güçlerini yitirirlerken, gelişen endüstri sınıfının kapitalistleri ise yükselip egemen sınıf oluyorlardı. Toprak ağası partilerinin tarihe karışmış başkanlarının kıçının altındaki «Kıratı alıp Üsküdar'ı geçen» kapitalist partinin göbekli

başkanı da sonunda aynı çelişki yasalarına kurban olacaktır: Geleceği ellerinde tutan emekçi sınıfının karşısında yenilecektir bu kez. Tarihsel gelişmenin gücünü nasıl anlatıyor B. Brecht:

ÇAY PİŞİRİKEN GAZETE OKUMARK

Gazete okurum sabahleyin
Günlük tasarılarını okurum papanın
Kralların, bankacıların,
Okurum petrol babalarının tasarılarını
Bir yandan da bakarım çayın suyu
Ağzına dek dolu kapta nasıl bulanır,
Sonra nasıl başlar kaynamaya
Durulur da nasıl
Taşar kabın ağzından ve
SÖNDÜRÜR ATEŞİ.

Şimdi bu diyalektik yönteme dayanarak bireye ve toplumlara hasta teşhisini koyan görüşlere geliyoruz.

Bireysel psikolojinin kurucusu Freud, insanın henüz çocukken kişiliğinin gelişmesi için bir psiko-seksüel aşamanın merdivenlerinden geçmesini gerekli buluyordu. Erginlik çağında da bu ilkel aşamanın merdivenlerinde saplanıp kalan kişi hasta kişiydi onca.

İnsanın toplum tarafından biçimlendirildiğini savunan Marks ise hastalığın kökenini toplumsal örgütlenmeye özgün niteliklerde buluyordu: İnsan, ya da toplum eğer tarihsel aşamanın bir düzeyinde saplanıp kalmışsa yani çağın dışında kalmışsa o kişi ya da o toplum hasta'dır...

Şimdi politika düzeyinde düştüğü çelişkiler çukurunda bocalayan şu oyuncuya bir bakalım. Ulusunu, 2000 yıl önceki sığırtmaçlık çağına, 1500

yıl önceki bedevî Arabın şeriat devrine ve can çekişen kapitalizmin kölelik mertebesine yani çağdışına nasıl da çekmeye çalışıyor bu M.C.'nin kuklası. Nasıl da diyalektiğin kuralları arasında sıkışıp kaldıkça gülünçleşiyor?

Ülkeyi geri vitese takarak dünya devletleri önünde küçük düşüren gericiye, ilerici ozanın cevabı şu olacaktır:

Bana bak! Hey! Avanak!
Üç telinde üç sıska bülbül öten
Üç telli saz
Dağlarla dalgalarla kütleleri
İleri
Atlatamaz...

RİSALE-İ NUR AZİMET-ÜL HUZUR

Seninle bir bahçede gibiyiz geliyor bana
Orada hem var hem yok gibiyim
Daha doğrusu bir bahçe oluyorum
İnsanlığımdan çıkarak
Kama pet - kama ta...

Eski Mısır'a ilişkin dizelerinde böyle söylüyor A. Halet Çelebi. İnsanoğlunun, yenir yutulur bir şeyler verebilmek uğruna bahçe olmayı istemesini yansıtıyor. Yeryüzü ve Bereket Tanrısı Demeter gibi.

Bundan 2500 sene önce ünlü bilgin Platon da bu amaçla gider, çağının emlâk komisyoncusu bak Akademos'a. Kalimera kalispera, selam sabah, on onbeş dönümlük kadar bir çamlık bahçe satınalır ondan. Platon, bu araziyi ne 90 daireli apartıman inşaatı için parselliyecek ne de hıyar ya da balkabağı yetiştirmek için kullanacaktı. Orada öğrencilerine ayakta dolaşarak bilim, felsefe ve sanat öğretimi yaptıracaktı. O çağın Hint'i, Çin'i saran büyük düşünce ışığı, Platon'la, nurlu meşalesinden kıvılcımlar halinde Akademos'un bahçesine saçılıyordu.. Platon, iyi düşünce - kötü düşünce diyalektiğini, bilim ve gerçeğin ışığında yansıtıyordu öğrencilerine. Emlâk komisyoncusu bak Akademos'un Bahçeleri daha sonra ta antik Çağ'dan bizim çağımıza Akademi

adıyla bilimin ışığını aktaracaktı.

İlk çağın (ilk öğretmen) muallimi-evvel'i Aristo ile Liketon adlı bahçede veriyordu öğretilerini. Dolaşarak uygulandığı için, gezimciler (peripatetikler) deniyordu bu filozoflara. Epiküros'un Atina'da açtığı bahçe okul ise kapılarını ardına dek açıyordu halka, sınıf, ırk, tür ayırmaksızın. Onun okulunun adı da Bahçe idi. Beden eğitimi, kafa eğitimi ve ruh eğitimi ile kendisini yüceltmeye çalışan insanoğlu için eğitim büyük bir problem olmuştur tarih boyunca.

AKADEMİDEN DR. MORO ADASINA...

Akademiyle, Likeon ve Epiküros bahçesinden, Fenerbahçe, Güzelbahçe, Paşabahçe, Çukurbostan'dan gelerek Afrika sahillerindeki ıssız adada kurulmuş bir hayvanat bahçesine gelelim. E. G. Wells'in ünlü romanının kahramanı Dr. Moro'nun «Gaip ruhlar arası»ndaki bahçeye...

Doktor Moro'nun eğitimi ne Platon'unki gibi konuşmakla eğitim, ne mektupla eğitim, ne telefonla eğitim, ne lingafonla, gramofonla, megafonla olan eğitimlerden bambaşkaydı. Canlının beynine bilgiyi sokmak için kanlı bir eğitim uyguluyordu Moro. Ormanlıkta gizli olarak kurduğu ameliyathanesinde, insanın akrabasından olan goril, panter, domuz, köpek gibi hayvanların beyinlerini tebdil ve tamir edip, dalak, işkembe, şirden, bonfile, kontrfile gibi organlarını transfer ederek onları insanlaştırmaya çalışıyordu. Böylece laboratuvarda imâl edilen insan, bir de eğitim ve öğrenimden geçirilerek konuşmayı, itaat etmeyi öğrenecek ve Moro'nun kölesi olma

yeteneğini kazanacaktır. Ayinlerle yasaları öğretiyordu insanlaşan hayvanlara Doktor Moro:

«— İlk yasa nediiir?»

«— Dört ayak üzerinde yürümeyeceksin..»

«— Öteki insanları kovalamayacaksın!»

«— Anayasa nediir?»

«— Kan dökmemek!»

Yarı hayvan yarı insan yaratıklar hayvansal ulumalarla Moro'yu cevaplandırıyorlardı:

«— Istırap evi Moro'nundur, öldüren el onun elidir, iyi eden el onundur» diyerek Moro'ya tapıyorlardı. Kırbaç, tabanca ve cop ile uygulanıyordu bu insanlaşma eğitimi. Kanuna karşı çıkan yaratıklar ise zincirlere vuruluyordu Dr. Moro'nun eğitim adasında.

Ne çare ki bu «yarı insan yarı hayvan yaratıkların» gittikçe insanlaşmaları Moro ve avanesini tedirgin etmeye başlamıştı. Yaratıklar düşünmeyi öğrendiği an hayvanlıklarının bilincine varmışlar, zaptedilmez olmuşlar, Moro'nun kırbacına, bileklerindeki zincirlere karşı çıkmışlardı. Moro bu yaratıkları birbirine öldürtmeyi sınadı. Yaratıklar topluca karşı çıktılar buna:

«— Kanun nedir? Kan dökmemek. Ya sen bize «kan dök» dedin. Biz insan değil miyiz?» diye başkaldırdılar.

Kendi koyduğu yasalara uymamanın cezasını ölümle ödedi Moro. Onun tanrılığına ve ölümsüzlüğüne inanan yaratıklar artık: «O öldü, artık ıstırap evi yok oldu» diye uluyorlardı.

İlkin Akademik, sonra da trajik eğitim örneğinden sonra şimdi de bir üçüncü eğitim yöntemine gelelim.. Dr. Moro, hayvanları insan ha-

line getirmek için kanlı bir yöntem uygularken bu üçüncüsünde ise insanları hayvanlaştırmak için deterjanlı çamaşır suyu kullanılmaktaydı beyinlerini yıkıyarak...

Bu eğitim ne Adedemya bahçelerinde ne Dr. Moro adasında değil, Batı Anadolunun ormanlarında, Yiğitler ve Ören tepelerinde uygulanıyordu. Mücahitlik ve hafızlık akademileri, bilim'den değil Said-i Uursi'den nur alıyorlardı. Taptaze Türk çocuklarını Taş Devri ilkelliğine çeviren yerli doktor Moro'lar nerede? Memleket, komando kampı, mücahit kampı ve sonunda sefalete sürüklenerek çıplaklar kampı gibi kamplara bölünmekteyken... Hayvanlaştırılmaya çalışılan kişileri tutuklamak boş. Doktor Moro'yu neden Kazdağında arıyoruz?. O, millet meclisindedir... Uyguladığı kanlı eğitim ise yurt düzeyinde.. Gerçek nedenlere varılmadıkça yani gericiliği değil gericiliği yaratan koşulları yıkmadıkça bu sömürü yönetiminin kökü kazınmayacak... Neyzen'in dediği gibi:

Başımızla layik cumhuriyet
Ortada kürsü-i ilâhiyyat
Felce uğrar içinde ezdadın (zıtlıkların)
Akl-ü hikmet, teceddüdatı hayat.

ULÛL EMRE İTAAT
BER MÜCİBİ ŞERİAT

Milliyetçi Mukaddes At'çı gençlik Festivalindeyiz. İlâhiler, tekbirler ve tedbirler arasında ringe fırladı bir aygır siklet karateci. Önünde iki tümsek arasına üstüste konmuş 17 kat mermere dikti gözlerini... Huşu içinde, vecd içinde, iman içinde kıvranıyordu. Brdenbire arka tarafına zıpkın yemiş bir gergedan gibi canhıraş bir sayha (ses) çıkararak (hımchmhk) diye bağırmasıyla kafasını 17 kat mermere toslaması bir oldu. Mermer toz olmuş, kafaya birşeycikler olmamıştı. Alkışlar ve tebrikler arasında ringe çıkan Dinsel Başbuğ Erbakan mübarek kıldı bu en sağlam, en sert, en kalın kafayı:

— Sende bu iman varken dağları delersin...

Gelelim ayrı yarışmaya... Futbol stadındaki Kafatası Spor Kulübü santraforu kafa Necmi, Fatihin toplarının mermer güllelerini andıran kafasıyla bir kafa attı, topu ağlara taktı. Sonuç insan kafası yine bir sıfır galip...

PROF. NİMBUS'A GELELİM

Öğrenciler üniversite hocalarının önünde saygı ile eğiliyorlardı. Dünyanın en kafalı bilginiydi Lord Prof. Nimbus. Profesör Nimbus'un kafası daha mı sert? Hayır... Profesör Nimbus ka-

fatası en geniş olan bilginlerimizdendi.. 98 numara fötr şapka bile büyük kafasına dar geliyordu.. Sonuç: insan kafası bilime de bir sıfır galipti...

İnsan kafasının nice rekorlar yapan organı olduğunu gördük ama tıpkı «Balık baştan kokar» lâfındaki gibi insanın en çabuk kokuşan organıydı da başımız. İnsanlar başlarından boyunduruğa vuruluyor, başları belâya giriyor, insanların başları en çok ağrıyordu. İnsanlar başlarından, daha doğrusu başlarının içindeki inanç ve imanlarından oltaya takılıyordu. Kalbe giden yol mideden geçtiği gibi «Köleliğe giden yol da insanın kafasından geçmekteydi».

Akıl ile duygu savaşında duyuların hiç bir zaman yenik çıkmadığını söylüyordu Napolyon. O, kitlenin körükörüne başeğme, kuzu kuku sürü haline gelme eğilimini din yolu ile kullanmıştı. Devlet Şûrasında şöyle diyordu Napolyon: «Vendée savaşını kendimi katolik yaparak kazandım, kendimi müslüman gösterdikten sonra Mısır'da yerleştim, Papanın nüfuzunu yaymaya yanlı olarak İtalya'da papazları elde ettim. Eğer yahudi bir kavme hükmetmek isteseydim Hazreti Süleyman'ın tapınağını yeniden yapardım.» Tıpkı bizim seçim kulübesini ve iktidar koltuğunu fethetmek için abdestsiz namaz kılan politikacılarımız gibi.

Prudhon: «Bana Tanrıdan söz eden kişi ya keseme göz dikmiştir, ya da canıma» derken, günah çıkaran, cennetten arsalar parselleyen papazları kastettiği kadar din uğruna insanları kuzu kuzu savaşa sürükleyen din satıcısı politikacıları da söylüyordu.

Dinin araç yapılarak insanların sömürülme-

sine ilk kez Fransa'da Laique görüşü savunarak karşı çıkan Ferdinand Buisson olmuştur.

Din'in iki kısımdan oluştuğunu savunuyordu Buisson; birincisi dinin duyusal yönüydü.. Sonsuzluğa karşı duyulan hayranlık ya da salt bağlı olma duyusu gibi tüm insanları ruhsal yönü ile birleştiren kutsal ve duyusal yanıtıydı dinin bu yanı.

Buisson, dinin bu yönünü alarak layikliği önerirken «Lâyik okul dini mahvetmiyecektir» diyordu haklı olarak. Halbuki madalyonun diğer yanına gelince dinin bir de cisimsel yanı vardı Dinin insanları sömürüye uygun olan yanı.. Bir sürü formaliteler, ibadet şekilleri, dinsel örgütler ve batıl inançlarla, insanın günlük yaşantısına, yasalarına, geleneklerine burnunu sokup insana egemen oluyor, köle haline sokuyordu insanı. Din bu yüzden insanları, kâh birleştirmiş kâh birbirine düşman etmiş, imparatorluklar kurmuş, en feci savaşlar yaratmıştır insanlar arasında.. İnsanı saçma kurallarla sefalet içinde mutlu, bolluk içinde mutsuz etmiştir. Güç elde etmek isteyen bir kurum gibi din de duyu ve kalp alanından çıkarak insanın düşüncesine, toplum yasalarına egemen olmaya kalkınca karşısında bu kez Akıl'ı gözlem'i bulmuş, böylece ilkin felsefe ve sonra da ilim'le çatışma zorunda kalmış ve yenilmiştir.

Layik okulun savunduğu vicdan özgürlüğü denen şey, dini kendi çıkarlarına araç yapmak isteyen abdestsiz namaz kılanlar için kendi inançlarının propagandasını yapma özgürlüğü demektir bugün. Saygı gösterilmesi gereken vic-

dan, onların vicdanıdır. Rene Maublanc: Kalkıp din sömürücüleri yobazlara vicdana saygı gösterilmesinden söz etmeyin sakın, diyor, yoksa: «Nasıl, dinsizlerin vicdanı olur muymuş? derler size...»

Evet lâyikiz, seçime yan çizip en kısa yoldan koltuklara çöreklenmeye, her türlü nimete ve devlete konmaya, devletin köküne kibrit suyu ekmeye lâyıkız...

İNŞALLAH'LA MAŞŞALLAH İYİ OLUR İNŞALLAH..

(Olay, geçmişteki bir tabip odasında geçer.»

— Soyun Memet, soyun Memet.!

— Elbiseni çıkar Memet, dilini çıkar. Cüzdanını çıkar.»

— Nefes al, nefes ver, nefes ver, nefes ver, 500 kayme ver!..

— Öksür Memet öksür!

— Öhhö öhhö. Gavv gavv, hık hık. Ciğerim deliktir yüreğim yanık.

— Ne buldunuz doktor?

— İnce hastalık...
Ve ciğerlerinde
Madalya büyüklüğünde
Bir leke...

— Ne lekesi?

— Tüberküloz lekesi.

— Ya tedavisi???

Hastanenin şişeleri parlıyor,
Doktor gelmiş cüzdanımı yokluyor!..

Ve doktor
Kulaklığını kor,
Dinler hastanın kalbinin sesini,
Safra kesesini, para kesesini...
Ve sonra yazar reçetesini:
Penisilin, streptomisin, hıyaromisin

Memet sen bu ilâçları alabilir misin?
— İlâçlar yanısıra, sana sıkı bir rejim gerek
Pirzola, günde üç öğün, dörder tabak,

Üç öğün, dört beş lüle kaymak.
Kadayıf, tereyağlı börek
Kaymaklı keşküllü bademli çörek.
Ciğerlerindeki lekeyi temizlemeye gelince...
Sabah akşam
Birer şişe oksijenli deterjan
Doktorun bu tedavisini duyunca
Memedin sıtması, romatizması,
Onbeş yıllık astması,
Dalağı karaciğeri akciğeri safra kesesi
Ve akciğerlerindeki lekesi,
Yırtık ceketinin yaması,
Şağ böğründeki yan ağrısı
Bahçedeki kargalarla birlikte
Tüm hastalıkları Memedin
Bu tedaviye
Hepsi birden kahkahalarla güldüler
Aman doktor canım doktor
Nedir bunun çaresi? dediler.

Sen ey maraz ilâcına hükmeyleyen tabip
Bimâr-ı derd-i aşk olanın yok mu çaresi?

Aldı Memet, doktoruna Brecht'ten dizilerle bakalım ne dedi?

«Biliyoruz nedir bizi hasta eden!
Söylenir bizi senin iyileştireceğin
Hastalandığımız zaman.
e derNsin elinde mi iyileştirmek bizi?
Seni gelince görmeye
Çıkartıyorlar elbiselerimizi.
Hastalığımızın nedenini anlamak değil zor
Şöyle bir bak üstümüze başımıza doktor!.
Elbiselerimizi yıpratan neyse
Odur vücudumu da yıpratan
Duvarlarımızdaki leke de ondan.
Söyle öyleyde bize

Rutubet nerden?

Zahnım (merhemin) marazı aşka ilâç eylemedi hiç
Ey şeyhi keramet - füruş - sık ta suyun iç

Ve nihayet
Medeet merhameet!
İkinci bir doktora gitti Memet...
Konuştu bu ikinci doktor:

«— Seni ilgilendirmez rutubet
Sana çık sıkı bir rejim lâzım evlâdım Memet..»
«Elli gram havlıcan
Altmış gram satlıcan
Yirmibeş minare gölgesi
Yedi yumurta sarısı
Sekiz elmanın yarısı
Dokuz çingene karısı
Yirmi gram posyon, otuz gram losyon
Ve kantite süfizan
Enflasyon! enflasyon! enflasyon!.
Kabadan, tekme, yumruk,
Enseden sille tokat
Damardan karbonat, hacamat
Sırtına cop yakısı
Kafaya kabza darbesi
Surata, yumruk mezesi
Aman Cafer bez getir...
Getir bir amerikan bezi..
Tırnakları kerpeten
Gözlerine elektrik, bin mumluk
Kan damarlarına sülük
Günde dört öğün nutuk
Beş öğün yumruk
86 devrimci şehit,
250 işçi tutuk
Ateş! Ateş! Ateş, 38 buçuk
eN kurşunlar döktük,
Püsküllü dedelere okuttuk.

Bir illeti kıl sonra müdavata tasaddi
Her merhemi her yareye merhem mi sanırsın?

Sizler de duydunuz Mehmedin
Ciğerindeki yarasını
Dıvarındaki lekesini

Ve oturduğu bodrum katındaki
Rutubet'in kendisini..

Bir gerçek vardı Mehmedi kahreden

Şifa bulmayacaktı ciğerindeki lekesi Mehmedin,
Dıvarındaki lekesi giderilmeden
Oysa lekelerden kurtulmak için
Lekeleri yaratan koşullardan kurtulmalıydı ilkin.

«Ciğerimdeki leke,
Dıvarımdaki leke,
Ve ilk lekenin nedeni rutubet
Tüm lekelerden kurtulmak için
İlkin, rutubeti yoketmek gerek.»
Diye düşündü Memet
Yaşamanın en büyük düşüncesini.
Ne sıkı rejim ne diyet
Ne arsenik sulfat marmelat
Ne maneviyat, istirahat ne lokavt
Ne spreptomisin ne kinin
Deva olmayacaktı derdine Mehmedin.
Memet yatağa düşünce
eN yazık ki hekimler
Öğrendiler
Bilinçlenerek
Hastalıklardan önce
Hastalığı doğuran koşulları
Bir gerçek vardı Mehmedi kahreden
Ve sokaklarında Kabiristan ülkesinin
Keklik avlanır gibi tek tek...
Öldürülürken insanlar
Ölüme çare bulmak neye yarar?
Ve bugün
Tüm hekimleri yurdumun
Haykırıyorlar bilinçlenerek..
Çare bulmak için ölüme,
Ölümlerle savaşmak yerine
Oldürülenlerle savaşmak gerek.

DOKUZ AY VADELİ YARDIMLAR

Madrit kenti yakınlarında yoksul bir adam var. Dileniyor. Bir gün yanından geçen bir yolcu eğilerek ona der ki: «— Çalışmanız olanağı varken sapsağlam vücudunuzla böyle aşağılık iş yapıp dilenmekten utanmıyor musunuz?» Dilenci kızgın: «— Ben sizden para istiyorum, öğüt değil!» diye söylenir. Meğer ne gururlu bir dilenciymiş ki, kibirine dokunmuş bu söz. Adam kendisine olan sevgisi yüzünden dileniyor, fakat kendine olan başka bir sevgisinden ötürü de azarlanmaya gelmiyor..

DİLENCİ MEVKİİ MİLLETLERİN İÇİNDE YERİN

İnsanoğlu sadaka veriyor, armağan veriyor, rüşvet veriyor, dış yardım fonundan dolar veriyor birbirine. Yaşamamız vermek ve almak eylemiyle dolu. Şimdi biz şu vermek nedir? konusunu psikolojik anlamda eleştirelim. Bu sorunun yanıtlanması karışıklıklarla dolu.. Vermek konusunda en önemli yanılgı vermenin bir şeyden vazgeçmek, ondan yoksun kalmak uğruna vermek olarak anlaşılmasıdır. Kişiliği gelişmemiş, alıcılık, sömürücülk ya da istifçilikten öteye geçmemiş birisi verme eylemini böyle anlayacak elbet. «Bir şey karşılığında vermek olarak..»

İkinci çeşit verme, Noel Babanın yavrulara yılbaşı armağanı olarak tanklar, tüfekler ve ağlayan bebekler sunması gibi, ya da Viktor Hügonun Papazının vermesi gibidir. İnsanlardan yemediği kazık kalmayan Jan Valjan sürgünden kaçar, kiliseye sığınır ve sonunda kiliseden kaçarken de şamdanları aşırmakla alır insanlara karşı olan intikamını. Fakat enselenip yine papaza götürülür hırsızlık suçuyla. Sevgi dolu papaz ise şamdanlar için polislere: «— O çalmadı, ben verdim» der. Bu tür verme'yi bir şeyden vazgeçme, eski deyimle feragat etme, olarak niteliyebiliriz. Dinsel yönden «verme'nin almak'tan daha iyi olduğu» kuramı, vermenin erdemini deyimliyor. Tanrı da zaten bu anlamda: Veriniz, dememiş miydi?... Vermek sevmektir bir bakıma.

Vermenin üçüncü bir dinamiği ise bu görüşün taban tabana karşıtıdır. Yaratıcı bir kişi için vermenin anlamı güçle dolu olmaktır. Verme eylemi sırasında gücümü, zenginliğimi, üstünlüğümü duyarım.

VERMEK, GEBE BIRAKMAKTIR

Verme eyleminin en açık deyimi cinsel yaşamda görülüyor. Erkek kendini kadına veriyor, kadına kendi cinsel organını ve hücrelerini aktarıyor. Erkek güçlüyse vermek'ten kendini alamayacaktır. Güçsüzse veremeyecektir. Bunun açıkça deyimi gerek cinsel gerek ekonomik gerek diyabolik (şeytanî) olarak vermek bir çeşit karşısındakini gebe bırakmaktır. Verdiğin şeyin çok daha fazlasını 9 ay 10 gün sonra almak bakımından.

Şimale doğru gidersin: Soğuk bir istikbal
Cenuba niyyet edersin: Açık bir istiskal (hakaret);
— Aman Kisincer! Aman Ford; N'olur olursa medet»
«Dedikçe sen, dedile rkarşıdan «İnâyet ola!»
Dilencilikle siyaset döner mi hey budala?»

Ünlü filozor Fromm: «Vermek, karşıdaki insanı da verici yapmaktır» diyor. Vermekte sinsice bir almak zoru vardır. Vermek insanın güçlülüğünü duymaksa elbette ki almak güçsüzlüğün kanıtı değil de nedir?

Depadans dediğimiz uydu olma, kul olma, köle olmanın tek nedeni almaktır. Devrimci filozof: «Kurtuluş, dış yardımdan değil, bizi dış yardıma zorunlu kılan koşullardan kurtulmadadır» diyor.

Ünlü devrimci ozan Bertold Brecht'ten dinleyelim bu felsefenin açıklamasını:

Geçti içimizden biri koca denizi
Gide gide buldu bir yeni kara.
Bir sürü insan koştu ardından,
Orda büyük şehirler kurdular
Alınteri ve akılla
Ama ekmek satılmadı eskisinden ucuza.

.....
Bir makina icadetti biri

.....
Ama ekme ksatılmadı eskisinden ucuza..

.....
Kafa yordu bir sürü insan, insan yüreği
Evrenin yasaları üzerine
Bulundular önemli keşiflerde
Ama ekmek satılmadı eskisinden ucuza..

.....
Peki, insan insana yardımcı değil mi?
Ne gezer!
Görmüşümdür elbet insanları çok yerde,
Uzatırken birbirlerine ellerini,
Türlü yollarla koşarken birbirine yardıma
Bulunduğumuz durumdur ama bunu zorlayan
Zoru da bırakmayız bir türlü bu yüzden
İşte öğüdümdür size:
Karşı durun zalimliğine dünyanın,
Dayatın daha büyük bir zorla
Yardımı gerektiren durumdan kurtarın kendinizi.
Vaz geçin yardım dilemekten
Yardıma bel bağlamayın hiç bir zaman.
Yardımı tanımak var saymaktır zoru
Yardım elde etmek bağlamaktır zora
Zor egemen oldukça geri çevrilemez yardım
Zor yok olmalı ki yardım da yok olsun.
Yardım dilemektense, zoru kaldırın ortadan
Zor ve yardım bir bütündür.
Bu bütünü değiştirmeye bakın.

TAM BAĞIMSIZLIK SAVAŞLARI

«Vietnam savaşının artıracağı ihtiyaçlar Amerikan ekonomisini zenginleştirecektir. 1966 yılında eşine rastlanmamış bir refah bekliyoruz.»

Johnson

Tonkin körfezi bir mavi aydır, güpegündüz,
Bir yamyam türküsü duyulur otlar ağaçlar birbirine değerken,
Amerikalılar son buluşlarını bir Asya toprağına dökmüştür.
Tonkin körfezi bir mavi aydır karanlıkta
Kıyıları yanık et kokar.

Fazıl Hüsnü Dağlarca

«Bütün bu imkân ve şerait çok daha namüsait (olanaksız) bir mahiyette tezahür edebilir. Bütün bu şeraitten (koşullardan) çok daha korkunç olanı, memleket içindekiler, iktidara sahip olanlar gaflet ve sapıklık hattâ hiyanet içinde bulunabilirler...

Mustafa Kemal

Kurtuluş savaşlarının özelliği; dış düşman ve onun ortakları olan iktidar organlarına karşı oluşudur. Tüm kurtuluş savaşları bu iki düşmana karşı verilmiştir tarih boyunca. Ekonomik nedenlere dayanmakla birlikte insanların özgürlüğünün elinden alınması nedenine dayanan kurtuluş savaşları Barışçı filozoflarca da kutlanmıştır. İn-

sanoğlunun savaşmasındaki dinamiğin, evrensel nedenin, kısacası savaş kavramının ne olduğunu şu cümle ile betimleyebiliriz bilimsel olarak: «İnsanlar ilkin eşitliğini yitirerek köle olmuşlar, sonra da kölelik bilincine vararak özgürlüklerini aramışlardır. Bu yüzden kurtuluş savaşlarının temelinde ekonomik sorunlarla birlikte insanoğlunun onu ve özgürlük kavramı yatmaktadır. Ezilen komşu bir ulusun özgürlüğüne kavuşmasında o ulusla birlikte ayni duyguyu paylaşır insanlar. Bu, toplumsal bilinçaltımızdaki onu duygusunun doyurulmuş olmasından doğan hazdır. Ne var ki ekonomik çıkarları uğruna bir ulusu yok etmeye çalışan emperyalist güçlerden yana olan satılmışlar da vardır. Ulusal bağımsızlığa yönelen uluslar kurtuluş savaşı verip istilâcıları denize dökerlerken emperyalist güçlerin uşakları da o istilâcılarla birlikte ölürler. İşte sarı insanların uyanışı:

On iki lokma ekmeğe kazanılmış
On iki saray içinde
On iki adam ağlıyor hıncından..
Kötü bir telgraf almışlar
Kötü bir memleketten kötü bir haber
Yerlinin biri o memlekette pirinç tarlasında
Kalkmış ayağa birden. Ve acı acı gülerken
Bir avuç piriç savurmuş göklere doğru.

Kore ozanı ikiye bölünmüşlüğünün ağıtını söylüyor:

Koreli kadıncıklar yıkar elbiseleri
Sabahtan akşama kadar
Tokmaklar vururlar, giysileri
Batırır çıkarırlar gözyaşlarına
Irmağın kıyısında, giysiler, süngülenmiş vurulmuş.

İşte Küba'lı ozan:

Zenci
Kamış tarlasının içinde.
Beyaz adam,
Kamış tarlasının üstünde.
Toprak
Kamış tarlasının altında
Kan,
Kan bizden akıyor.

Ganalı ozansa uyanan Afrika'nın ezikliğini ezgiliyor:

Artık krallığının sona erdiğini anlıyorum
Tarladan geçen çekirgelerle
Bir yanıtıdır senden kalan
Kara derinlikleri nasıl karaysa Afrikamın.

Vietnam'ın ozanı Ho Şi Minh ne diyor bakın:

Pirinç acıdan kıvranır durur havanda
Sonra geçer acısı, süt gibi ak olur.
Yumruğu yiye yiye adama benzer insanlarımız
Kan ağlaya ağlaya temiz pak olur.

KIRAN DA OLSA KIRIL DÜŞ
FAKAT EĞİLME SAKIN..!

Cenab Şahabeddin:

Bir zaman haşmeti hep meydanı örter bu çınar
Şimdi mazideki dâratını hasretle anar.

diye eski günleri ararken, Yahya Kemal:

Mağlûpken ordu, yaslı dururken bütün vatan
Rüyama girdi her gece bir fatihane zan.

diyerek fetihleri hayal ediyordu Namık Kemal ise:

Ah böyle gezer mi hiç canan
Gül değil arkasında kanlı kefen
Sen misin, sen misin garip vatan?

Akif:

O kudretler, o servetler harabolsun turab olsun
Dolaşsın sonra İslâmın haremgâhında namahrem
Benim hakım, sus ey bülbül, senin hakkın değil matem

diyerek ağlarken Ziya Gökalp şahlanıyordu bu eziklik duyusuna karşı reaktif olarak:

Damarlarımda yaşar şan-ü ihtişamiyle
Oğuz han, işte budur gönlümü eden melhem
Vatan ne Türkiyedir Türklere ne Türkistan
Vatan büyük bir ülkedir Turan...

Amma o büyük ve müebbet ülke artık «Hasta adam»dı. İyileşmesi için kimileri Alman yakısı, kimi İngiliz tuzu, kimi İtalyan makarnası salık veriyor, kimi de «Madem ki iş kefene kaldı, hiç olmazsa mandacı mister Brawne'e Sivas Kongresi'ne kadar ithal etmişlerdi. Bekir Sami bey, İsmail paşa Sivas Kongresinde: «Bütçemiz, borcumuzun faizini bile ödeyemiyecek kadar tereleli. Biz, başkaları olmadan nasıl yaşayabiliriz ki?» diyorlardı. Refet Paşa ise, «Toplumları sömürge haline getiren ezen İngiliz mandasından kurtulmak için Amerika'nın dest-i izdivacını kabul edelim» diyordu (Nutuk s. 77).

Ama Anadolu «Domuz derisinden post, gâvurdan dost olmaz» diyor başka birşey demiyordu. O çağın meclisinde sıra kapakları:

AMERİKA AY LAV YU...

diye vururlarken, muhalefet: «Bu kadar borçla istiklâlimizi kurtarsak bile mandasız olamayız» diyordu. Milliyetçi hanım ediplerimiz de Ata'ya yazdığı mektupta: «Türkiye'yi alimallah İngiliz alırsa kafasını kolunu koparır. İngiliz siyasilerinden Morison bile (Bu Morison, Süleyman Morison değil) bizi Amerika ile başgöz etmeye taraftardır. İzzeti nefsimizden feragat etmek gerekecek ama ne yapalım manda seçeceksek tekmesi

ve boynuzu en yumuşak olanı seçmeliyiz bari!» diyordu (Nutuk s. 68).

Görüyoruz ki Vahüdittin han, Abuzittin han, vakıf han, Şeyhül-İslâm, Amerikan, İtalyan, Yunan gibi kafiyeli düşmanlardan da daha düşman bizim duçar olduğumuz «Aşşağılık duygumuz» du. Namık Kemal gibi Mustafa Kemal de: «Bize bu hal ile bizden büyük olmaz düşman» diyerek rest çekmiş ve Türk ulusu için en şerefli yolu göstermişti:

İSTİKLAL-İ TAM...

«Efendiler... Mecliste en çok bedbinlik rolü yapanlar Türk ulusunun kendi kendine bağımsızlığını sağlayacağına inanmayanlardır. Maddi ve manevi düşkünlük korku ile başlar efendiler. Aciz ve korkak insanlardır ki, bir felâket karşısında tüm ulusun uyuşuk kalmasına neden olurlar. Kendini küçük görenler derler ki: «Biz adam değiliz, biz adam olamayız..» Balkan savaşından sonra da ulusun ve ordunun başındakiler bu fikre sahipti..» (Nutuk, s. 457).

Meclisteki sıra kapaklarına şöyle cevap veriyordu Büyük kurtarıcı: «Türkiyeyi böyle çıkmaz yollarla mahvolmaya terkedenlerden kurtarmalıyız. Bunun için tek çare ulusumuza maneviyat vermek.»

Atanın nutkundaki bu sözleri Bireysel Psikolojinin, kurucusu Adler'in «Kişilik gelişmesi içgüdüleri» ya da «Kudret isteği» teorisine tıpatıp uymaktadır:

«Efendiler bir ulusun yaşaması, kalbinde doğan, gelişen istek ve emellerin sağlamlığına bağlıdır. Bir ulus bu istemeyi ne kadar kuvvetle iz-

har ederse arzu ve emelinin gerçekleşmesi için ne denli azim gösterirse düşmanlarına karşı o kadar kahredici olacaktır.» (Nutuk, s. 456).

«Millet fakrü zaruret içinde harab ve bitab düşmüş olabilir. Çok daha korkunç olanı, memleket içindekiler, iktidara sahip olanlar gaflet ve delâlet (sapıklık) hatta hiyanet içinde bulunabilirler. Hatta bunlar kişisel çıkarlarını istilâcıların siyasal amaçları ile birleştirebilirler. İşte bu imkân ve şeraitte (bu koşul ve olanaklarda)» (Nutuk, s. 646).

Mustafa Kemal hep Ey Türk Gençliği! diyerek Türk gençliğine seslenmişti. Ey Türk ihtiyarlığı dememişti. O şimdi onun gençliğinin üstüne çullanan ihtiyarlığa emanet etmemişti cumhuriyeti..

DEVLET KUŞU

Gel, gel gene gel
Ne olursan ol..
İster üçkâğıtçı, ister hırsız
Gel gel, gene gel!..
İster kâfir ol ateşe tap
İster devlet hazinesini deve yap,
İster yüz kere tövbe etmiş ol
İster yüz kerre bozmuş ol tövbeni
İster amcayı milyoner yap, ister yeğeni
Gel gene gel!
İster yalan söyle ister iftira at
İster kanun çal, ister milyonlar
Servet üstüne servet kat.
Umutsuzluk kapısı değil bu kapı
Çalıp çırpmazsan yutarsın hapı.
Gel, gel, nasılsan öyle gel
Aman geç kalma, erken gel!.

Katı kurallara karşı yobazlığa karşı insani hoşgörüyü, toleransı yücelten İslâm materyalisti Mevlânâ bugün yaşasaydı ünlü dizesiyle yererdi çağımızı.. Çağımızın felsefesi erdemli olmayı öngörüyor ya, gelin erdem neymiş onu araştıralım Mevlânâ yolunda...

Erdemli olmanın ilk koşulu doğruluk değil mi? Bakın Platon'un devlet adlı yapıtından Hayl Hitler'in akıl hocası Thrasymakhos nasıl sesleniyor diyaloğunda: «Doğru olan şey, güçlü olan

kişinin işine gelen şeydir. Yani güçlünün her işine gelen şey doğrudur. Doğru olmayan insan, doğru insandan daha rahat yaşar. Evet dostum Sokrates, ister şaşır ister şaşırma, yankesicilik bile gizli kaldıkça yararlıdır. Görüyoruz ki doğruluk değil, eğrilik aklın üstün olan değerlerinin yanında yer almakta.» Binlerce yıl önceki devletin kurallarını bugünün, açıkgözlükle iktidara fırlayan Mussolini'lerinde bulmaktayız.

Gelelim erdem sözcüğünün ikinci ilkesine: Güçlü olmak erdemli olmaktır. Ama eski Isparta devletinden, bugünün Ispartalıların devletine dek kendi çıkarları içüin başkalarını ezen güçlü insanlıklarla dolu tarih. Mertlikte öyle. Mert adam erdemli adam demektir. Isparta, Atina ve Roma devletlerinden beri, sömürüsünü sürdürebilmek için, iyi eğilimli kişileri susturmak, hep mertlik sayılmıştır.

Cesaret de erdemliliğin bir şartıdır ya, şu kalabalık caddede hızla geçen otomobilden, tabancasını ateşleyerek suçsuz genci keklik gibi öldüren kiralık katilin cesaretine diyecek yok doğrusu. Adam öldürmeye gelince: «Tanrı öldürmeyiniz!» diye buyurmadı mı? Ama Isparta devletinde çocuklar doğduktan hemen sonra öldürülüyorlardı. Oysa bugünün devletinde üniversite çağında öldürülüyor gençler.

Muini padişahın birtakım erbabı cinayettir.
Ocak söndürmeyi şimdi sayarlar hüsnü hizmetten.

Erdem lâfının yatsıdığı hırsızlık eylemine gelince Isparta devletinde hırsızlığa alıştırmak için özel eğitim uygulanmaktaydı. Eski Germen toplumlarında talana, soyguna çıkan çetelerin ele-

başları ardından gitmeyenler erdemsiz sayılıyorlardı.

Gelelim ahlâk kuralının en önemli öğesi yalan söylememeye. Platonun devletinde ahlâkın övdüğü niteliklerden en yücesi yalan söylemektir. «Yalan söylerse yalnız devlet yalan söyler» diyordu Platonun devleti.. Ama «Yalancının mumu yatsıya kadar yanar» demiyordu.

Şimdi Platon devleti, Isparta devleti, Karınca devleti ve Arı devletinden geçerek çeşitli ekonomik çıkarlara sahip olan toplum sınıflarının savaşmasının ürünü olan bugünün devlet kavramına gelelim. Parlementer demokratik rejimlerde devlet'in görevi sözümona uyguladığı erdemli yönetimle sınıflarının çatışmasını yumuşatmak yani sömürenlerle sömürülenlerin kardeş kardeş yaşamalarını sağlamaktır. Oysa ozanların dediklerine açalım kulaklarımızı:

> Haksızlığın envaını gördük bu mu kanun
> En gamlı sefaletlere düştük bu mu devlet
> Kanunsa da devletse de artık yeter olsun..
>
> T. Fikret

Tarihsel olguların izlenmesinden varılan sonuç odur ki birbirine zıt sınıflardan oluşan toplumlarda devlet, sömürenleri yöneten, sömürülenleri ezen bir aygıt haline gelmiştir. Ezenlerle, ezilenlerin can ciğer kuzu sarması gibi yaşamasını sağlamakla yükümlü olan devlet, erdem lâfını bir yana atıp zora baş vurarak boyun eğdirme yoluna sapmıştır artık. Zorba devlet cinayet üreten örgütlerde ortaklık kurar, aydın düşünceli gençleri keklik gibi vurdurur. Kara niyetli kara yüzlü politikacılar, zabıta örgütleri, hapisane-

ler ve tüm ideolojik baskı grupları yanısıra; eğitim, basın radyo gibi kafa ütüleme araçlarıyla, bu devletin, kimlerin devleti olduğu apaçıktır. Amma tarihte hiç görülmemiştir ki, cinayet üretici örgütlere sığınan devlet gücü, haklı, güçlü ve erdemli direnicilerin karşısında daima yenilgiye uğramasın.

Umumi bir hücum ister ki celladı ezip geçsin
Bizim evladımız da yoksa kurtulamaz esaretten
Ne mümkün başka türlü bizce istihsal-i hürriyet
Çalış hünkarı kaldır ortadan hal et hilâfetten
Eşref

OTOPSİ TUTANAĞI

Hiç doktora gitmemiştim sağlığımda
İlk kez genç yaşımda cenazemi doktora götürdüler

«Kuşsütü, kadınbudu, vezirparmağı
Ve kaymaklı kadayıf yemekten ötürü
Mide bozukluğundan ölmüş.» dediler.
Daha sonra bir doktor eliyle sunuldu arzuhalim...
Adresim: Kokluca mezarlığı - İzmir
Soldan dördüncü sıra, beşinci tümsek ikametgâhım

Derinliği yarım metre
Boyu iki buçuk adım
Bu kez bir teşhis nedeniyle
Yeraltı Tanrısı Hades'in emriyle
Mezardan çıkarıldım
Ve doktorlar

Bu kez vücudumdaki işkenceleri aradılar.
Müstantikler, savcılar ve morg hekimleri
Ve en sonuncu dostum mezarcı Memet
Ve Şekspir'in (Tu bi-or nat tu bi) lafını eden Hamlet.
Ve elleri coplu akbabalar.
Açarak mezar toprağımı
Ve tuttular Fethi-Kabir tutanağımı..
«Orta boylu, zayıf bünyeli
Kelepçe morlukları bileklerinde
Halâ yumruk şeklinde sıkılmış elleri
Ve on tırnağında, on parmağının
Manikür yapılmış kan damarlarından
Ve kanayan tırnakları konuşuyor
İşkenceciye karşı:
«Yirmi tırnağım yakanda olacak!..»

Her iki el avucu ve
Her iki ayak tabanında
Büyük Bül'ler mevcut
Kızgın demirleri tutmaktan
Ve yüzbin voltajlı cereyana tutulmaktan.
Rapora edildi devam
«Sırtında cop lekeleri, 8-10 tane yara
Ve alt çene kemiği, 3-4-5 numaralı kaburga
Kırık...
Göz kapakları ezik...
Boynunda sıkılmış ilmiklerin izi
Dudaklar yarık
Ama hâlâ tükürüyor faşizmin suratına
En ulu kinimizi...
Akciğer zarı boşluğu (Plevra) taptaze kanlı
Vurulmuş canlıyken besbelli...
Bir Kont-gerilla gecesi
Yüz bin mumluk ampullerin işkencesi.
Gözleri...
Hep, gözler gibi gelecek güzel günleri..
Deride darp eseri
Ekimoz, cop lekesi
Başında dipçik darbesi

Ve ölünün göğüs boşluğunda
Koskoca bir yürek
Hâlâ çarpıyor.
Kahrolsun emperyalizm!
diyerek...

Faşist Mussolininin akıl hocası Machiavelli yöneticilerin başarısı konusunda: «Hükümdarların en mutlusu tilki postuna bürünendir» diyordu. Faşizmin ve katilliğin savunucusu bu yazar: «Hükümdarlığa cinayet yoluyla gelenler hakkında» başlıklı yazısında da alçaklık yapmayı hayli övüyordu. Tarihin en cani ve en alçak işkenceci başkanı Sicilyalı Agatocles'ti muhakkak. O, Siraküza kumandanı olduktan sonra bir sabah,

sanki memleket işlerini konuşmak içinmiş gibi, halk ve senatoyu toplamış ve bir işaret vererek hepsini kılıçtan geçirivermişti...

Tarih koltuk uğruna işlenen cinayetlerle dolu. Amma kendi öz evlatlarını öldürenlerin ilki Zaman tanrısı Kronostu, doğan her yavrusunu, güçlenince kendisini haklayacağından korkarak öldürüp yutuyordu. Amma buna çok üzülen karısı Rheia bir kumpas kurar kocasına. Gebe kaldığı yavrusunu gizlice doğurarak Girit adasına yollar. Orada Nymphalar tarafından büyütülür yavru. Ve sonunda büyüyünce baş Tanrı Zeus olan bu yavru, evlat katili olan babasını öldürerek tahta çıkar. Bu olay 2500 sene önce katil kral-lara, evlâtlarını öldüren işkencecilere karşı akıl ve kol gücüyle uygulanan ilk direniştir.

KOL GEZENLER

18 Nisan 1960 perşembe... Yaralı bir üniversite genci getirdiler çalıştığım Üniversite Hastanesine. Baygındı, kan kaybediyordu. Farkında değildi ne olup bittiğinden:

«— Hürriyet Meydanındaydım, hürriyet diye bağırıyordum. Sonra şuramda bir sıcaklık duydum, ağrı mağrı yoktu. Elimi sürünce anladım. Öyle ki yaramdan akan kanlar sadece gömleğimi değil, o 28 Nisan Perşembe tarihnin takvim yaprağına da bulaşmıştı. Kanlı Perşembe, kanlı Pazar, kanlı Pazartesi, kanlı takvim.

İspanyol devrimci ozanı Garcia Lorca ise bıçaklanma duyusunu anlatıyor:

Hançer giriyor yüreğe
Hançer
Etime saplamayın onu. Hayır
Hançer
Gün ışığı gibi
Yakıyor korkunç derinlikleri

Lorca'yı mezarını kendisine kazdırıp kurşuna dizdiler. Sağlığında bıçaklama yarasının acısını anlatan ozan kurşun yarasının acısını söylemeden öldü. Ama faşist katillerin öldürdüğü ozanın öyküsünü onun arkadaşı Antonio Machado anlattı:

Yürürken görüldüler onlar..
Bir mezar yonun bana dostlarım
Taştan ve düşten. Elhamra'da
Suyun ağladığı çeşme üstüne,
Sonsuza kadar desin o:
Cinayet Gırnata'da işlendi!..
Onun Gırnatasında.

31 Martın, Şeyh Said'in, Patrona Halil'in Kabakçı Mustafa'nın, Hıyarcı İbrahim.in torunları, hamamtası, kafatası, çivili sopası bilenmiş baltası, kıçında yaması, kolunda haçlı gaması, elinde kaması, onların Anadolusunda vuruyorlar onları. Akif'in anlattığı gibi:

Galeyan geldi mi mantık savuşurmuş. Doğru
Kimse farkında değil anlaşılan yaptığının.
Kafalar tütsülü hülya ile, gözler kızgın
Sanki zincirdekiler hep hoşanıp zincirden
Yıkıvermiş de tımarhaneyi çıkmış birden...

Evet Psikopatik Murdeler denilen cinayet deliliği ile hasta olan şu kalabalığa bakınız. Hepsi de birer yerli Sampson. Câniliğe bir de kalabalık (kollektif) oluşun yarattığı cinayet eğilimini katarsak elbette kan çıkacaktır oradan. Câni sürülerin beyinsiz kafalarındaki Thalamus denilen bölgede ilkin bir telkin'le fırtınalar ve emosyonler yaratılır sonra da bu telkin, Taklidle kafadan kafaya bulaşır:

Halkın haykırışı (Wolkstimne), asrın mefkûne - i - milliyesi, şahlanan gençlik, haykıran millet hapşıran kuvvet, aksıran kudret.. «Kalkın ey ehli vatan ulan anfan döla partiyö, Hayl İtler.» ve sonunda ölüler, kana bulanan kaldırımlar, kırılan vitrinler.. Ve yetkili kişinin beyanatı: «Çok üzgünüm, tahrikâta kapılan tecavüzkârlara

en derin teessüflerimi takdim ederim. Ayem veri sori.»

Kadı ola davacı ve muhzir, dahi şahid... Ol mahkemenin hükmüne derler mi adalet.

Yargıç, hem tanık hem suçlu, hem de davacı olursa o mahkemenin yargısına adalet denır mi?

BAY SERVET'İN HİKÂYESİ

Bunca orman koparılır topraktan
Kesilir biçilir
Bunca orman yok edilir
Merdaneler altında
Bunca orman kurban edilir kâğıt hamuruna
Milyarlarca gazete çıkar her yıl
Ve bu gazetelerde
Ağaçların, ormanların tükenmesinden doğacak belâlar üstüne
Okurların dikkati çekilir.

Jasques Prévert

1935'te İtalya'nın faşist despotu Duçe Mussolini ne diyordu bakın:

«Cephede edindiğim kuvvetli vurucu silâhlardan önce başka bir silâhı keşfetttm. Bu silâh da «yazılı sözün gücü»dür. Gazete böylece benim topum ve bayrağım oldu.»

En etkin eğitici olduğu kadar en etken uyutucu araç, en etken öldürücü araç olan gazete denen bu topun, barutu nereden geliyordu? Kuşkusuz Napolyon'un parra, parra yine parra dediği gibi parasal yönden. Gazetenin barutu da ilânlardan geliyordu. İşte çeşitli ilânlar:

Gazete ilânlarla yaşar
Çiftler ilânlarla eş bulur
İnsanlar ilânlarda doğar
İlânlarda ölür

Kimi der ilânlarda:
Bir oğlumuz oldu..
Kimisi der
«Partimizden sekiz adet senatör
Yarım düzine milletvekili kayboldu..»
Gazeteler ilânla yaşar,
İşte ilânların en ucuzu:
«Milletvekili kartımla birlikte
Haysiyet ve onurumu kaybettim. Geçersiz
Milli Teharet Partisinden
Bay Hicabettin Nafiz..»
İlânlarda elektrikli
Buzdolapları süpürgeler
Ve en hünerli çamaşır makinesi
Suratınızdaki yüz karasını,
Sırtınızdaki çamuru
Ellerdeki kan lekesini
Yıpratmadan temizler..

GELELİM BAY SERVET'İN İLANLARINA

Şişli, Osmanbey, Nişantaş
Özelbahçe, Lüküs hayat kliniğinde
Ol sedeften doğdu ol dür danesi
Ailenin bir tanesi
Lord Prof Hazakaddinin
Sihirli elleriyle
Dünyaya geldi Servet'imiz
Dost ve akrabalara müjdeleriz..

Doğum günü, daha sonra bakarsınız yaş günü, nişanlanma, evlenme, ölüm ilânına kadar hep debdebe. Gazete sütunlarında hep Servet. Doğumundan ölümüne.. Seneler geçer bakarsınız ki, gazeteye gözünüze yine bir ilân ilişiverir:

Oğlumuz biricik Servetimiz
Ve kızımız Pirayemiz
Evlendiler.. Müjdeleriz
Düğün dernek
Yine gazete sayfalarında
Boy boy, viskili, Miskili

Tabancalı, tavuklu ziyafet
Kırk gün kırk gece düğün
Hep gazetelerde gördüğün
Sosyetenin en cici kaynanaları
En yakışıklı göbekli kayınbabaları..

Seneler geçer
İki sene, beş sene
Gazete ilânlarında
Servet bey gene:
«Servetimizin, Pirayemizin
Nur topu gibi bir tosunu oldu
Dünyanın nüfusu bir adet arttı
Tosun aileyi sevince kattı.»

İŞTE YİNE BİR İLÂN

Bay Servet'in prostatı
Nazik ve hazik hekimlerin ellerinde
Yirmi bin tekliğe patlıyarak
Maharetle alındı
Memleketin medarı iftiharı
Lord Prof. Tüccareddin beye
Ve asistanı Dr. Anemik Necmi'ye
Başhemşire Cevriye.
Hastabakıcı Nuriye,
Ve kapucu Kastamonulu Nuri'ye
Candan ilgisini esirgemeyen
Özel kliniğin sahibi Sururi beye
Tüm hizmetkâr ve personeliyle
Tekir kediye
Teşekkürlerimizle birlikte
Yirmi bin tekliğimizi takdim ederiz.
.....

Seneler geçer. Evet
Bu kez gazete sütunlarında yine
Bay Servet
Bu kez sayfadalar dolusu
Ama bu kez ilânların sonuncusu.

SAYIN BAY SERVET, ŞİRKETİMİZİN KURUCUSU

Merhum Sultan Palamut ahfadından
Salihatı nisvan Diliruba hamfendinin torunlarından
Eski Gröland elçimiz ve,
Madagaskar maslahatgüzarımız
Tevfik Şükreddin beyin
Bacanaklarından.. Sandıkzadelerin
Koltukzadelerin
Ahmet Hüseyin, Duyunuumumiyye,
Komisyon-u hususiyye
Müsaid Bey'in Refika-imuhteremesi. Bn. Saniye
ve T.İ.M.T.A.Ş. (Tapon malla Anonim Şirketi) kurucusu
Pol Hamburger (Paris)
Dul bayan Şazimet Hamburger'in kayınçosu
Yüksek Tüccar İflaseddin
Beylerin kardeşleri
Banu, Zeynep, Zuhal, Fikret, Keramet ve Süleyman beyin abisi
İstif edilmiş milyonların sahibisi
Bay Servet milyoner
Hakkın nimetine ve rahmetine kavuşmuştur.
Merhumun özel kliniklerden alınıp
Özel mezarlığına kaldırılacaktır cenazesi.
İşte böyle gazetelerde başlayıp
Gazetelerde bitiyor
Bay Servet'in hikâyesi

BİR AYAKKABININ ÖYKÜSÜ

Yılışık bir lodos, Kalamış denizini kıyıya sürüyor. Bir kötü kadının kötü boyanmış saçları gibi çamurlu dalgalar, bukle bukle yuvarlanıyor kıyıya. Uzakta suların arasında siyah bir nokta gibi bir şey ilişti gözüme bir anda, sonra iki ileri bir geri salıncağında dalgaların, kıyı kahvesinin eteğine dek sürüldü bu nesne. Eski bir ayakkabı tekiydi bu. Tanımış gibiydi beni, konuştu, anlattı bir insan gibi senelerce öncesini bu lodosun getirdiği pabuç. Konuştu, yüzü ile çivili tabanı arasından dişleri dökülmüş bir ağız gibi:

«— Ben, 43 numara, çift piyantalı siyah glase bali. İsmail ustanın İzmir'de, Eşrefpaşadaki ayakkabıcı dükkânında doğdum.

Tabanıma yapıştırılacak olan köselemi mastelya (içinde su bulunan bir tenekeye mastelya denir) tenekesinde yumuşttılar. Mastelya suyuna köselemin ispirtosu, şapı, işçilerin ellerinin kiri, yüzlerinin teri ve falçata ile kesilen parmaklarının kanı karışmıştır.

Köselem çok iyi dövüldü örsün üzerinde. Ayakkabı işçisi İpsiz Cemal çekici her indirişte kendisini bırakıp kaçan karısına küfrederek daha bir güçle vururdu köseleme çekici. Dikişlerimi

diken Kör Yakup, feleğin gözüne sokar gibi batırırdı iğneyi köseleme, daha bir kinle sıkardı dikişleri. Bu yüzden çok sağlam olarak imâl edildim.

Kalıptan çıkınca ilkin Kara Fehmi'nin ayakları giydi beni. Onun, ayakları ile dünya arasında yaşadım. Onu gündüzleri, çalıştığı tütün mağazasına, akşamları meyhaneye, kârhaneye ve hastaneye taşıdım durdum senelerce. Tabanlarım delindi ama yine de lüks mağaza vitrinlerindeki yepyeni rugan dans ayakkabılarını, sülün gibi süzülen kadın ayakkabılarını kıskanmıyordum. Tabanımdaki deliklerle öğünüyordum.

. Daha sonra beni onarıp bir inşaat işçisine sattılar, kireç, kum, çakıl, ter, kan ve gözyaşından çamurlar kardım. Yeniden delindi tabanlarım.. Bu kez içime mukavva koyup deliğimi örterek giydi beni nasırlı çıplak ayaklar. Eskidikçe eskidim, partallaştım, ama bozulmayan tek şeyim tabanımdaki meşinin üstündeki damga idi: «Ünlüer ayakkabı atölyesi - Kunduracı İsmail..»

BUGÜN YİNE AÇIZ EVLATLARIM

İsmail usta o zamanlar üç kişilik dükkânında hem imâlat şefi, hem pazarlama müdürü, hem propaganda şefi, hem muhasebe müdürü hem de yönetim kurulu üyesiydi. Ama emeğini yok bahasına tüccara satınca yine de hafta sonları: «—Bu gün açız yine evlatlarım.» diyordu. İsmail usta sağ kalsaydı şimdi bir ayakkabı fabrikasında etiket yapıştırıcısı olacaktı kutulara.

İsmail ustalar üretiyordu doğayı. Arılar, kunduzlar, karıncalar da doğada üretim yapıyorlar-

dı, ama salt kendileri ya da yavruları için barınak ya da yiyecek üretiyorlardı. Fiziksel gereksinimleri için dolaylı bir üretimdi onlarınkisi, oysa beni yaratan insan eli evrensel üretimde bulunuyordu. Gereksinimlerden bağımsız, dolaylı olarak üretiyordu insan Güzellik ve estetik kurallarına dek vardıracaktı insanoğlu üretim sürecini

İsmail Ustanın elleri beni üretirken gerçekte ben onun ellerini üretiyor, ustalaştırıyordum. Emeğin ürettiği, eğittiği insan eli daha da ustalaşarak Raphael'in resimlerini, Rodin'in heykellerini ve Beethoven'in müziğini yaratacaktı sonraları.

İsmail Ustalar, kundura zanaatçileri güneşin doğuşunu ve batışını görmezlerdi yaşamlarında. Tezgâhın üstündeki gaz lambasıydı onların güneşi..

Ayakkabı üreticileri
Tezgahta işler pabucu,
Tezgahta yer ekmeğini,
Rakısını, şarabını, esrarını,
Tezgahta içer,
Otuz kırk yaşlarına gelmeden
Tezgaha tükürürlerdi ciğerlerini.
Ya ölürlerdi Verem'den
Ya da birbirlerini öldürürlerdi
Ekmek parası ve kadın yüzünden..

Ben İsmail Usta imalatından 43 numara siyah glase bali, yani şu, konuşan pabucun teki, utanmıyorum eskimişliğimden, pırtıklığımdan.. Kıskanmıyordum lüks vitrinlerdeki parlak ruganları, yılan derisinden, kastordan, süetten zengin ayakkabılarını. Delikliğimle, kullanılmışlığımla öğünüyorum..

Ben sıcak bir evin sıcacık portmantosunda ne bir çift kadın ayakabısıyla yanyana, ne bir çift çocuk patiğiyle kucakkucağa, ne de bir çift ihtiyar mest lastiğine yaslanıp birlikte olmadım. Beni yaratan eller, beni giyen ayaklar hepsi de ölmüşlerdir çoktan...

Ama beni üzen mahveden bir şey var: Beni giyen ayaklar çift halde birlikte öldüler ama benim diğer tekim yok, ben yapayalnız tek başıma.

SEÇİM SANDIĞININ ÖYKÜSÜ

Sabahleyin uyandık, «Sağ taraftan mı kalkayım soldan mı?» diye düşünürüz. Tuvalete girince, «üzerine hangi parti başkanının resmi olan havlu ile silineyim» diye düşünürüz. Traş olmak için «acaba hangi traş bıçağı ile ya da kalkınma nutuklarıyla traş olsam» diye düşünürüz. Sıra giyinmeye gelince: «Regindotu mu, smokini mi, yoksa kurşun geçirmez yelekli giysiyi mi giyeyim» diye düşünürüz bu kez. İşte tüm bu düşüncelerimizin ilk kuralı seçmektir. Her ilkel canlı bile yaşamını sürdürmek için ortamdaki koşulları seçmek zorunda kalan bir seçim aracı değilmi? İçgüdüsel olan bu seçme eylemi canlılar geliştikçe tercih ve bilinçle daha karmaşık hale geliştikçe tercih ve bilinçle daha karmaşık hale gelecektir. Paul Valery'ye göre seçmek, düşünceler zincirinde bir ayıklama işlemidir, bu ayıklamadan sonra geride kalan şey seçtiğimiz şeydir. Manav Musa'nın sergisindeki kavunların iyisini nasıl diplerini koklayarak seçiyorsak aday kütüklerini de evirip çevirip eziğini, çürüğünü berelisini, kokmuşunu, yalancısını katilini hırsızını ayıkladıktan sonra namuslu olanını buluyoruz Bir İngiliz sözü: «Seçtiğimi beğenirim — I like my choice» diyor.

Beğendiğimizi seçmek için bu seçim döneminde de kanlı yollardan seçim sandığına varacağız. «Türünlerden türün beğen — ölümlerden ölüm beğen» «Kırk katır mı kırk satır mı?» «Tırnak sökmesi, göz oyması, kabak dolması, sopalanmak, coplanmak, panzerlenmek kazığa oturtulmak ve kurşunlanmak sloganlarının seçeneklerı arasından giderek cinayetlerin at oynattığı yoldan geçiyoruz kanlı sandığa. Sandığın öyküsünü biliyorsunuz:

Başkaldıran insanoğlundan
İntikam almak için
Tanrı Zeus ilk kadını yaratmıştı
Ve ilk kadın Pandora'ya
Olimposlu tanrılar
Pırlanta kemerlerden, altından taçlardan
Armağan sundular...
Hermes: «Aldatmacılığı» yerleştirdi Pandora'nın etine
Afrodit, «Hiyanet»i koydu kalbine
Baştanrı Zeus ise sihirli bir
Sandık sundu
Ve nasihatte bulundu:
«Sakın bu sandığı açayım deme
Sonra içindeki iyilikler uçar gider,
Tüm kötülükler kalır geriye...»
Bu sandığı iyi sakla Pandora
Tüm insanların mutluluğu bağlıdır bu sandığa.
Ama, kadın bu ya
Dayanamayıp açtı sandığı birden
Ne kadar, hastalık, dert, bela, keder,
Yeryüzünün acıları varsa hepsi de birer birer
Uçarak sandığı terkettiler
Tüm belaları rüzgarlar almıştı
İnsanları yaşatacak olan
Umutsa sandıkta kalmıştı.

O gün bugün hep sandıktaki umud'u bekliyoruz. Tüm belalar, acılar, işkenceler hepsi: —Biz

sandıktan çıktık diyerek İrade-i Milliye'den dem vururlarken sandığa girenle sandıktan çıkan aynı kişi olmamış. Her dört senede bir vatandaş Memet sandığa girmiş fakat:

Mehmet Paşa, Mehmet Ağa
Mehmet Beyefendi, Mehmet Bey
Ve Mehmetefendi çıkmıştı sandıktan
Davul zurna klarnet
Dört yılda bir girdi Memet sandığa
El çabukluğu marifet
Çıktı sandıktan Memed ağa,
Aman Memet, Canım Memet
Sensin velinimetimiz sensin efendimiz
Çıktık açık alınla, zurnalarla davulla
Yayaya şaşaşa Memet Memet çok yaşa...
Memedi soktular sandığa
Çıktı 1946'da sandıktan Memet Paşa
Memet şaşmadı bu işe
Seçim dedi, geçim dedi
Atıldı sandığa Memet yine elendi
Çıktı sandıktan bu kez Memet efendi
Mehmet bilmiyordu sırrını sihirli sandığın
Davullarla zurnalarla Hey... Anam hey!..
Çıktı her seferinde sandıktan
Yine Mehmet Bey..
Sanndıık Sandıık!..
Sana umut bağlamaktan usandık...
.....
Şimdi anladı Memet gizini işin
Ne Hintteymiş ne Çin'de
Şimdi Memet sandığın değil
Sandık Memedin içinde
Dönmeyecek Memet pilavdan geri
Kıracak sandığa uzanan kirli elleri

«İŞÇİ İDİM EHRAMLAR YÜKSELDİ ELLERİMİN ALTINDA»

Zenciyim ben:
Kara gece nasıl karaysa öyle kara
Kara derinlikleri nasıl karaysa Afrikamın
Köle idim:
Sezar, merdivenlerimi temiz tut dedi bana
Çizmelerimi ben parlattım Washington'un
İşçi idim:
Ehramlar yükseldi ellerimin altında
Harcını ben kardım koca Wollworth'un
Kurban idim:
Kongoda Belçikalılar doğradı ellerimi
Şimdi de beni Texas'ta linç ediyorlar

Afrika'dan dürülüp, bugünün Amerikasının kurulmasında emeği harcanan zenci olan Longton Hugnes, zenciliğinden, köleliğinden, uşaklığından, işçiliğinden ötürü sömürülen insanın ilk çağdan bugüne kadar olan sosyal evrimini ne güzel deyimliyor bu şiirinde.

İlk çağın kölesi, ortaçağ feodalitesinin serf (Uşağı) tarihsel aşama ile bugünün kapitalist düzeninin ücret kölesi yani işçisi düzeyine ulaşmış bulunuyor. Görmekteyiz ki (Himtaş) Hileli Mallar Sanayii Fabrikalarının işçisi Montör Sabrinin ilk ataları çağın Spartakus adlı zenci kölesinden başlamaktadır.

İlk çağda insanlar ormanla meyve toplarken Bizon öküzünü ya da göldeki balığı avlarken, vahşi hayvanlara ya da komşu kabilelere karşı kendilerini korumak için ortaklaşa çalışmak zorunda kalıyorlardı. Böylece emek ve nimetler kendi aralarında ortaklaşa bölüşülüyordu. O çağda sömüren ve sömürülen sınıf henüz oluşmadığı için «Benimki» ve «seninki» kavramı, kin ve bencillik duyuları belirmemişti insanlarda. Bu duyular kişisel mülkiyetin doğurduğu tarihsel ürünlerdi.

Daha sonra tarım ve hayvan üreticiliğine geçilince insanlarda biriktiricilik eylemi başladı. Çömlek yapılması ile tarihin ilk bankacılığı kurulmuştu. Ve işbölümünün ortaya çıkması da sömüren, sömürülen sınıflar doğmasına neden olmuştu. Efendiliğin ve köleliğin doğuşu da bu ekonomik sürecin ürünü olmuştur.

Efendiden geçilmezdi alanlar
Kaplanlar mı istersin zırlanlar mı
Kartallar yada domuzlar
Nemize gerek besledik hepsini

Brecht

Köleler alınıp satılabilen hatta öldürülebilinen mal halindeydi. Hiç bir hakkı yoktu kölenin. Böylece köleleri itaat altında tutmak ve onların başkaldırmalarını engellemek problemi tarihte ilk kez devlet kuramını doğurmuştu ve sonraları sosyal sınıfların çatışmasının bir ürünü olacaktı devlet.

Daha sonra üretim süreci Feodaliteye değişince derebeylerin mülkiyetinde çalışan uşak (serf) leri öldürme hakları kaldırılmıştı. Amma serfler alınıp satılabiliyor aile sahibi de olabili-

yorlardı, efendisine daha çok mal üretebilmek için. Kendi kişisel araçlarıyla ya da emeğiyle kurduğu; özel ekonomisi üzerinde hak sahibiydi uşak. Çağımızın kaybolan küçük esnafı ayakkabıcı İsmail Usta gibi.

Ayakkabı üreticileri
Tezgâhta işler pabucu
Tezgâhta yer ekmeğini
Rakısını, esrarını tezgâhta içer
Otuz kırk yaşlarına gelmeden
Tezgâha tükürürlerdi ciğerlerini.

Daha sonra toplumda üretim süreci Kapitalizme dönüşünce işçi adını verdiğimiz sınıf doğmuştu. İşçi ise kölenin başka bir şekliydi yani ücretin kölesiydi gerçekte.

Yedi kapılı Teb kentini kuran kim?
Kitaplar yalnız kralların adını yazar.

Yoksa kayaları taşıyan krallar mı?
Bir de Babil kenti varmış boyuna yıkılan.
Kim yapmış Babili her seferinde?
Yapı işçileri hangi evde oturmuşlar
Ne oldular dersin duvarcılar Çin Seddi bitince
Yüce Roma'da zafer anıtı ne kadar çok
Kimlerdir acaba bu anıtları diken..

Böylece Ortaçağ feodal toplumun bağrında sanayi burjuvazisi el zanaatçisi ortaya çıkıyor ve onunla birlikte Proletarya dediğimiz kapitalist düzenin ilk vayanım sınıfının tohumları beliriyordu. Böylece Ortaçağ, modern çağa devrolmaktaydı. Borca batmış ve topraklarından kovulmuş köylüler, rekabetin iflasa sürüklediği zanaatçılar ve derebeylerin işsiz kalmış ücretli askerleri ezilen bir sosyal sınıfı oluşturdular. Özgürlüğüne

kavuşmuş ama tüm üretim araçlarından yoksun olan proleter sınıfıydı bu yeni türeyen insanlar. Onlar açlıktan ölmemek için işgüçlerini sermayecilere satmak zorundaydılar. Görmekteyiz ki burjuvazinin oluşmasının tabanını meydana getiren üretim ve değişim araçları feodal toplumun içinde yaratılmıştı. Bu üretim araçlarının gelişmesinin belirli bir derecesinde üretim koşulları üretim güçlerine uygun düşmez olunca bu üretim araçları üretici güçlerin zincirleri haline geliyordu. Sermayenn elindeki emeğini satan işçi için yani proleter sınıfı için:

Onların kaybedecek zincirlerinden başka birşeyleri yok denmesinin nedeni de buydu.

TOPLU SÖZLEŞME

Fiyatlar sevi dolu bakışlardır
Ve mallar paraya fiyatlarla göz kırpar.
Fiyatlar
Gösterir paranın nelere kadir olduğunu
Sahiplerinin eline hangi yoldan geldiği
Ya da nelerin paraya dönüştüğü bilinmez...

Çevremize bakalım bir: Anasını satanlar, karısını, çocuğunu satanlar, memleket satanlar, hayali mobilya satanlarla dolu bir bitpazarı'ndayız sanki. Ama en ucuza giden satış malı nedir bu pazarda? Bir hippinin turist karnını doyurmak için 75 tekliğe sattığı sıfır er aş negatif kandan da daha ucuza giden bir meta var, o da işçi Mehmedin sattığı alın teri yani emeğidir. Eski Roma kölesi ömründe bir kez satılırdı. Oysa bugünün ücret kölesi işçi kendini her gün, her saat, her dakika satmakta, yaşayabilmek için. Emek, yani işgücünün, alınterinin satışa çıkarılması 14 yüzyılda başlamış ve yüzyıllarca alın terine kan lekesi karışmış durmuştur...

Yedi kaplı Teb şehrini kuran kim?
Kitaplar yanlız kıralların adını yazar
Yoksa kayaları taşıyan krallar mı?

Bir de Babil varmış boyuna yıkılan
Kim yapmış Babili her deferinde?
Yapı işçileri hangi evinde oturmuşlar?

Satılan emek ile ilgili yasa kuralları İngiltere'de Edvard III çağında bir «İşçi Yasası» ile saptanmıştı. Fransa'da Kral John adına yayınlanan buyruk da bunun benzeriydi Nasıl bir lokanta listelerinde kadınbudu, kaymaklı kadayıf, salçalı köfte fiyatları.. Nasıl ki Madam Katiana'nın evindeki satılık kadınların ücretleri, nasıl ki Yenicami yüznumarasında küçük hacet, büyük hacet parası için özel fiyat listeleri düzenlenmişse işçi emeklerinin tarifesi de öylece düzenlenmişti bu yasal kuramda. Belirtilen ücretten fazlasını veren de, alan da cezalandırılıyordu. Örneğin Elizabet'in çıkardığı «Çıraklarla ilgili» yasada fazla ücret verenler on gün hapse atıldığı halde fazla ücret alanlar yirmibir güne hüküm giymekteydi. 1360 yasası cezaları daha da artırmakla kalmamış, patronlara «Dayak zoruyla işçi çalıştırmak» yetkisini de vermişti. Ama bu yasanın en ilginç niteliği işçi ücretlerinin üst sınırının belirli olmasına karşın alt sınırının konmamış olmasıydı.

16. asırda ücretleri daha da ucuza düşüren yasalar yanısıra belâlı işçilerin kulaklarının kesilerek ya da damgalanarak lânetlenmesine varan kurallar uygulanmıştı.

400 yılı aşan süre hep Sankülotların (don) suzların) ve bileklerindeki zincirlerden başka kaybedecek şeyleri olmayan emekçilerin zararına çıkan ücret yasaları sonunda 1814'de yürürlükten kaldırılıvermişti. Kapitalistin fabrikasını

kendi keyfince yönetmesi karşısında zaten bu kurallar saçma kalıyordu. İşçi ile patron, fare ile kedi gibiydi. Amma daha sonra 29 Haziran 1871 yasası ile işçi sendikaları resmen tanınmış oluyordu.

GELELİM FRANSA'YA

Ünlü hukuku beşer beyannamesinin: Adalet, müsavat, rehavet, nihavent diye makamlar tuttururken kotarmış olduğu ihtilâli kebir işçilere ne getirmişti? Burjuva devrimi başarıya ulaşma devrinde birlikte savaşan proleter sınıfına karşı nihavent makamından çalmaya başlamıştı burjuvalar ve ilk fırsatta işçilerin örgütlenmesine bozulmuşlardı. İşte İnsan Hakları Bildirisinin işçilere ilişkin yanı:

«İşçiler arasında kurulacak her türlü birliğin özgürlüğe ve insan haklarına karşı girişilmiş bir fiil olduğu..» Vb... Vb... İl est defandü anantissement dö tut espece dö korporation profession, klaksiyon ile defandü dö her türlü preteks kelkform kö suva ulan anfan döla patriyö.

Sermaye ile emek arasındaki savaşım devlet zoruyla işçilere kan kusturmuştu Fransa'da. Emek gücünden başka bir şeye sahip olmayan işçiye karşı sermaye yoğunlaşmış bir güçtü. Dolaylı olarak ikisi arasındaki pazarlık hiç bir zaman adil koşullarla meydana gelemezdi. İşçilerin tek toplumsal gücü sayılarının çok oluşuydu Ama bu da dağınıklık yüzünden kırılmaktaydı. Dağınıklık işçilerin kendi aralarındaki kaçınılmaz rekabet yüzünden körüklenmekteydi.

Sendikaların doğuşu işçileri hiç olmazsa esir durumundan bir parça olsun kurtaracak pazarlık koşullarına sahip olabilmek için bir kurtuluş yoluydu...

Parlat küçük tükürük hokkalarını
Detroit, Chicago, Atlantic City
Palm Beach
Habire parlat
Otellerin mutfakları buhar
Otellerin salonları cigara dumanı
Yaşamımın bir parçası
Hışşt, küçük!
Bir metelik
Bir onluk, bir dolar

Langston Hughes

KOLTUKTAKİ ÇELİŞKI

Gazete okurum sabahleyin
Günlük tasarılarını okurum Papa'nın
Kralların, bankacıların tasarılarını okurum.
Bir yandan da bakarım çayın suyu
Ağzına kadar dolu kapta
İlkin nasıl başlar kaynamaya,
Sonra durulur da nasıl
Taşar kabın ağzından,
Söndürür ateşi...

Brecht

«Evet», diyordu büyük bilgin, «sizlere bir gerçek açıklayacağım şimdi, lütfen sıkı durun: Bilimsel gerçeklerin içinde öyle zıtlıklar, öyle çelişkiler var ki, ağzınız hayretten açık kalır. Evet ateş yakar, su da yukarıdaki şiirde olduğu gibi ateşi söndürür ama ateşi söndüren su, gerçekte yanıcı iki gazın yani oksijenle hidrojenin birleşmesinden oluşmuştur.»

Gerçekten de her madde birbirine zıt çelişkilerle oluşmaktaydı. Adalet, adaletsizliği; hak, haksızlığı; iyilik, kötülüğü taşımaktaydı içinde.

Yaşam da canlılarda bulunan, oluşan ve durmadan gelişen bir çelişki değil mi? Çelişki yani zıtlık biter bitmez hayat sona erip ölüm oluveriyor. Bir ölü vücutta yaşayan kıllar, kan hücreleri bulunduğu gibi diri bir vücutta da ölü nitelikte maddeler yok mu? Her şey çelişkilerle do-

lu. Vatandaş Memet efendinin maaşı ile manav Musanın fiyat etiketleri çelişki halinde. Süleyman beyefendinin göbeği ile Sülüman efendinin midesi çelişki halinde. Eğer ki bir yumurta içinde çelişkiler olmasaydı kuluçkaya yatırıldığı zaman civciv çıkmayacaktı içinden. Oysa bir çakıl taşını ne denli ısıtsanız yine de iç çelişkisi olmadığı için taş olarak kalacaktır. Toplumların içinde de iç çelişkiler olmasaydı gelişen dış koşullarla devrimler olmayacaktı elbet...

Pirinç acıdan kıvranır durur havanda
Sonra geçer acısı, süt gibi ak olur
İnsanlarımız da havandaki pirinç gibi
Yumruğu yiye yiye adama benzer
Kan ağlaya ağlaya temiz pak olur...

BRECHT

Her toplumsal süreç de bir sürü çelişkiler yatağıdır. Örneğin kapitalist toplumun baş çelişkisi de içerdiği Emekçi (Vay anam) sınıfı ile Göbekçi (Hababam) sınıfı değil mi? Ama gerçek baş çelişki, emek ile sermaye olduğu halde uluslarda bağımsızlık uğrunda yapılan savaşlarda çelişki, emperyalizm ile işçi sınıfı feodal kalıntılar ve ulusal burjuvalar kitlesi oluyor ilkin Örneğin 23 Nisanda ilk Türkiye Büyük Millet Meclisi açılışında devrimcilerin yanında sarıklılar - kalpazanlar - takunyalılar - kabuklular ağalar, beyler, beyefendiler sınıfı birlikte yer almışlardı. Bir tavuk yumurtasının içindeki iç çelişki neyse o çelişki dış koşullarla belirli sonuç verecek ve sonunda bir tavuk yumurtasının içinden asla bir deve çıkmayacaktır, bir civciv çıkacaktır.

DÖRT DÖRTLÜK ÇELİŞKİLER

Çelişki demek problem demektir. «Çözülmesi gereken bir çelişki yani bir problem belirmişse

bir toplumda, demek ki o problemin çözülmesini gerektirecek koşullar da gelişmiştir.» diyor Marx.

Çevremize bakalım. Gröndland adasını, Madagaskar adasını, Hayırsız adayı fethetmeye koşan fatihler, boş buldukları arsaya politika temeli niyetine koltuklarının temelini atıyorlar. Kuzey Kutbunu esaretten kurtarmaya koşan kahramanlar... İncirlik Havaalanını, Karamürsel üslerini, Çiğli tesislerini fethetmeye güçleri yetmeyen kabadayılar türlü millî çelişkiler içinde Anadoluyu açık pazar olarak kiralamaya kalkıyorlar şimdi de...

Takunyalılar, memeliler, basur memeliler, kalpaklılar, göbekliler, melon şapkalılar karanlığa çekiyorlar ülkemizi.. Karanlıkla aydınlığın çeişkisi, savaşıdır bugünkü savaş. Amma Fikret'in dediği gibi:

Evet sabah olacaktır, sabah olur geceler
Tulû-u haşere kadar sürmez
Evet karanlıklar ışıyacak
Ama yavaş yavaş mı?
Beşer, bu şimdi muazzep sürüklenen meflûç
Adım adım edecek zirve-i halâsa uruç..
Belki de bir devrimle:
Yarın ümid ediyorlar ki, bir genişçe adım
Bir atlayış
Ama Fikret bazen umutsuzluğa düşer:
Bu azim inkılâb hilkati kim
Hangi kuvvet taahhüt eyleyecek?

Elbette ki iktidar koltuğu ile koltuğa çöreklenen göbekliler arasındaki çelişkiler bunu taahhüten eyleyecek ama... İtmeden gidecekleri yok..

FAŞİZME KARŞI BİRLEŞİK CEPHE

Gücüme gidiyor bu «Allah kurtarsın!» lâfı
Müdürü gelir: «Allah kurtarsın!»
Savcısı gelir: «Allah kurtarsın!»
Gardiyanı gelir: «Allah kurtarsın!»
Bir hal olduk, Allah bilir günde kaç posta
Allah tarafından kurtarıla kurtarıla.
Oysa biz, insanları kurtarma zahmetinden
Kurtarmak için Allah'ı
Düştük, değil mi bu yola!

Can Yücel

Badanacı Hitler yasal yollarla iktidara geldi. Hükümet darbesiyle değil. Partisi çığ gibi büyümüştü. Yasalara göre hükümeti kurma görevi Badanacı Hitler'e düşüyordu. Halk şaşkınlık içindeydi. Tüm demokrasiyi savunanlar böylece oylarını demokrasi düşmanlarına verdiler. Zira kazık yenmemiş ve denenmemiş bir tek Badanacı'nın partisi kalmıştı. Çobanlarından hoşnut olmayan, tüyleri kırpıcı ve yemleyicileri beğenmeyen danalar ve inekler bu kez Kasabı başlarına geçirmeyi kararlaştırmışlardı.

ÜBER ALLES
DOYÇLAND!

Yeryüzünde hep davul - zurna, top - tüfek, cop - kötek ve zorbalıkla geliyordu Faşizm. Bir mi-

ni etek, bir uniseks modası gibi kitleler arasında yayılıyordu. Kara-kol, gamalı-kol, beşinci-kol gibi kol gezen faşizm sömürüye dayanan kapitalist sistemin en karanlık siyasal yollarından biri olarak emekçi sınıfı üzerinde baskısını sürdürmeyi başarıyordu böylece. Kitleleri uyutmak ve savaş sonrasında yaşanan iktisadi bunalımın uçuruma yuvarlandığı sermayeyi toparlayarak züğürtleşen küçük burjuvayı da yutturmacılarla peşinde sürüklemek için faşizm, hinoğlu hin bir propaganda kullanmıştı: Bağnazca, şovence katı milliyet duygularını kışkırtmak. Kimi burjuva sosyal bilimcileri faşizmin bu propaganda çabasını öylesine önemsemişler ki, faşizmin iktisadî temelini bir yana itmiş, onun kapitalist bir olgu olduğunu unutmuş, bu propaganda etkinliğini tümden faşizmle bir tutmuşlardı. Faşizmin iktidarı kapmak için başvurduğu tilkice propaganda, baskı ve sindirme yöntemlerini yüzeyden inceleyerek bunu sınıfsal, iktisadî sorundan ayrı tutarak totalitarizm adı ile faşizmi kapitalizmden soyutlayan bir teori olarak görmüşlerdi. Oysa faşizmin bugün burjuva-kapitalist egemenliği uygulamasının zorbaca bir biçimi olduğu (yani tesadüfen ya da deli bir önderin varlığına bağlı olmadığı) belirlenmiştir.

Hitler ve yardakçılarının deli saçması gibi görünen söz ve eylemlerinin hiç de us dışı olmadığı bir gerçekti. Aksine bunlar ekonomik bunalımla yoğunlaşan halk kitlelerinin kapitalizme karşı duyduğu nefret duygusunun tornistan ettirilerek kafaları bilinç dışına itmeye çalışan hareketlerdi.

Kurtulmanızı istiyorum sizin birleşmenizi
yarını dokuyanlarla elele vermenizi
Yosunlarla sazların sarmaşdolaş olması gibi şafakta

Faşizmin kitleleri etkilediği kaynak nedir? Faşizm kitleleri çekebilir, çünkü demagoji yoluyla onların en acil ihtiyaçlarına ve isteklerine seslenmektedir. iKtlelerin ön yargılarını alevlendirdiği gibi duygularına, adalet anlayışlarına ve hattâ bazen devrimci geleneklerine el atar· Alman faşistleri burjuvazinin uşakları ve sosyalizm düşmanları oldukları halde kendilerini neden kitlelere «Sosyalistler» diye tanıtırlar? Çünkü Alman emekçilerinin yüreklerindeki devrime olan inancı ve sosyalizme yönelme isteğini sömürürler de ondan.

Faşizm emperyalistlerin çıkarlarına hizmet ettiği halde yalanlarla kendisini aldatılmış bir ulusun kahramanı gibi tanır. Ayrıca küçük burjuvaların «Versay anlaşması kahrolsun» gibi sloganlarla desteğini kazanan Alman Faşizmi örneğinde de görüleceği gibi, kitlelerin ateşli ulusal duygularından yararlanır.

Faşizm, kitleleri sınırsız biçimde sömürmektedir. Ancak bunlara en ustaca antik kapitalist demagojilerle yaklaşır. Bunu başarmak için de emekçilerin sömürücü burjuvaziye· bankalara, tröstlere, sermaye patronlarına karşı beslediği kinden yararlanmaktadır. Geri kalmış kitleleri sömürmek için kitleleri kandıran sloganlardan yararlanır. B usloganların örnekleri Almanya'da «Genel refah, bireyin refahından daha gereklidir.» İtalya'da: «Devlet biçimimiz kapitalist değil anonimdir.» Japonya'da da «Sömürüsüz Japonya

için.», A.B.D.'de ise «Zenginliği paylaşalım» şeklin.. dedir. Ne olursa olsun kısacası Faşizm sermayenin emekçi kitlelere yönetebileceği en azgın bir saldırıdır. Gizli ya da açık faşizm gerçekte süt çocuklarını, oyun çocuklarını beyin yıkayarak kendi saflarına çekerken.. Onların büyüdüklerinde üretime katıldıklarında kendi sınıflarının bilincine varıp direneceklerini hesaba katmıyor. İşte bu en önemli bir yanılgısıdır Badanacı Hitler'in.

«GÜNEŞ UFUKTAN ŞİMDİ DOĞAR YÜRÜYELİM ARKADAŞLAR»

Kan ağla zavallı memleketim kan ağla!
Güçlü zorbalık oturt sapasağlam temellerini;
İyiliğin yüreği yok sana karşı durmaya
Yap yapacağın kötülüğü: Her hak senin artık

Gizli açık faşizmin ahlâk dışı, yasa dışı ve us dışı eylemlerinin kol gezmekte olduğunu görmekteyiz bugün. Yasaların hiçe sayılıp uygulanmaması, Ortaçağ bâtıl'ının risalei kubur halinde eğitimin baştacı edilmesi hayatta en hakiki mürşid olarak işkembeci Hurşid'in önerilmesi ve Hürriyet meydanlarında gençlerin gözgöre göre öldürülmesi, yadırgamadığımız işler haline gelmiştir artık. Faşizmin akıla karşı zorba önlemleri ve acımasız cinayetleri karşısında insan şu soruyu sormaktan alamıyor kendini: «İnsan us'u bu saldırılara karşı koyabilecek mi?» Elbette ki sonunda aklın galip çıkacağını kabul ederiz ama öyle değil. Düşünce tarihine bakacak olursak düşünme yetisinin kısırlaştırıldığı, gerilediği ve köreldiği çağlar görürüz. Zaman zaman, aklın hapsedildiği, zincire vurulduğu, düşünce yeteneğinin şaşırtıcı biçimde zedelendiği ve budalalığın alabildiğine örgütlendiği apaçık bir gerçektir. Bu demektir ki insanoğlu bugün: «İki kere iki dört

ederi kabullenebilmektedir. İngiliz Filozofu Hobbes 17 yüzyılda şöyle demişti:

«Bir üçgenin açılarının toplamı iki dik açıya eşittir.» cümlesi ticaret erbabının çıkarlarına ters düşseydi tüm geometri kitaplarını o anda yaktırırlardı. Sermaye çıkarına uyarak halkların asla gereksinimlerinden fazla akıl üretmediklerini varsaymak zorundayız. Ortaçağ batılı millî eğitimin maarif çamaşır suyu olarak beyinlere akıtılıyor, cinayetlerse av sporu niteliğinde Milliyetçi Cephe'nin eğlencesi olmuş..

UYAN SUNAM UYAN DERİN UYKUDAN

Bugün Cephe adı altında dört dörtlük, Şenaat, Hiyanet, Kazuret ve cinayet şebekesinin tüm eylemlerinin altında psikolojik bir korkaklığın yattığı apaçık bir bilimsel gerçektir. Sahtekârlık, yalon-dolan, hırsızlık ve keklik avlar gibi öğrenci katledilmesi cinayet şebekesinin bilinçaltında taşıdığı korkaklığın kendisine yöneleceği yerde karşısındakine dönmesi ve yansımasıdır. Vaktiyle Şankay kentinde Çinli öğrencileri öldüren İngiliz sömürge subayları gerçekte tecavüzkâr duygularını doyurmaya yönelik davranışlarda bulunmamaktaydılar. Bir savaşta ileri atılmakta biran için çekinen erlerin arka saftaki subaylar tarafından hemen öldürülmeleri kendi korkaklıklarını kaçma komplekslerini başkasının vücudunda cezalandırmaktan başka bir ruhsal yöntem değildir. Tarihte zenci ayaklanmaları ve komünist başkaldırmalarını bastırırken sermaye uşakları, bilinçaltlarındaki korkaklıklarını doyurmaktaydılar.

İnsanoğlunun cinayetlerini itiraf etmeleri çoğu zaman bir nörotik belirti bir ruh hastalığı şeklinde şekil değiştirerek bilinç yüzüne çıkmaktadır. Histeri nöroz, sar'a dediğimiz hastalıkların bir belirtisi olan uykuda gezme (Somnanbulizm) anında cinayetlerini açıklayan katillerin öyküsünü bilmeyen var mı? İşte Makbet... Hem uykuda geziyor hem de cinayetlerini kusuyor bilinçaltından.

İşte Uyurgezerlik anında suçunu açıklayan katil Makbet ile onu izleyen hekim ve hizmetçi kadının diyaloğu:

Hekim — İki gecedir bekliyorum sizinle
En son ne zaman gördünüz
Makbet'in gece kalkıp gezdiğini?
Kadın — Kralımızın sefere çıktığı gece
Baktım yatağından kalktı hırkasını giydi
Çekmecesinden bir kâğıt kalem çıkarıp
katladı
Birşeyler yazdı üstüne mühürledi yattı
Derin uykular içindeydi bunları yaparken
Hekim — Büyük bir iç sıkıntısının belirtisi bu:
Uyku halindeki bünyede uyanıklık belirtisi
Ağzından birşeyler duydunuz mu?
Kadın — Öyle şeyler duydum ki söylemeye korkarım
İşte geliyor her zamanki yürüyüşü ama
Yemin ederim ki yine derin uykuda
Hekim — Baksanıza gözleri açık
Kadın — Açık ama içerden kapalı
Ne yapıyor öyle? Ellerini oğuşturuyor
Alışmış hep yapıyor bunu.
Ellerini yıkıyor gibi...
Konuşuyor dinleyelim:
Makbet — Bir leke var şurada hâlâ
Çık elimden korkunç leke. Çık diyorum
sana.
Nedir bu? Hep kirli mi kalacak bu eller?
Hekim — Benim hekimliğimi aşıyor bu hastalık.

KEREM GİBİ YANA YANA

Tanrı Prometeus insanlara yararlı olsun diye ateşi vermeyi düşündü. Kopardığı bir ağaç dalıyla Limnos adasına giderek Tanrı Hephaiston'un alevler saçan ocağındaki kızgın ateşten bir kıvılcım alarak insanlara armağan etti ateşi. İnsanlar ısınmak, madenlerini eritmek ve mağaralarını aydınlatmak için yararlandılar ateşten. Amma Mitolojinin bir yorumuna göre bu nimetten yararlanan insanoğlu kururlanıp şımardığı için Baş Tanrı Zeus ateşi tekrar ellerinden almış ve Prometeus'u cezalandırıp zincire vurmuştu.

Prometeus'un ateşinden en iyi yararlanan Kral Neron olmuştu, Roma kentini ateşlemekle. Taa Hindistan'a dek fethettiği ülkeleri yıkıp yakan Büyük İskender de Bursa'ya yerleşip kebapçı dükkânı açtıktan sonra ünlü İskender Kebabını pişirmek için kullanmıştı ateşi.

İnsanlarda tek sıcak kanun
Kömürden ateş yapmalarıdır.

diyen devrimci ozan Eluard ise ateşi, insanları ısıttığı için seviyor. Sporcular ilk meşaleyi Olimpiya kentinden tüm dünyaya taşırken, âşıklar, mistikler, kistikler, hümanistler, komünistler, faşistler ateşten başka başka yöntemlerle yararlanmaktaydılar.

Aşk uğruna yanan âşıklar, ilim oduna (ateşi-

ne yanmış suhte dediğimiz softalarla tarihin yaprakları âdeta is kokmaktadır. Şu ozanın kadehine bakın, ateş dolu. Piyale değil de sanki Prometeus'un meşalesi:

Yanmakta bu sağardan içenler
Ateş doludur tutma yanarsın
Karşında şu gülgün piyale...

Mistikler ise aşk yoluyla ciğer tavası gibi yanıyorlar:

Aşkın odu ciğerimi yaka geldi yaka gider
Garip başım bu sevdayı çeke geldi çeke gider

Aşık Fuzuli ise öyle bir ahhh! çekmiş ki tekel kibriti gibi bir nefeste çevreyi tutuşturuvermiş:

Felekler yandı ahımdan
Muradım şem'i (mumu) yanmaz mı?

Hümanist ozan Şiller Bethofen'le birlikte 9. senfonide yanıp tutuşuyorlar:

Sevinç güzelim kıvılcımı Tanrıların
Cennetin kızı
Yanıp tutuşarak coşkunlukla
Giriyoruz göklerdeki tapınağına senin

Faşistlerce ise ateş, yakıp yok etmek amaciyle kullanılmıştı. «Ateş! Ateş!» diye... Faşistlerin bu «Yakma» hastalığına Pyromani denmişti. Oysa ateş; yakıp kül etmek için değil; aydınlatmak, ışıklandırmak içindi. Vietnam'da özgürlük uğruna kendini yakanlar aydınlıklariyle karşı çıkıyorlardı katillere:

Yaşamak yanmak değil mi ki,
İçimizde türküsü binlerce yıllık ışınların
Geceye karanlığa karşı...
Yanmak karanlığı yadsımak
Usla, düşüncelerden daha parlak
Dök ışığı kızın üstüne
Varol bir yalazın üstüne

Yanmak karanlığı yadsımaktır
Gözlere girercesine
Çoban ateşinden gök ateşine...
DAĞLARCA

Yanmakta büyüklük, onur ve gurur vardı. Bakın Brecht'in bir şiirine:

Başvurunca Hitler Hazretleri
Zararlı fikirlerle dolu kitapların yakılmasını
Halkın önünde, alanlarda
Öküzler, odun yığınlarına araba araba kitap taşıdı
Gözden düşmüş şairlerden biri
Şöyle bir göz gezdirdi yakılacak kitaplar listesine
Gitti aklı başından:
Unutulmuştu kendi adı.
Ossaat bir mektup karaladı zorbalara:
«Benimkileri de yakın!» dedi. «Benimkileri de»
Yapamazsınız bana bu kötülüğü
Kenarda bırakamazsınız beni..

Birkaç yıl önce henüz yanmamış olan Kültür Sarayı'nda Uluslararası Ruh Hastalıkları Kongresi yapılıyordu. Genel Başkan olan Fransız ruh hekimi açış konuşmasında ruh sağlığına ilişkin olarak dünyanın sosyal bunalımını açıklıyordu, fan fin fon diye kendi diliyle. Bir ara dudaklarından Türkçe olarak şu sözcükler dökülmüştü: «Dünyanın en büyük ozanının dediği gibi. Hava kurşun gibi ağır.»

Bu sözü duyan tüm uluslardan üyeler çılgınca alkışladılar. En çok o çağda cunta yönetimindeki Yunanistan'ın hekimleri alkışlıyorlardı. Bizimkilerse alkışlamaktan korkuyorlardı. Ve dünyanın en büyük ozanı kurşun eritmeye çağırıyordu ateşi. Ve de Kerem gibi yana yana.. Ben yanmasam, sen yanmasan, biz yanmasak, kitaplar yanmasa nasıl çıkacaktı karanlıklr ydınlığa...

MC'NİN AHLAK KİTABI

Ahlâk kitabının ilk maddesini
Buyurdu Tanrı:
«— Öldürmeyeceksin!»
«Yavrularını yiyen Kronos'tan bu güne
Verildi öldürmek yetkisi Ezrail'e
Ve made in Kırıkkale silâhlariyle
Fraklı, smokinli katillere..
Ve Tanrı buyurdu
Ahlâk kurallarının ikincisini:
«— Köle Spartakus'tan bu yana»
«İtaat edeceksin, baş kaldırmayacaksın!»
Ve ekledi Tanrı:
«— Çalmayacaksın!»
Buyuruyorum sana
Kanun çalmak mahsustur nihavent makamından
Gayrı kanuni süleymanlara.
Ve Tanrı buyurdu
Ahlâkın kırkbirinci maddesini:
«Yalan söylemeyeceksin Memet!»
Platon da yanıtladı Tanrıyı:
Yalanı sadece söyler devlet,
Ve televizyon ekranında
Yalan tükürüp yüzüne milyonların
Devlet postuna bürünmüş fraklılar
Nutuklarla temelini atarlar
Yalancılığın
Ve Tanrı buyurdu Memede:
«Yemeyeceksin!»
Yemek mahsustur efendilere..
«Yeyin efendiler yeyin

Doyunca, patlayınca, tıksırıncaya kadar yeyin!»
İşte Memet, Ahlâk demek
Yememek, içmemek,
Yan bakmamak efendinin malına
Şükreylemek bu dünyanın hâline.
Tanrı buyruğunu dinle:
Feylesof Kant amcanın Teoloji'sinden bozma
Ahlâk'ını hatmet
Eğitim Bakanlığının bastırdığı Ahlâk'ın
Sayfalarını yut.
Ve dünya nimetlerini unut,
Bir lokma bir hırka
Sana yeter Memet,
Senin yerin bu dünya değil, Cennet...

Memede sunulan bu ahlâk kuralları sınıflaşmış toplumda sınıf çatışmasının ürünüydü. İktidara gelen sınıf, rejimini ve yasalarını korumak için alt sınıflara yutturduğu Ahlâk sistemini kurmuştu. Mücadele halinde olan her sınıf, ihtiyaç, özlem ve savaşlarını ahlâk kuralları ile dile getirmekteydi. Örneğin: toprak ağalığı düzeninde «Fazla işe el koyma» kuralına dayanan ahlâka uyarak serflerin ürününe el koyan derebeyi, halktan evlenen bir kadına da ilk gece el koyardı. Kapitalizmde ise işçi sınıfının emeği sarı liralar şeklinde sömürücünün kasasına aktıkça İşçi Memet kendi çalınmış ürününe yabancılaşmaktaydı. Günde yediği bir kilo ekmeğe karşılık dokuz kilo ekmek üreten işçi bir araç haline gelip alınır satılır bir mal oluyordu. Ama mal olan Memet sonunda malın gözü olacaktı.

Canım Memet
İşte sana günde bir kilo ekmek
Ve istediğin kadar ahlâk
Ve yaşamını sürdürmek için
Doyasıya dek umut

Umut Memedin ekmeği
«—Ye Memet ye!»
Günde bir kilo ye
On kilo üret
Dokuz kilosu kalsın patrona,
Bir kilosu yaşayabilmen için sana..
Öğrendin ya Memet ahlâk nedir?
Öl geber, eğil, itaat et
Baş eğ kımıldama isteme, sus
Yaşamak efendilere mahsus.

Bir vahşi ormandan farksızdır kapitalist toplum. Başkasının seni yememesi için sen başkalarını yemelisin. İşçi misin? Hakkını aramak için birleşeceğinize, patrona köpeklik etmelisin. Ey! Bayan sekreter! Patronun metresi olmaya bak ki güzel yaşayasın. Başkaları aç kalmışsa benim için daha iyi. Ona buğdayını daha pahalıya satarım. Bak Doktorcuğum... Bu kente gelmekle çok iyi ettin. Dünyanın en pis, en mikroplu, hastası bol bir yer burası. Hukukçular insanların kavgalarından, tüccarlar da gençliğin safahatından kâr sağlamıyorlar mı?

Atinalı Demades tabut imal eden hemşersini bu işten fazla kazanç beklediği için ve bir çok kişinin ölümünü arzuladığını ileri sürerek tutuklamıştı. 1500 yıllarının Montaigne'i «Her şeyin büyümesi bir başka şeyin çürümesi oluyor» diyordu. Çağımızın modern tabut yapımcıları politikacıları ise çürümekte olan düzen içinden yepyeni bir şeyin doğmakta olduğundan habersizdiler.

KAPİTALİZM AHLÂKINA KARŞIN KAPİTALİZM İŞÇİSİNİN AHLÂK KAVRAMI

Çekelim besmeleyi Bismillah
Çevirip düğmesini ŞE RE TE nin,
Açalım zıllü-hayal televizyon perdesini illallah
Dokunuşta açılır perdei-ibret olur âyan
Arzı endam ederek Me-Ce nin ekranından
«Yâr bana eğlence medet!»
Ve Şabanvizyonun beş kanalından
Konuşur sahibinin sesi
Derviş Vahdeti, Patrona Halil,
Kabakçı Mustafa, Hergeleci İbrahim
Ve Tuzsuz Deli Bekir...
Me-Ce'nin koalisyonu
Sahneye kor bir «Kanlı Nigar oyunu»
Bıçaklı, tabancalı piyes
Sonra ekranda beş vakit namaz niyaz
Görevimiz tehlikeli tehlike
Boı sirkeli, acı beberli piyaz.
Komando'ya teslim olan polis
Boykot edilmiş başkansız meclis
Süleyman efendinin nasırı
Nazi bakanının kanlı basuru
Kabak kafalı patlak gözlü
Ve birbirini tutmayan kaçamak sözlü
Katil Mussolini'nin sirkeli hardallı beyanatı
Ve Bozkurt'a seyis olan kıratı
Miting meydanlarında abdestsiz namaz
Üniversite profesörlerinden ince saz
Yine M.C. Vizyon ekranlarında

Öldürülen gençler ve Şopenin cenaze havası
İ M.C. kuruluna: Dilenci duası
Sadakallahül - azim, Allah razı olsun
Komünizim kahrolsun!
Şaban'ın Sahibisin - Sesi vizyonunda
Sanatçının biri
Semirmiş bir gergedan kadar iri,
Önünde binlik rakı şişesi
Ağzında «Ağlayan Şarkısı»
Döker kadehine sulusepken gözyaşını:
«Boşvermişim boşvermişim boşvermişim dünyaya
Ağlamak istemiyorsan sen de boş ver dünyaya»
Ve Şaban - vizyonda başlar raklamlar:
Şişe kapaklarından çıkan apartmanlar
Bir çekilişte hanlar, hamamlar..
Ve bir şarkı: «Şişlide bir apartman
Yoksa eğer halin yaman.»
Ve reklamlarda M.C. Vizyonun
Maarif çamaşır suyu
Temizler ellerdeki kan lekesini
Aklatır yüz karasını..
Deterjanlı beyin yıkama tozu,
Makat tuveletinize Amerikan bezi
Kaymaklı çokatella, para maması
Piliç kızartması fırında
Tüter aç milyonların burnunda.
Bir yerli film başlar şimdi
Dört şirketli ko-prodüksiyon..
Fabrikatör Cenabeddin beyin
İğfal ettiği sekreter kadın.
Darlekin'in milyonları
Ankara katili, Adapazarı canavarı,
Ve hazine hırsızı
Ve bir lokma uğruna
Kaldırımlara düşen işçi kızı
Ve arkasından dış haberler:
Ambargodan yüzgeri
Dolardan doş döner elleri.
Açılır eller Ruble'ye.
Dışarda: «Eyvallah yoldaş, Allah razı olsun

İçerde; «Komünizm kahrolsun!»
Ve göz yaşartıcı bir haber:
Dost ev kardeş Grönland ülkesine
Ve müttefikimiz Madagaskar adasına
Narenciye vekilimizin yaptığı
Dostane ziyaret.
Kıbrıs meselesi,
Amerikan yetkilisi
Bay Kilifort'a emanet...
Ey kanunsuz Süleyman
Sen temel atmaya devam et...
Spor haberlerinde
Miting alanlarında cirit atma
Sırtüstü yatma
Koltuğa kazık çakma
Ve Güne Bakış nihayet
Otuz kısım tekmili birden
Cinayet, cinayet, cinayet...

Yukardaki tekerlememizle M.C. nin televizyon ekranında yansıyan kapitalist düzenin ahlâk kuralarını görüyoruz. Egemen sınıfın ahlâk kurallarını... Egemen sınıfın ahlâk kuralları, sömürü ve aşırı tüketiciliğin sarhoşluğu ile sürerken, sömürülen kalabalık kitlede de bu düzene karşı reaktif olarak bir ahlâk kavramı belirecektir. Çalışmadan tüketen kitleye karşı, çalışan, üreten ve sömürülen kesimin ahlâk kavramıdır bu..

Biliyoruz ki üreten ve emeğinin ürünü elinden alınan kapitalizmin üretici insanı yani kapitalizm işçisi, ürününün elinden alınmasiyle kendi emeğine karşı yabancı hale gelecek yabancılaşacak ve güdük bir insan olacaktır. Oysa bir insanın emeği onun yaşama eylemidir. Sadece ya şama eylemi değil psikolojik anlamda yaratıcılığının sembolüdür de. Emeğinin sömürülmesi o in-

sanın özgür ve bilinçli eylemini çarpıklaştırır. Ve kişi üretim eyleminden yabancılaşmakla da kalmaz, yaşamından ve tüm insanlardan da yabancılşır, kopar. Böylece yaşamı bir araç haline gelen üretici işçi, alıp satılabilen bir mal haline geldiğini duyar. İşte mal haline gelen işçinin tarihsel akışa uyup bilimsel olarak sömürülmeye başkaldırması gerçekte salt kendisinin değil temsil ettiği evrensel insan'ın da insanî yanının egemenliğini, daha doğrusu bütünsel insan kavramını gerçekleştirmek amacını taşır.

Kapansın el kapıları, bir daha açılmasın
Yok edin insanın insana kulluğunu
Bu davet bizim...
Nazım

İnsanoğlunun mutluluk kavramı, özgür eylemini ve tüm yaratıcı potansieylini ortaya koyması ile oluşmaktadır. Şu halde insanın mutluluğa kavuşması elbette ki sömürülme düzeninin kaldırılması ve emeğin yabancılaşmaktan kurtulması özgürleşmesi ile gerçekleşecektir.

İnsanoğlunun evrensel olan bu mutluluğa kavuşma eyleminin temsilcisi elbette ki sömürülen, ezilen üretici sınıfın insanı yani işçisi olacaktır.

Böylece insanın sosyal devriminin getirdiği değişiklik, insanın kendi bilincini de değişikliğe uğratır. Güçler karşısında acılara karşı baş eğen insan böylece başkaldıran insan olur sonunda.

Tanrı ellerimizdedir
Tanrı yüreğimiz, aklımız
Her yerde var olan Tanrı.
Toprakta, taşta, tunçta. tuvalde, çelikte ve plastikte.
Nazım

Ne çare ki tarihin akışını yavaşlatmak isteyen yarasalar, kör yılanlar daima zora başvurmuşlardır. Tarihin diyalektiğine ve akışına uygun amaçlara varmak isteyen kimse ise şiddet kullanmaz, insanlık tarihinde gördüğümüz devrimlerin tümü sömürge imparatorluklarından çok daha az kan akıtmıştır.

Size desem yatağımın çevresinde
Yuva yapmış uğursuz bir sürü kuş
Bana inanır tasamı bölüşürsünüz
Ülküsüz yürürsünüz bilmezsiniz ki
Açıklamak, değiştirmek için dünyayı
Birlik, umut, kavga gerek insanlara

Paul Eluard

KİTAP TUTUKLAMAK

«Yazdığımda en ufak bir yalan var mı» diyorum / «Farketmez!» diye celalleniyor: «Benim cezaevimde böyle şeyler yazmak kesinlikle yasak» / Ama ben de bir insan olarak. / «Dilediğimi düşünmekte ve yazı yazmakta hürüm.» / diye ısrar ediyorum. / «Sen insan filan değilsin.» diye kükrüyor. «Mahkûmsun sen, mahkûm!..» / Ezerim felç ederim seni, hele bi-daha böyle münasebetsizlik yazmayı dene!..» / Ve harika bir «Defolla! bitiyor bu hayatta görüp göreceğim en olumlu, en parlak eleştiri.. / Dahası var.. Artık silâh yerine / Şiir arıyorlar üstümde o günden beri...

Can Yücel

Evet şiir yazanlar hapsedilir, yapıtlar yasaklanır, toplatılır. Yapıtlar meydanlara yığılıp yakılır. Evet, kitaplığı ve insan kafasını aydınlatır kitaplar ve kitaplar yakılınca daha parlak olur alevleri!..

Geceye karanlığa karşı
Yanmak karanlığı yadsımaktır.
Us'la düşünceden daha parlak
Yaşamak yanmak değil miki?

Dağlarca

DEMOKRASİ - PYRO - KRASİ

Hitler faşizmi, devrimci kitapları öküz arabalariyle meydanlara taşıyıp halkın önünde yakı-

yordu. Bu arada gözden düşmüş ozanlar bu yanmayı bile kıskanıyorlar: «Ne olur benim kitabımı da yakın» diye yakınıyorlardı.

MC iktidarı ise yasaklanmış kitapların 163'ncü maddeye uyanlarını kayırarak yasak listesinden ayıklayıp, aklayıp, paklayıp gericilik piyasasına sürmekte. Zaten: Mızraklı ilmihal, kazıklı ilmihal salçalı ilmihallerin «Sağ»daşları için en çok hapis cezası 8 yıl iken devrimci kitapların cezası iki misliydi. Yetkili bakan tarafından yasaklanması yasaklanan kara kaplı kitaplar neşriyatından Akaidi İslâmiyye, selâmeti tesbihiyye, baklavatül revaniyye, takunyatül taktakiyye, sebilül reşad, iktiçarı naşâd, ceridei hakikat risalei tarikat, ruznamei hamakat el hüccetül zaman, ceridei risalei nur, dayansın ehli kübur, kitapları yanında Tekefküfül matbua yayınlarından Vahidüttin han, Sultanhamid han; Vakıf han, Gürün han ve Non Manyifik Süleyman adlı eserler vardır. Neşriyatı hamaseti necaset neşriyatından ise Selâmetü hanefi cengi, Hayber Kalesi, Kanlı Nigâr nam orta oyunu. Hayalî Yahya nam, Hayalî mobilya derkenar oyun uvardır.

1963. maddeye dayanan kitaplar azad edilirken: «Azat mazat yarın seçimde bizleri gözet..» diye Atatürk'ün Bursa Nutkunu okuyan gençler tutuklanıyordu bu ülkede..

YAKTIN BENİ - YIKTIN BENİ

Kitap toplatmak, kitap yakmak Hitler faşizminin bir öğretisiydi. Çocukluk yıllarımın bir esprisine göre kitaplar neden yakılırdı? Bakın ilâna: «Yakıt bulamayanlara müjde: Etem İzzet Benice'nin Yakılacak kitap'ı ;ıktı!» Tıpkı La Bohe-

me operasındaki ozan kişi de ısınmak için romanının yapraklarını yakıyordu. Ama Hitler amca yok etmek için yakıyordu. Reichstac yangınını çıkarıp da her yakaladığını içeri atan Badanacı Hitlerin ülküdaşları da Stadyumları, Kültür Saraylarını, Marmara vapurlarını yakaark (!) her istediklerini içeri atabilmişlerdi...

Almanya'daki faşist barbarlıktan kaçıp Çekoslovakya'ya sığınan Brecht, kitap yakma olayın ilişkin bir anısını nasıl anlatıyor :

«Kahvede mermer masanın birinde otururken ve uzun boylu kıllı bir insan Almanya'yı silip süpüren barbarlığın getirdiği barbarlıktan söz ederken beş yaşlarında, kocamış yüzlü bir çocuk bize kibrit satmaya gelmişti. Çek dilinden konuştuğu için lâflarını anlamadım çocuğun ama açlığın izleri akıyordu yüzünden. Konuşan arkadaşım Alman barbarlarının kitap yakmalarını öyle derinlemesine anlatıyordu ki, çocuk ona umutsuz bir çabayla kibrit satmaya çalışıyordu.»

Evet Orhan Veli'nin dediği gibi :

Açlıktan bahsediyorsun
Demek ki sen komünistsin
Demek, bütün binaları yakan sensin
İstanbuldakileri sen..
Ankaradakileri sen..
Sen ne domuzsun sen!

Brecht de bu yakıcı rejime Yunanca Pyro (Ateş) sözcüğünden ötürü: Pyro-Krasi adını vermişti. Şiller'in bir beyitinin de ne uyarıcı bir anlamı var: «Ateşin gücü yararlıdır, ama insan onu kollar ve gözetirse...» Evet hep beraber söyleyelim: Baylar dikkat!. Ateşle oynuyorsunuz!

ZAMLAR GELDİ TABUR TABUR DİZİLDİ

Politikacı bağırıyordu: «Bu memlekette kanunlar uygulanacaktır..» Mel'anet Partisi başkanı haykırıyordu. «Bu kanunlar değişecektir.» Kanuni Bestenigar Nubaryan efendi: «Bu memlekette güzel ses çıkaran kanun'lar vardır» diyordu. Ozan Fikret'se haykırıyordu: «Haksızlığın envaını gördük bu mu kanun?»

Esas Teşkilât Kanunu, Borçlar Kanunu, Lavoisier kanunu, yer çekimi kanunu, Medeni Kanun, Orman Kanunu... Ama Evkaftan emekli Mefruz beyin hanımı Bn. Duriye ise «Yeryüzünde benim tanıdığım bir tek kanun var, diyor o da Mutfak Kanunudur. «İnsanoğlunun Yaşamak çabasını yansıtan ekonomik ilişkilerin adıydı bu lâflar: Oikos - Nomos yani Oikonomia yani mutfak kanunu. Bu demektir ki: «Her kanun mideden geçer.» Aristodan, Akino'lu Tomas, Adam Smith namı diğer simitçi Adem, Spinoza namı diğer İspinoz Nuri, John Locke ve Rikardo Reşattan tâa Harpo Marx'a kadar hiç bir filozof bu yasayı bizim Duriye hanım kadar bilememiştir.

Düriye hanım elinde file diğer elinde para çantası çarşıya çıktı. Bir gün önce zerzevat bakanı: «Hıyar fiyatlarına zam kaçınılmaz hale gelmiştir?» diye beyanat vermişti. Bu lâfı Pandis-

panya gazetesinde okur okumaz tüm Hıyarlar sözleşmişcesine sırra kadem basmışlardı manav Musa'nın tezgâhından... Düriye Hanım:

Evlâdım Musa
İşte pırasa, işte kabak, ıspanak
Burada patlıcan enginar..
Amma hani nerelerde hıyar?
Bak hıyarsız kaldı salatalar,
Salatasız kaldı sofralar..
Manav Musa:
Namussuzum bir tek hıyarı sakladımsa,
Şu mübarek ekmek beni tepsinki,
Karım avradım olsun ki
Ne istifçilik ne de karaborsa
Yaptımsa, hıyarlarımı sakladımsa,
Düriye hanım filesi boş döndü evine
Ama ertesi gün çarşıya çıkınca
İnanamadı gözlerine
Zamlar gelmiş tabur tabur dizilmiş
Etiketlere kara yazı yazılmış..
Tüm fiyatlar gökyüzüne fırlamış
Düriye hanım bu kez yine eli boş döndü
Dün, hıyarlar piyasadan yok olduğu için
Bugünse parası çıkışmadığı için
Ve düşündü düriye hanım...
Hıyarcık köyündeki Bahçevan Mehmedin
bostanından

Haldeki aracılar, paracılardan
Hokabazlardan, madrabazlardan taa sebzecilik
Bakanına kadar

BİR SÖMÜRÜ MERDİVENİ VAR

Düşündü Düriye hanım ev kadınlarının en güzel düşüncesini... Uluslar, birbirleriyle çatışan zıt sınıflardan yapılmıştı. Devlet otoritesi egemen sınıf çıkarlarını yansıtan ilkelere göre örgünlen-

mişti. Egemen sınıf, kendi, çıkarını, tüm ulusun çıkarı olduğuna inandırmak için türlü numaralara başvuruyordu. Bir ülkede örneğin: «En iyi vergi sistemi vasıtalı vergi sistemidir, çünkü bu yolda herkes eşit olarak vergilendirilmiş olmaktadır...» diye yazılanları okuyacak olursak bu savda sermaye çıkarlarının yattığını apaçık görürüz. Aslında vasıtalı vergi tüketim maddeleri üzerinden alındığı için kapitalistlerden çok üreticilerin ve fakir sınıfların sırtına yükleniyordu, zamlar da öyle.

Zam, daha çok kalabalık olan, daha çok yoksul olan kitleyi, varlıklı sınıflar uğruna sömürme yoluydu. Bilinçlenmemiş halklarda öyle düzenbazlıkla uygulanıyordu ki zamlar,, halk kazıklardan memnun kalıyordu. Akşamcı vatandaşlara en büyük zam kazığını atarken ramazan ayının seçilmesi bu kurtluğun kanıtıydı. Amma unuttuğu bir şey vardı usta sömürücülerin. Hıyar fiyatları ile para çantasındaki çelişki giderek artıyordu. Ve sömürünün, tâ Sam amcaya dek uzadığını anlayan Düriye hanımlar çoğalıyordu ülkede.

Bir okuyucumun isteği üzerine zam konusunu ele aldım bugün. Ve bir de Zamnâme yazdım.

Ölmüş kıratın tekmesi tam olsun erenler
Son meclisi zam üstüne zam olsun erenler
Devlet yine el attı cebine fukaranın
Yıllarca bu yağmaya devam olsun erenler
Bir taht-ı Süleyman yoluna nice gencin
Döktükleri kan üstüne kan olsun erenler.
Mecliste atıldı yine tehdid ile reyler
Mecliste çalındı yine tambur ile neyler
Kanun çalan hiç kimseye rastlanmadı beyler!

Boş meclise bizden de selâm olsun erenler..
Fırlarken otuz kaymeye bir okka fasulya
Milyonla vurur hep dayılarla yeğenler,
Arttıkça fiyatlar pahalandıkça yaşam
Gittikçe ucuzlarken okullarda ölüm.
Bir kurşuna ömrümde de tamam olsun erenler
İçki yerine dert içiyor işçi Memet
İçki yerine zam içiyor Mehmetefendi
İçki yerine kan içiyor Sülüman bey
Gençlik kanı bir gün boğacaktır seni hey hey!
Bir damla kanım katile bin kerre haram olsun erenler.

MEKTUPLA EĞİTİM

Madrit kenti yakınlarında bir yoksul adam var. Dilenmekle geçiniyor. Bir gün yanından geçen bir yolcu ona eğilerek yavaşça der ki:

— «Çalışmanız gerekirken böyle aşşağılık bir iş görmekten utanmıyor musunuz?» Dilenci birdenbire kızar, sinirlenir:

— «Hayır ben sizden para istiyorum, öğüt değil» der. Sonra büyüklüğünü hiç bozmadan döner arkasını tekrar avuç açıp dilenmeye başla. Dilenci ne gururluymuş ki bu söz kibirine dokunmuş onun...

Bu davranışı bilimsel olarak deyimlersek bu adam kendisine olan sevgisi yüzünden dileniyordu yine kendisine olan bir başka sevgisi yüzünden azarlanmaya tahammül edemiyor diyebiliriz...

Gelelim öbür olaya. Şu ömür boyunca kendisini erkeklere satmakla geçinmiş kadına bu türlü konuşursak o da ayni dilencinin yaptığı gibi bizi tersleyecektir:

— «Ben tüm yaşamım boyunca bir erkeği hoşnut etmekten başka bir iş yapmadım bunun hazzı ve mutluluğu içindeyim» diye. Oysa tam tersine ömür boyunca bir tek erkek yaratığa eli değ-

memiş olan bir rahibeye sorarsanız dünyanın en mutlu kişisi kendisidir. İnsanları hayvanlık düzeyine indirgeyen iğrenç işlerden yaşamı boyunca uzak kalmıştır da ondan: Tanrının cennetini haketmiştir artık o.

Bir gün Hindistan'da seyahat eden bir misyoner kendi kendini zincire vurarak yüzükoyun yatan bir fakire rastlar. Adam, maymun kadar zayıf ve çıplak vücudunu seyirci kalabalığa birkaç kuruş karşılığında kırbaçlatıyor. Günahlardan kurtulmak için parayı veren kırbaçlıyoı fakiri... Bu acı sahneye tanık olanlardan biri ayni olayı seyreden misyonere dönerek:

— «Nefsine karşı feragat değil mi bu adamın yaptığı?» Bunu işiten fakir kızarak bağırır kalabalığın içinde :

— «Nefsime karşı feragat mi? Şunu bilin ki öbür dünyada sizler birer at, ben de bir süvari olduğum zaman sze yapacağım eziyetlerin karşılığını şimdiden ödemek için ben bu dünyada kendimi dövdürtmekteyim.»

ŞECAAT ARZEDERKEN

Madrit'teki dilenci, Avrupa'dakii fahşe ve rahibe, Hindistandaki fakir, hepsi de şerefli işler gördüklerine inanıyorlar. Bir de şu aşağılık hırsız yüzsüz, kalleş, satılık katile bakınız. «Şecaat arzederken merdi-kıpti sirkatin söyler» gibi yaptığı aşşağılıkları bir kahramanlık olarak algılıyor. Bu görüş taa İsa'dan önceki ünlü yasa yapıcısı Lükurgos tarafından da savunulmuştu. Komşunun malını çalan hırsızı yeğliyordu o...

Çiçero, insan aklının değişik yargılarını deyimlerken: «Bizim olan hiçbir şey yoktur, bizim

dediğimiz yapma bir şeydir» diyor. Acaba Zefiros rüğgârının önünde eğilen saz mı olalım yoksa eğilmekten se kırılmayı yeğ gören onurlu ağaç mı.. Namık Kemal'in dediği gibi. Toprağa yüz sürerek yaşamaktansa toprağın altını mı seçelim? «Köpektir zevk alan sayyadı bi insafa hizmetten» lâfı gibi insafsız avcıya hizmet eden bir köpek mi olalım?

SİRONO'NUN BURNU

Bakın şu Berjerak'lı Sirano'ya.. Kendisine yardım teklif eden koskoca asilzadeyi bir çuval gibi nasıl silkeledi şu sahnede:

— Ya ne yapmak lâzımmış?
Sağlam bir dayı bulup çatmak sırnaşık gibi,
Bir ağaç gövdesini, tıpkı sarmaşık gibi,
Yerden etekliyerek velinimet sanmak mı?
İstemem eksik oldun! Herkes gibi koşarak
Yabancı zenginlere methiyeler mi yazmak?
Yoksa nazırın yüzü gülecek diye bir an
Karşısında takla mı atmak lâzım her zaman
İstemem eksik olsun!
Ricaya mı gitmeli?
Kapı kapı dolaşıp pabuç mu eskitmeli?
Yoksa nasır mı tutsun sürünmekten dizlerim?
Yahut eğilmekten mi ağırsın ötem berim?
İstemem eksik olsun!
Tazıya tut, tavşana
Kaçmı demeli? Belki kaz gelir diye bana
Tavuk mu göndermeli? Yoksa bir fino gibi
Susta durmak mıdır ki, acap en münasibi?
.....
Kavaklar sıra sıra dikilse de karşına
Boy ver, dayanmaksızın yalnız başına.
(Bu arada yanındaki Le Bret Siranoya sorar)
— Tek başına anladık, fakat herkese rağmen,
Hiç olur mu? Bilmem, nasıl tutuldun, hemen
Her gün, her yerde düşman kazanmak illetine
(Ve bu diyalog böylece uzar gider...)

UYAN SUNAM UYAN!

Üç dört yıl kadar önce, Doğduğum İzmir kentindeydim. Konak alanındaki Millî Kütüphanenin önünden geçerken genç bir yaşlı adam çarptı gözüme. Aydınlık yüzü, upuzun boyu, bembeyaz saçları ve elinde, kitapla dolu iki filesi vardı. Bakışlarım istem dışı takılmıştı bu genç yaşlıya. Bir yerden anımsıyordum sanki onu. O da dikkatle bakıyordu. Birdenbire bas bariton bir sesle bağırdı adam:

«— Merhabaa!»

«— Affedersiniz, siz Halikarnas Balıkçısı mısınız?»

«— Ya ne sandın ya?»

«— İzlanda Balıkçısı sandım.» Güldü ve ekledi:

«— Nükteli bir adama benziyorsun sen»

Adımı öğrenince irkildi. O günkü Cumhuriyet'te onun romanının altında çıkan karikatürlü yazımdan hatırladığı için...

Halikarnas Balıkçısı o günkü karikatürümü eleştirdi. Karikatürde Rodin'in Düşünen Adam heykeli vardı ve bir yobaz, elinde çekiçle heykelin kafasını kırmak için vurmaktaydı. Halikarnas Balıkçısı ise Düşünen Adamın kafasına vurulmasında yarar görmekteydi. Ve anlatmaya başladı:

«— Mikelancelloyu tanırsın değil mi delikanlı ve de öyküyü bilirsin... Bir gün Mikelancello ünlü yapıtı Musa heykelini bitirir. O denli başarılı olmuştur ki heykel, nerdeyse canlanacak. Üstad hayranlıkla izlerken yapıtını birden coşup elindeki çekici heykelin başına fırlatır. Ve coşkuyla bağırır:

«— Ey Musa, Kalk! Kıyam et canlan!»

Görmekteyiz ki cansız ve uyur haldeki mermerleri uyandırmak için başlara çekiçle vurmak vurmak gerekmekte Nazımın dediği gibi:

Ağır...
Sesli çekiçler
Sağır...
Örslerin kulağına
Hay-kır-dı...

Heykelin kafasına indirilen çekicin fiziksel etkisini bilgin Newton ünlü yasasiyle deyimliyordu: «Etkime eşittir tepkime» diye... Yani bir kafaya 100 kiloluk balyozla mı vurduk... O kafa da, balyoza karşı ayni ağırlıkta bir karşı-tepki gösterecektir. Aynı aksiyon - reaksiyon kavramını Brechtten dinleyelim:

Pirinç acıyla kıvranır durur havanda
Sonra geçer acısı, süt gibi ak olur
İnsanlarımız da havandaki pirinç gibi
Yumruğu yiye yiye adama benzer
Kan ağlaya ağlaya temiz pak olur.

İnsan vücuduna verilen hormonlar vücutta horman salgılamasını uyarırlar. Vücuda aşı adı altında sokulan mikroplar da Antikor denilen karşı cisimlerle bir savunma bariyeti meydana getiriyorlar. Bir yumruk daima karşı taraftakinin de yumruğunun kalkmasına neden olacaktır elbet:

Dövüldüm, yara bere içinde kaldım
Yel aldı umutlarımı savurdu
Kar vurdu beni, güneş kavurdu
Önüne gelen birlik oldu ezeyim diye
Ama ben, daha bir yerindeyim gene

L. Hughes

İnsanın ezilmesi, hor görülmesi onda daima yücelme eylemleri doğuracaktır.

Ne zaman baskı zulüm artar
O zaman yiğitliği sen onda gör.
Kurar örgütünü girer kavgaya
Alın teri bu, ekmek parası, der
Devlette, der, benim sözüm geçmeli.

GELELİM KARAYILANIN ÖYKÜSÜNE

Karayılan, Karayılan olmadan önce Antep köylüklerinde ırgattı. Belki rahatsız belki rahattı. Yaşıyordu bir tarla sıçanı gibi ve korkaktı bir tarla sıçanı kadar.

Yiğitlik atla, silâhla olur, onun atı, silâtı toprağı yoktu. Gâvurlar Antep'e girince Antepliler onun altına bir at çekp eline mavzer verdiler. Düz ovada bir gül fidanıydı. Karayılanın. Karayılan olmadan önce siperi... Gül fidanı dibinde yatıyordu ki yüzükoyun:

Birden
Ak bir taşın ardından
Kara bir yılan
Çıkardı kafasını
Derisi ışıl ışıl
Dili çatal çatal
Gözleri ateşten al'dı
Birden bir kurşun gelip kafasını aldı
Hayvan devrildi kaldı
Karayılan, Karayılan olmadan önce

Karayılan'ın encamını görünce
Haykırdı avaz avaz
Ömrünün ilk düşüncesini:
«İbret al deli gönlüm
Demir sandıkta saklansan bulur seni
Ak taş ardında karayılanı bulan ölüm»

Ve bir tarla sıçanı gibi yaşayıp ve bir tarla sıçanı kadar korkak olan, fırlayıp atılınca ileri, bir dehşet aldı Anteplileri, seğirttiler peşine ve bir tarla sıçanı gibi yaşayıp, bir tarla sıçanı kadar korkak olana «Karayılan» dediler.

Halk bir kez hakkını almaya yönelmeye görsün.

Hiç bir şey «Zalimin ona vuran yumruğu» kadar yararlı değildir.

Varsa istidadi halkın hakkını idrak için
Zalimin bir yumruğu binlerce cebrail değer

YÜCE DİVAN

Böyle başlıyor hikâyemiz
Alamanyaya işçi yerine
Asker gönderdiğimiz
İlk dünya savaşından...
Doyçland Cumhuriyetinden önceki
«Balabanya» devleti..
Balabanya» devleti..
Balabanya devletinin niyeti,
İngiltere, Fransa, Rusya
Gibi üç rakibini haklamaktı..
Ve ilk elde güçlenmek için
Lafonten'in tilkisi misâli
İki büyük savaş gemisinin
Kıçına kırmızı bayrak asıp
Adlarını vaftis yaparak
Ve Çanakkale boğazından sızıp
Sivastopol'u bombalayarak
Devleti - Osmaniyeyi tavlamaktı...
Ve Balabanya
Devlet-i Osmaniye ile
Başgöz olunca
İlk amacını planladı:
Arabistandan vurup,
Hindistana varıp,
İngiliz Fransız sömürüsünü vuracaktı.
Ve Lafonten'in tilkisi gibi
Ulu müttefikine yaltaklanıyordu:
«Haşmetlü ve şiddetli sultanımız...
Dostluğunuza feda olsun canımız...
Size, Rumeli ve Balkanlarda yaşamak
Hiç te yakışmıyor sanırız.

Oraları bizlere bırakınız
Mülkü İslâm, ihtişamiyle bekliyor sizi
Diyarı şarka, Büyük Doğu'ya uzatın ellerinizi»
Ve Balabanya generali Von Der Goltz,
General Liman Von Sanders
Ucu kazıklı miğferlerini çıkarıp
Osmanlı kalpağını gipdiler
Ve böylece: Goltz Paşa, Liman Paşa oldular...
Ve birlikte Alamanca kelimei şahadet getirdiler

Mülkü İslâmın yollarında
Ehli-Kur'an ellerinde
Yüz binlerce Mehmedi yitirdiler
Bura Yemen'dir gülü çemendir
Giden gelmedi, acap nedendir?
Arabistan yol vermeyince
Balabanya İmparatoru Kayserili «Kayser Vilhelm»

İkinci bir plan kurdu.
Berlin - Bağdat - Buhara.
Ve Boğaz köprüsü Taşlıtarya yoluyla
Geçecekti Orta Asyaya

Hindistana varacaktı
Ve İngiltere ile Rusyaya
Ense kökünden vuracaktı

Ve Kayserili Kayzer Vilhelm buyurdu:

«Vatan ne Türkiyedir Türklere ne Türkistan

Vatan böyyük bir ülkedir Turan..»
Enver Paşa kuşandı kılıcını çıktı yola
Fethetmek için ana yurdu baba yurdu, öz yurdu

Vatan caddesinden Topkapı'dan
Rostof - Bakü - Kazan - Taşkent demiryolu
Ey gaziler yol göründü yine garip ser'ime
Dağlar taşlar dayanamaz benim ahü zarıma

Kafkas yollarında tükenirken Memet
Mondrosla elden gidiyordu Anadolu
İbrişimin kozaları, yansın Avşar kazaları
Sarıkamışta vuruldu gonca gülün tazeleri.

Böylece Alman emperyalizminin çıkarları uğruna ilkin, Büyük Doğu, daha sonra da Büyük Turan hayaliyle kırılmıştı Türk insanı. İslâmcılık ve Turancılık serüveni sonunda, Mondros anlaşmasiyle tarihe karıştı Osmanlı İmparatorluğu. Turan hayalciliği, fethedilmek istenen Orta Asyadaki ırkdaşlarımızın hayrına mı uygulanmıştı? Ezilen Türkler için ne gibi girişimlerde bulunulmuştu? Onlara, bağımsızlık çabasını yaratmayı mı kolaylaştırmıştı? Bugün dış ülkelerde elçilerimiz takır takır vurulurken, Turan ülkesinde hiç bir turancı sabotajı duyuldu mu? Turan halkını özgürlüğe yöneltecek ne değerde bilimsel yapıtlar verildi Turan uğruna?

Turancılığın tek başarısı hep Türkiye içinde gizli işlere girişmek, Atatürk'e varıncaya dek herkese saldırmak ve kan dökmek olmuştur. Bunlardansa Orta Asya'daki Turanlının haberi bile olmamıştır. Çünkü Turancılığın Turanla hiç ilişkisi yoktur da ondan. Turancılık Türkiye'deki İslâmcılık'la kol kola verip gericiliğin, Türkiye'deki Türk'ün, Türk'ü sömürmesinin ve Türkiye'deki sınıf düşmanlığının bir aracı olmuştur. Almanya'dan sonra Amerikan amcalarının sömürü denizinde yüzebilmek için İslâmcılık ve Turancılık iktidarların koltuğunda cankurtaran simidi olmuştur. Tarihe malolan İslâmcılık ve Turancılık hayali bu kez 1977 seçim sandığının içinden iktidar koltuğuna fırlamak üzere. Amma tarih göstermiştir ki, miting meydanında Kur'anı öpüp din ticareti yapanların tuttuğu Kur'an yolu - Turanyolu, sonunda yüce divanın yoluna varmıştır hep.

GREV... GREV... GREV...

Stop! Fren! Zınnk!.. Durdu.
Amele başparmağını tele dokundurdu.
Akümülatör, dinamo, motor, benzin, elektrik.
Trikkk... durdu...
Siyah tuğla bacalarda dumanlar dona kaldı.
Koptu kayışlar...
«— Patron sabotaj var. Koş telefona. İşlemiyor.
«— Telgraf? Teller kesilmiş makina bomboş. Koşşş.
«— Karşımda durma avanak.
«— Hangarda ne varsa üstüne atlayarak.
«— Koşun şehre:
«— Kırkikilik, teyyare, tank...
«— Ne bulursanız yetiştirin.»
Birden bisiklet, motosiklet, omnibus.
Tozu dumana kattılar, dumanı toza.
Fakat birden yine ekşidi boza.
Ne ileri ne geri... Pahhh... Fısss...
Patladı lâstikleri...
Geç kaldılar geç.
Dan dan dan... Tiki taka frevv!
Eğildi ilân... Umumi grevvv...

İLK GREV: AÇLIK GREVİ

Yeni doğan çocuk annesine kızdığı zaman ilk yapacağı reaksiyon memeyi reddetmektir. Büyüklüğünde insanoğlu, yemekleri reddeder. Hatta ruhsal mekanizma ile bilinçaltında bir olaya kızan kişi o olayı yemek yememekle protesto eder

ki, buna Anoreksi Mental - Ruhsal iştahsızlık diyoruz tıpta... İnsanoğlu reddetmeyi daima bir silâh olarak kullanmış durmuştur. «Viran olası hanede aç kalmış olan evladüeyali» yanında kendi emeğinin hakkını alamayan bir işçinin de yapacağı haklı reaksiyon: Çalıştığı işi bırakmaktır ilkin. Ama bu bırakma işi, edilgen bir eylem değildir gerçekte...

İlkel toplumdaki kölenin, feodalitedeki serf'in faşist rejimdeki işçinin tersine, kapitalist düzenin işçisi belli bir işverene yada atölyeye ne hukuken ne ahlaken bağlı değildir. Ama gerçekte bir ücret kölesinden başka birşey olmayan kapitalizmin işçisi için grev, Amerikan görüşüne göre: Geçim koşullarını sağlamak için uyguladığı bir direnme aracıdır. Grevi bir sistem değiştirmek için araç olarak görecek derecede sınıf bilincine vardığı söylenemez Amerikan işçisinin. Emeğini satarak bugünkü kapitalin yaratılmasına neden olan işçi, kendi durumunu ne denli değiştirmeye kararlıysa o ölçüde burjuvanın düşmanlığıyla karşı karşıya demektir. Burjuvazinin emekçiye karşı kullandığı silâh barış ya da yardımseverlik maskesi altında görülmekteyken işçinin ona karşı reaksiyonu açık ve maskesiz bir misillemeden başka bir şey değildir. Örneğin sanayiinin ilk gelişme çağıyla birlikte başlayan işçi başkaldırmaları cezayı doğuracak suç niteliğinde reaktif eylemlerdi. Gereksinimleri, mülkiyet kavramının kutsallığına üstün gelen aç işçiler işledikleri mala karşı hırsızlığa başvurmak zorunda öalıyorlardı. İşçinin baş kaldırmalarına çare olarak onlara mudana etmemek amacıyla kıvranırken, kapi-

talistler makineyi buldular. Artık yüz işçinin yaptığı işi yalnız bir iplik bükme makinesi yapıyordu. İşçiler de bu kez makineleri kırmaya yönelmişlerdi direnmek için. Bu yüzden savunmasız olarak kanun dışı eylemlerle, kurulu düzenin acımasızlığına hedef oluyordu işçiler. İşçilerin en etkin direnme hakkı olan grev ancak İngiltere'de 1832'de çıkarılan reform yasasiyle, sendikaların kurulmasiyle gerçekleşecekti.

Bir ücret bir pazarlık aracı olmaktan çok bir tehdit aracıydı grev. Kapitalistler, işçilerin arasına ayrılık gayrılık sokarak onları birbirine düşürüp. birleşmelerini önlemeye çalışırken grev ve sendika eylemleri şçilere dayanışma olanağı sağlıyordu. Bu dayanışma yüzünden işçiler satılan mal olmaktan çıkacaklardı. Davul zurna eşliğinde grev yerinde hora tepen tüm işçiler toplumsal bir heyecanla kaynaşırlarken sempati grevleri yüzünden birbirlerinden uzak sendikalar etkinliklerini genişletmekteydiler. (Çöpiş) Çöpçü İşleri Sendikası ile (Kaniş) Kanalizasyon İşleri Sendikası sempati greviyle birbirlerini destekleyince Kapitalist Cenabeddin beyin villasını mis kokuları saracaktı. İşçiler böylece salt «Zahmet çeken» değil «Düşünen insanlar» gibi davranmaya başlayınca kendi emeklerinin hakkını arayınca kapitalizmin suyu kaynamaya başlayacak demekti. Engels çağının grevlerini nasıl deyimliyor bakın: «Grevlerin sıklaşması İngiltere'de şu anda sürmekte olan sosyal sınıf savaşının ulaştığı boyutları kanıtlamaktadır... Ücretlerde düşüş, istekleri reddedilmesi, grev kırıcıları kullanılması, yeni makinelerin üretime sokulması, sarı, kırmızı,

turuncu, mor sendikaların katakullileri ve yüzlerce başka neden burjuvazisiyle proletarya arasındaki kesin savaşın yaklaşmakta olduğunu kanıtlıyor. Grevler sanayi proletaryasının askeri eğitim alanı oluyor ve kaçınılmaz olarak yaklaşan büyük mücadeleye bir çeşit hazırlık oluyor grevler.»

BİLİNÇALTI

Altmışlık adam yirmilik kıza: «Hürmet ve saygılarımı aktarırım hamfendi» diye iltifat sıkarken içinden şöyle söyleniyordu gerçekte: «Canını yiyeyim senin yavrumm..» Küçük memur genel müdürün önünde elpençe durmuş: «Evet efendim, sepet efendim, haki - Payinizim, ayak tozunuzum, kölenizim efendim..» derken içinden şöyle söyletiyordu bilinçaltını: «Ah ulan bir bıraksalar yerim seni lan...» Günah çıkaran papaz ve nutuk atan abdestsiz politikacı da Tanrının adına sığınıp rol keserlerken gerçekte şeytandan yanaydılar. Şu mini etekli dilberi yutkunarak izledikten sonra aklımızdan geçenleri açığa vursak muhakkak ki bizi polise verir kız.

Yalnız içtepilerimizi değil tüm korku nefret gibi duygularımızı, fikir ve çıkarlarımızı tehdit eden gerçekleri hep kirli çamaşır bohçası halindeki bilinçaltımıza atıyoruz. Böylece adeta cinayet, rezalet, kazuret, melanet, partileri koalisyonu halindeki saldırgan, hostil (Öldürücü) niteliklerimizi de kapsıyor bilinçaltımız. İnsanın bilinçle düşündüğünü sandığı şeylerin çoğu gerçekte bilinçdışıydı. İnsanoğlu bilinmeyen gerçekler tarafından yönetilmekteydi bu yüzden özgür değildi.

İnsanın özgür olması ve ruh sağlığına kavuşması için kendini yöneten bilinçdışı gerçeklerin bilincine varması gerekiyordu.

Gerçek kavramına böylece psikodinamik yoldan eğilen Freud'a karşı Kral Marx şöyle yorumluyordu gerçekleri: «İnsanın bilincinde ne varsa hepsi yaşadığı toplum koşulları tarafından uyanması ancak insandan yana olan toplumsal düzenle, ekonomik ve sosyal örgütlenmelerle gerçekleşebilecektir.»

Bilinçdışı dünyamızın maskesinin düşürülmesi yönünden sosyalist doktrinin entellektüel bir silâh olarak kullanabileceği tezini ilk kez ortaya atan bilgin Karl Manheim olmuştu. Bu kişi toplumsal bilinçsizlik ve zorunlu kıldığı eylemlerin realitenin bazı yanlarını nasıl gizlediğini nasıl insanoğluna kül yutturduğunu açıklıyordu.

TOPLUMSAL BİLİNÇALTI

Bir ilkel kabilede elbetteki adam öldürme ve soygunculuk töresi vardır. İlkel kabilelerde insanlar avlarını öldürerek sağlıyorlardı çünkü, Afrika yamyamları gibi. Böyle bir kabilede böyle bir tepiye ters düşen bir bilince varmış kişiyi yani insan öldürmeye gönlü razı olmayan, saldırganlığa karşı çıkan bir kişiyi elbette ki o toplum aforoz edip tecrid edecektir. Böyle bir kişi o topluma karşı olan isyankâr duygu ve düşüncelerin bilincine varmaktansa psikodinamik yasaklanmalar yüzünden kusma gibi bir nöroz hastalığına tutulacaktır sonunda.

Yine örneğin vatandaş çoğunluğunun, kendilerini yöneten bazı liderlerin ne denli yeteneksiz ve aşağılık olduğunu görmeyecek kadar akılsız olmaları mümkün müdür? Fakat bu türden eleştirici bilinçlenmeler küçük bir azınlığın sınırlarını aşsa ve çoğunluğun malı olsaydı sosyal birlik kalır mıydı o toplumda. Her toplumda uygulanan akıl dışı tutum ve davranışlar böylece vatandaşlarca sezilen bir çok duyguların, algılanan birçok gerçeklerin bastırılmasına yol açıyor. Toplumlarda açık açık görmekteyiz ki, bilinç düzeyinden uzak tutulmasına paralel olarak akıl dışı düşlerin gerçekmiş gibi kabul edilmesi zorunluluğu vardır. Öyleki okulda, sinema gazete ve TRT'de tüm dinî, cinaî, siyasî, içtimaî rezaletleri herkes kendi gözlem ve düşüncesinin ürünüymüş gibi görmeye başlar. Eğer bu süreç bize düşman bir toplumda ise ona beyin yıkama (endoktrinasyon) ya da propaganda denir. Kendi toplumumuzda ise öğretim ve eğitim programı adı verilir.

İnsanları, toplumca yasaklanan şeyleri bilinç dışına atmaya zorlayan güç, yalnız kalmak ve tecrit edilmek korkusudur. Yasaklanmış konu ve sorunlara karşı bir bilinçlenme bireyleri giderek tecrid edilmeye, yalnız kalmaya zorlayacaktır. Bu nedenle insanlar toplumun «yok dediğini görmezler ve «doğru» dediğini de olduğu gibi kabul ederler.

İnsanların büyük bir çoğunluğu için sosyal kalıplar, gerçeğin ta kendisidir. İnsanın doğru, gerçek ve sağlıklı bulduğu şeyler toplumun ya da çoğunluğun kabul ettiği kişiler, kalıplardır. Bunlardan gayrıları bilinç düzeyine sokulmazlar. Fa-

kat unutmamalıdır ki insanoğlu yalnız kendi toplumunun değil insan türünün de bir üyesidir. İnsan bir yandan tecrid olma korkusu içinde yaşarken, öte yandan kendi içinde, kendi vicdanında ve bilincinde, üyesi bulunduğu insanlıktan tecrid edilme korkusunu da taşır. Kişinin kendi toplumu insanlık dışı kural ve değerleri kabul edip, bireyden insanlık dışı isteklerde bulunsa bile kişi yine gayri insanî olmaktan çekinir. Kendi aklî ve duygusal gelişimi nedeniyle insanoğlu kendi grubu tarafından tecrid edilme tehdidine karşı kendini güçlenmiş duyar ve vicdanının sesini dinleyerek insancıllığını ve onurunu korur.

Bilinç; sosyal insanı, yani bireyin içinde büyüdüğü, yetiştiği tarihi koşulların belirlediği sınırları temsil eder. Bilinç dışı ise bütün ve evrensel olan insan ve kökü evrende olan insanı deyimler. Bilinçdışını bilmek demek, bilinçlenmek demektir. İnsanın tam insanlığıyla temasa geçmesi, bireyin kendi iç dünyasında ve dolayısıyle hemcinsleri arasında toplumun koyduğu engelleri ortadan kaldırması demektir.

Bu ise insanın insanlıktan yabancılaşmasının tek kurtuluş yoludur. İnsanın insan oluşudur.

İŞÇİ — İŞVEREN VE HALK

Ş.R.T. ekranına bakıyorsunuz. Öbek öbek çöp yığınları. Kokulu televizyon olsa halkın burnuna sokulacak objektif. Çöp yığınları öbek öbek, politikacılar göbek göbek, grevciler yalınayak. Koltuktaki başıkabak veryansın ediyorlar işçilere Bugün bizim açıklamaya çalışacağımız konu da grev yapan işçi - işveren ile onları hakemlik yerinde izleyen halk'ın sosyopsikolojik durumu olacak.

Biliyoruz ki bugünün kapitalist düzeninin işçisi ne ilkel toplumun kölesi, ne feodal toplumun uşağı ne de faşizmin boynu vurulmuş işçisi gibi moral ya da yasal olarak bağımlı değildir hiçbiryere. Yani işçiye tanınmış bir haktır bugün grev. İşçinin problemini çözümleyebileceğine inanıldığı için ve de toplumca onaylandığı için grev, toplumsal bir teknik olarak elbette uygulanacaktır. Montör Sabri, patronu Cenabüddin beyden hakettiği gündeliği alamadığı için yalnız işi bırakmakla kalmayacak, patronun kiraladığı grev kırıcılarını da iş yerine sokmamakta direnecektir elbet. Bu arada işçilere haklarını vermek yerine, nasihat vermeye gelen nutuk atıcıları da davul zurna eşliğinde yuhalanacaktır.

Amma salt ücret artması için değil, işçinin tüm psikolojik gerilimlerinin boşalımını sağlamak ve özellikle güç gösterisi aracı olarak uygulanmaktadır grev. Örneğin sempati grevi denilen grevle Tuvalet Sanayi Sendikası, gövde gösterisi yüzünden (Çöpiş) Çöp İşleri Sendikasının grevine katılıp Şabanın çiftliğine dönen televizyon ekranını çöplüğe çevireceklerdir. Amma işçi grevleri işçilerin dayanışmaları ve bilinçlenmeleri yüzünden yönetimin faşist eylemlerini uygulama tehditine karşı bir direnme olarakta uygulanabilecektir.

İşçi, kendisini halkın tükettiğini üreten, refahını sağlayan bir üye gibi görürken işveren de aynı kanıya sahip olacağı için her iki grup da halk tarafından desteklenmeyi bekleyeceklerdir. İşçi ve işveren propagandalarında üç amaç güderler bu çatışmada:

1 — Gerek işçi gerek işveren kendi çıkarlarının halkın çıkarları olduğu izlenimini yaratmaya çalışırlar.

2 — Her iki taraf, halkta karşısındakine karşı kötü duygu aşılamayı amaçlarlar.

3 — Çatışmada her taraf halkın desteğini sağlamaya çalışır.

Diyelim ki Pastiş (Pastırma Fabrikası İşçileri) ücret uğruna greve girmiş olsun. Bu durumda memleketin pastırma imalâtı duracağından halkımız pastırmasız kalacak. Halk işçilere kötü kötü bakıp: «— Haniyada benim elli dirhem pastırmam..» diye çıkışacaktır. İşçiler ise işve-

reni: «— Haniyada benim elli teklik yevmiyem!» diye yanıtlayacaklardır. Bu arada da Şabanvizyon ekranları: «Halkımızı pastırmasız bırakan bu vatan hainleri kahrolsun!» diye yaygarayı bastırmı tüm sermayenin umutları, sımsıkı yönetimin imdada yetişip halkı pastırmasız bırakan grevcilerin pastırmasını çıkarmasına bağlanacaktır.

Grev yüzünden bu sabah Neftkafe'sini sütsüz içmek zorunda kalan Cenabüddin beyfendi grevciler için «— Bir sürü südübozuk bunlar!» diye belâlarken, Süt tozu fabrikasında greve giden işçi Remzinin karısının gıdasızlıktan ötürü südünün kesildiğinden haberi yoktur.

Propaganda araçlarının ise devlet eliyle işverenler hesabına çalışması tüy diker bu durumda. Şabanvizyon, Ramazanvizyon, bayramvizyon ve köftevizyon hep işveren çıkarlarının halkın çıkarlarıyla bir olduğu izlenimini yaratırken buna «Kurumsal reklam» denir ve parasını devlet baba öder. Her iki taraf da kısa propaganda sloganları kullanır dururlar:

İşverenler: Hasan almaz basan alır
Beşbas on al..
Verin Şabana gitmez yabana diye propagda atarlar.
Senin paran benim param
Benim param benim param diye atılır sloganlar.

Psikolojik yönden, halkın bir ihtiyacını karşılayan telkinler çok daha kolay kabul edilmektedir. İşçilerse grev yerinde davul zurnanın sesi çevresinde hora teperken:

«Senin kazanında et kaynar. Benim tencerem de dert kaynar.»

«Patrona bonfile - işçiye boş file»

«Bir lokma bir hırka - Kara zeytin çıktı kırka»

Sloganları tüm halkın bilinçlenmesiyle daha da sertleşmeye başlar ve yöneticilerin ipliği pazara çıkarılır:

İşçi, köylü, aç sefil

Çoban Sülü başvekil...

Bir mal olmaktan çıkan işçi artık, malın gözü olmaya başlamıştır. Bu durumda telâş alır baştakileri. İşçilerin yanında faşizme karşı devrimci güçler de susmazlar kimisi Töb-Der kimisi Tös-Der sarı sendikalar, Sus-Der, Pus-Der, Tıss Der'ler. Amma uyanan halk artık Höööt diyerek faşizmi susturmaya yönelmiştir.

KRAL ÖLDÜ... YAŞASIN KRAL!

Keçi, koyun ve kısrak — Bir arslanla olurlar ortak — Bir geyik düşer ağlarına bir gün — Hemen toplanırlar. — Arslan: «Dört kişiyiz, der, avı paylaşacak» Derdemez hemen dörde bölüverir geyiği... Birinci parça benim, biliyorsunuz neden? Benim adım arslan da ondan. — Yasaya göre ikinci parça da benim hakkım. — Bakın kitap ne buyurur: «En güçlü kimse haklı odur.» — Üçüncü parça en değerli ortağım olacak. — Ben değilmiyim o, en değerli ortak. — Dördüncü parçaya gelince haa, bak! — O parçaya el uzatanın — Kafasının koparırım inanın...

HER YİĞİDİN YÜREĞİNDE BU ARSLAN...

Kaba kuvvet felsefesini ilk yumurtlayan filozof Trasymakhos, La Fontaine'in arslanı gibi kükrüyordu:

«— Yanılıyorsun sen koca Sokrates! Doğru olan bir adam her işte doğru olmayan kişi karşısında zararlı çıkıyor. Bir doğru kişi ile eğri kişi ortak olsa, ikisinin de malları eşit olduğu halde, örneğin doğru adam fazla vergi verir devlete. Doğruluğu onu devlet malından yararlanmasına engel olur. Eğri kişi daima kazanç ve güç sağla-

yan adam olur ki giderek sonuna varan eğrilik, zorbalık dediğimiz düzenin ta kendisi oluverir. Kuvvetlinin yaptığı her iş doğru sayılıyor değil mi Sokrates?»

ALTTA KALANIN

Kapitalist ekonomikdeki zenginin fakiri yemesi, biyolojik görüşteki Darvinizmde kuvvetlinin zayıfı ezmesi, çağın bilimde egemen olan ruhsal Freudian görüşünde insanğlunun aşırı şeylere sahip olma kuralı, hukuk alanında da Hans Kelsen'in (adalet bir masaldır) pozitivist görüşü ile özdeşiyordu.

Platon'un devlet'inden, eski Ispartalıların ve yeni Ispartalıların devletine dek, tarihte zorbalığın egemenliğini görmekteyiz, daima: Wietnamdan taa İspanya'ya kadar:

Baban Valensiyasında kaldı yavrum.
Sıd'in Valensiyasında kaldı yavrum.
Baban Sevilla'da kaldı yavrum.
Vuranlar, biliyorsun kimdi, yavrum.
BAKIN «BİR İSPANYOL ÇİFTÇİSİNİN MEZAR TAŞINDA NELER YAZIYOR:
İlençli asker olayım diye askere aldı beni Franko
Kaçmadım. oKrkuyordum çünkü. Adamı kurşuna dizerlerdi
Korkuyordum.. Özgürlüğe hakka karşı geldim bu yüzden
Amma ölüm yine yakamı bırakmadı işte.

İşte kaba kuvvete haykıran bir Afrika ozanı:

Zincir vurdular ellerime sömürgeciler
Acımasız zındanlarda açlığı tanıdım
Ama bir güç kaldı içimde, bırakmadı beni
Işıyan yeni günde bana umut götüren.

İspanyanın kanlı iç savaşında uzun süre bombalandıktan sonra bir şehre giren faşisti anlatan şiiri dinleyelim Ozan Gomes Ferreira'dan:

General şehre girdi
Davullarla zurnalarla
Ama insanlar nerede,
Çiçekler hani?
Halk nerede halk?
Alkışlasın generali..
Ne yana baksan ölü dolu
Yalnız ölü!
.....
Balkonlar tıklım tıklım ölü dolu
Duvarlar kanlı kanlı
Oluklar ölü dolu!
Tarlalar ölü dolu
Ölüler, ölüler, ölüler...
Hey ölüler, çıkın o çukurdan,
Gelin alkışlayın generali
General davullarla zurnalarla
Az önce şehre girdi,
Kalkın ayağa ölüler
Haydi yapın nefes alır gibi...

Şimdi İspanya'nın generali 150 metre yükseklikte bir haçın altında yatıyor.

Oradan ahret yolculuğuna çıkarken bir kapıya varacak. Kapının üzerinde şöyle yazılı:

«Gözyaşı beldesine benden gidilir, sonsuz ıstıraba benden gidilir, cehennemlik kuşağa benden gidilir. Ey buradan içeri girenler: her umudu bırakınız« Dante'nin cehenneminin kapısıdır burası Dante'nin İlahi Komedisinin cehenneminde Ducelerle, Hitlerle buluşacak Franko:

İğrenç meleklerle bir aradalar şimdi.
Gökler leke sayıp onları,
Cehennemin alt katına almamış
Lanetliler, onları görüp övünmesin diye

ENDÜLÜS'TE RAKS...!

Her kentin ün yapmış bir ürünü var: Menemenin yoğurdu, Edirnenin peyniri, Karamanın koyunu, Ispartanın mobilya oyunu, Amasyanın bardağı, Adapazarı canavarı, Adana, Urfa, Bursa, Antep kebabı gibi. Ulusların da öyle: Amerikan bezi, İngiliz ipliği, Hong Kong gribi, Malta humması, Kutup ayısı, Merzifon eşşeği, İspanya boğası...

Dünyanın gözlerini İspanya'ya çevirdiği bu günlerde biz de nasıl İspanyol nezlesinden, İspanyol seranadından, İspanyol gitarından söz açmadan geçeriz ki? Gelin teker teker İspanya'nın özelliklerini İspanyol ozanlarından izleyelim: «İspanyol Serenadı» mı? Alın Pablo Neruda'nın serenadından:

İşte kan ya da buğday.
Toprak ya da ateş
Yaşarız burada, bir tek bitkiymiş gibi
Yapraklarının anlamını bilmeyen...

İspanya'nın, İspanyol gitarası ünlüdür: İşte, mezarını kendisine kazdırarak kurşunlanan Federico Garcia Lorca'nın «Gitara»sı:

Gitara
Ağlatır düşleri, düşünceleri.

Yitik canların hıçkırıkları
Dökülür yuvarlak ağzından...

«Granada» denince ister bir kent adı, ister bir şarkı adı gelir aklımıza... Kim anımsamaz ki bu adı? İşte Antonio Marchado Federico'nun Granada'sını nasıl anlatıyor:

Öldürdüler Federico'yu
Cellatların mangası
Düşüp öldü Federico
Alnında kan; kurşun, barsaklarında.
Bir mezar yontun bana dostlarım
Ozan için
Taştan ve düşten Elhamra'da
Suyun ağladığı bir çeşme üstünde,
Sonsuza dek desin O:
«Cinayet Granada'da işlendi,
Onun Granada'sında...»

Daha daha neleri ünlü İspanya'nın? İşte Paul Eluard'dan izleyelim:

Kan rengi bir ağaç varsa İspanya'da
Hürriyet ağacıdır.
Susmayan bir ağız varsa İspanya'da
Hürriyeti haykırır.
Bir bardak saf şarab varsa İspanya'da
Milletin olmalıdır.

İspanya'nın arenaları da ünlü değil mi? Boğaları da. Ve Türün'vari generalleri de. İşte O, general Francolara seslenen Pablo Neruda:

Bir bakın yaralı İspanya'ya
Ve bilin ki her ölü evden
Ateşli bir silah çıkar çiçek yerine.
İspanya çıkar her yarasında İspanya'nın
Bir de oturmuş sorarsınız bana:
Benim şiirlerim neden söz etmez diye
«Çiçeklerden, yapraklardan, düşten?»

Hele siz gelin bir görün
Sokaklarda akan kanı

Neruda'nın şu sözlerinden sonra bir de bizim ozanımızdan soralım İspanya'yı ne bulacağız bakın:

Zil... Şal... Ve gül...

Zil, İspanyol dilberlerinin kastenyedidir. Şal da bizim «Şalcı Profesör» Nihad Erim'in hürriyet heykeline örttüğü şal değil. İspanya dilberlerinin çıplak omuzlarına sardığı şal. Gül ise ozanların altında açan kurşun yarası değildir. Şal da, gül de akan kan da kırmızı renktedir biliyoruz. Kırmızı renkse fiziksel frekanslarıyle tüm ülkelerdeki Mak Karti'leri tüm ülkelerdeki boğaları çileden çıkaran bir renktir. İspanya'nın boğaları gibi tüm ülkelerin boğaları, Mak Karti'leri, General Franco'ları, Türün'leri kırmızı renge düşmandırlar ama insan kanının rengine dostturlar.

«Zil, Şal ve Gül» bu bahçelerde raksın bütün hızı
Şevk akşamında İspanya üç defa kırmızı.

Şu seçim kavgasında ülkedeki tüm gözler hep Mehmed'in seçim arenasında boğalara karşı verdiği savaşta elinde tuttuğu şaldadır. Oy peşinde koşanların hep bu şaldadır gözleri:

Her rengi istemez gözümüz şimdi aldadır
İspanya dalga dalga bu akşam şal'dadır...
Haydi bağıralım bir ağızdan: «Oleee!»
Hayri bakıralım bir ağızdan: «Oleee!»

KIZMA BİRADER!...

CANLANAN HEYKELİN ÖYKÜSÜ

Biliyorsunuz öyküyü: Ünlü bir bilgin cansız şeylere hayat veren bir serum bulmuştu. İlkin biblolar üzerinde denedi başarısını. Bunların canlandığını görünce aşırı bir coşkuyla kentin büyük parkındaki heykele koştu bilgin. Can veren serumdan bir miktar şırınga etti heykele. Birkaç dakika sonra olanlar olmuş, o ulu anıt silkinerek canlanıvermişti. Bu başarı karşısında şaşırıp coşan profesör anıta: «Sana can verdim« diye haykırdı. «Şimdi ne yapmayı düşünüyorsun?» Heykel, elindeki yasa kitabını bırakıp pelerinin altındaki cop'a sarılarak öfke ile bağırdı:

«— İlk iş olarak şu parktaki başıma konup ta başıma eden baş belâsı güvercinleri temizleyeceğim...» İşte size yıllarca susmuş bir mermerin öfkesi.

ÖFKE BALDAN TATLIDIR

Fransız ozanı Korney şöyle söyler: «Agreabl koler - Ey tatlı öfke» diye. Öfke bugünün sinirli insanın etinden ayrılmayan parçası. Gelin şu öfkenin psikodinamik açıklamasına değinelim..

Görmekteyiz ki, her insanın bir problemi var.

Manav Mus'anın, belediye zabıtası Niyaziden; Sekreter Neclâ'nın patronundan. Biletçi Hüsnünün kontrol İbrahim'den; Olmayan mobilyaları namevcut şirketlere ihraç eden hayali küçük yeğen'in de, ipliğini pazara çıkaran gazetemizden ötürü bir anksiyete'si var. İnsanda doğuştan var olan bu anksiyete denilen ruhsal nitelik, onun yaşamına yön veren, davranışlarını Motive eden bir ruhsal yapısıdır. Pinti bir karakter taşıyan adamı, para biriktirme davranışına, açıkgöz ve aşağılık yapıdaki bir adamı devleti soyma eylemine yönelten hep bu anksiyetedir. Anksiyetemiz problemlerimizi çözümlemeyi başaramazsa o zaman emosyonel sağlığımız tehdit edilecektir. Ve sonuç olarak bize rahatsızlık veren bir duyu sıkıntı meydana gelecektir. İşte insan bu sıkıntısını geçiştirmek için bir ruhsal silâha sarılır ki bu da öfkelenme'dir. Sıtma hastalığında ateşlenme neyse, sıkıntı halimizdeki öfkelenme de aynı tedavi niteliği taşımaktadır.

Tarihte ünlü krallar, ünlü vatan satıcıları olduğu gibi öfkesi ile ün yapmış krallar da vardı. Örneğin Akilleus'un öfkesi gibi mobilya kralının öfkesi gibi Kralların öfkesi elbette ki, öfkelerin de kralıydı.

CAAART KABA KAĞIT...

Günlük deneyler göstermiştir ki, bağırıp çağırmakla, köpürüp parlamakla, yalandan tekzipler gönderip ev sahibini bastıran usta hırsızlar gibi gazeteleri mahkemeye vermekle, kişi ne denli rahatlarsa da yine eskilerimizin dediği gibi: «Keskin sirke daima küpüne zarardır.»

Öfke anında insan bedeninde sendrom D'-adaptasyon denilen seferberlik hali meydana gelmektedir. Gözler faltaşı gibi açılmış, kalp ve solunum süratlenmiş, kan şekeri artmış, kaslar güçlenmiştir öfkeli insanda. Öfkelenen insanın adeta savunma saldırma gücü yükselmiştir, kendisini savunmak için. Öfkelenen kişinin su koyverip altına kaçırmasını da bir çeşit savunma davranışı olarak kabul etmeliyiz. Akılcı filozof Seneka: «Öfke harap bir binaya benzer, diyor. nereye devrilse orasını yıkar.» «Kızma birader!» dendikçe küplere binen öfkeli birader de tıpkı kızmış bir arıya benziyor. Hani Latin ozanı Juvenalis'in dediği gibi: «Animasque'in vulnere ponunt. Arılar insanları sokarlar ama iğnelerini, batırdıkları yarada bırakarak can verirler.»

Şu kral Piso'yu tanırsınız her yönden dürüst bir adamdır. Bir gün erlerinden birine öfkelenir, nedeni de şu: «Birlikte dönerlerken arkadaşının nerede kaybolduğunu bilmiyor diye..» «Öyleyse onu sen öldürdün» diyerek eri ölüme mahkûm eder. Adam tam asılacağı sırada arkadaşı olan kayıp er çıkıp gelmez mi? Herkes bayram eder bu mutlu sonuca. İki arkadaş da birbirlerine sarılıp öpüşürler. Cellat ta bu durumdan sevinerek her ikisini Piso'ya götürür. Fakat Piso'nun öfkesi de bizim mobilyacının öfkesi gibi okkalı mı okkalı. Hâlâ kızgın Piso. Herkes kralın sevineceğini sanırken o kendisini küçük düşüren bu olay karşısında büsbütün köpürür ve suçluları üçe kıkarır: Birincisi arkadaşını kaybettiği için; ikincisi, kaybolduğu için; cellât ta verilen emri yerine getir-

mediği için ölüme mahkûm edilir. Piso tarafından:

ÖFKEYLE KALKAN
ZARARLA OTURUR

Hele suçluluğun verdiği öfke büsbütün içimize işlerse sonunda kin haline geliverir. Demosten bir meyhaneye girmiş bir gün, kimse görmesin diye de arkalardan bir yer arıyormuş. Bunu gören ünlü hipi filozof Diyojenos şöyle söylemiş:

«— Ne kadar arkalara gidersen meyhaneye o kadar fazla girmiş olursun.» Evet ne kadar inkâr edersen o denli suçlulaşıyorsun beyfendi.

DEVRİMLER VE DEVİRİLENLER

Sanadır sesim, sırat köprüsünden geçeceğim diyen. Bilir misin neler beklemekte seni?

«Biliyorum», dedi kız.

Soğuk, açlık, nefret, alay, hakaret, küfür, hapis, hastalık ve ölüm!»

Biliyorum, hepsine katlanacağım.

Düşmanlarından değil sadece, yakınlarından da...

Evet onlardan da...

Bir suç işlemeye bile hazır mısın?

Suç işlemeye de hazırım...

İnandığın şeylerin seni yanılttığını anlaman da mümkün.

Biliyorum bu da mümkün.

Öyleyse geç aramıza!

Kız yürüdü geçti Sırat Köprüsünden ve ağır bir perde indi arkasından.

«Aptal!» dedi kimileri, dişlerinin arasından, sessizce..

«Ermiş!» dedi kimileri yürekten ve açık..

Turgeniev

Devrimciliğin ve devrimin kökeni nereye dek varıyor? Muhakkak ki insanın yaradılışına dek. Adem'in ilk çocukları Habil ile Kabil'in arasın-

daki kavga da bir iktidar kavgasıydı gerçekte. Haklının haksız olan güçlüye karşı ayaklanmasının insanoğlunun Mitoloji dediğimiz Masaloji çağına dek uzandığını görmekteyiz.

Psikoloji bilimi: «İnsanoğlu, anlam arayan bir yaratıktır» diyor. Havada bir uçak gören Afrikanın ilkel kabile insanı, onu bir beyaz kuş ya da bir melek olarak tanımlayacaktır. Ve kafa yapısına dayanarak onunla ilgili masallar uyduracaktır. İnsanoğlunun uydurduğu Mit'ler; içgüdülerinin biyolojik ya da bireysel yaşantısının değil toplumsal yaşamanın ürünleriydi. Günlük yaşantısında doğa güçleriyle karşı karşıya olan insan, yaşamını efsaneleştirmiş durmuş. Asırlarca.

Toplumlar gelişip de, ekonomik sınıflar ortaya çıkınca Mitolojinin yerini dinler almıştı. Dinlerin yapısı toplumlardaki sınıfsal yapının bir yansımasıydı adeta. Örneğin monarşik rejimdeki toplumlarda tek bir ulu Tanrı, görmekteyiz. Oto-Krasilerde ise bir Tanrılar ailesi vardı. Çeşitli sınıf birimlerinin bir araya toplandığı devletlerde ise örneğin Mısır'da Panteon'larda toplanan Tanrı Meclislerini görüyoruz.

Mitoloji ve dinler tarihi, bugün bir «Hükümet darbesi» niteliği taşıyan devrimleri de kapsamaktadır.

TARİHİN İLK KANLI DEVRİMİ

Mitoloji evrenin yaradılışını şöyle anlatıyor: «Önce bir Kaos (boşluk) vardı. Sonra yeryüzü ve gökyüzü tanrısı Uranus yaratıldı. Yeryüzü tanrısı, kendisini örten ve sevişerek bir sürü (titan)

denilen canavar çocukların doğmasına neden olan Gök tanrısından yakınmakta, ürkmekte ve tiksinmektedir. Ve babalarından öç almaları için oğullarının eline ak çelikten bir mızrak verir yer tanrısı. Hiç biri yanaşmaz bu başkaldırmaya çocukların. Sadece Kronos (zaman tanrısı) öz babası Uranus'a kaba kuvvet kullanarak onun üreme organını keser. Bu olay Tanrı soyları tarihinde ilk kez bir kaba devrim niteliğini taşımaktadır.

Fakat, öz babası Uranus'u haklayıp soyunu kurtaran Kronos bu kez korkuya kapılır ve kendi çocukları tarafından öldürülmemesi için onları yeyip yutmakta bulur çareyi. Zamanın tanrısı her yarattığı yavruyu yer.

Kronos'un bu öldürücülüğüne karşı çıkmak için ondan doğan güçlü bir yavrunun gelişmesi gerekmektedir. Karısı Rhea, Kronos'tan gebe kaldığında gizlice doğurduğu bir erkek yavruyu Girit adasına kaçırarak gizlice büyütür. Ve bu gelişen yavrusu da kendi öz babası Kronos'u öldürür ve akıl ve kaba kuvvetle uygulanan ilk devrimi gerçekleştirmiş olur böylece. Bu devrimci yavru, Baş Tanrı Zeus'tur.

Bu kez Zeus kendi akıl gücüne sahip oldukları için Titan denilen yavrularına düşman kesilir ve onlara uygulamadığı işkence kalmaz. Kimini (Atlas'ı) sırtında yer küresini taşımak cezasına çarptırırken kimini falakaya yatırıp kimini coplayıp kimini de alt tarafına yüksek voltajda elektrik ceryanı vermekle cezalandırır Zeus. Artık eus ile yavruları Titanlar arasında savaşım başlamıştır.

Tanrı Prometeus Olimpos'ta saltanat süren tanrıların yerine yeryüzüne insanların egemenliğini getirmek amacındadır. Bir devrim hazırlar kafasında Prometeus, yeni bir düzen önerir. Kuracağı bu düzen korkutur tanrıları. Çağdaş devrimin teori ve pratik'teki kuramlarını uygulamakta usta olan Prometeus sonunda Tanrı Zeus' tan ateşi yani aklı alıp insanoğluna verir. Böylece akıl ve bilince sahip olan insanoğlu Zeus'a başkaldırmıştır artık. Zeus'un egemenliği yitirilmiştir. Tanrıların yerine insanlığın egemenliğini getirmek emeli gerçekleşmektedir Prometeus'un. Ama işe zamanın C.İ.A. sı karışır ve sonunda Zeus deliye dönerek hınçla Prometeus'u zincirlere vurup kayalara çiviler.

Prometeus'un bu ünlü dramını bundan 2500 yıl önce Aiskhylos yazmıştı. Çağımızın işkencelerinin ataları olan Zeus'un uşakları yargıladılar Prometeus'u. İşkence gördükçe Tanrılar katındaki bilinci, Prometeus'ta hem «onur» kavramını hem de «İşkenceye katlanma» duyusunu pekiştirmişti.

Hepsini biliyordum başıma geleceklerin
Bile bile isteye isteye suç işledim...

Kendisine işkence eden Hermes'i kölelik - özgürlük tartışmasiyle beş paralık ettikten sonra Onurla direnmenin örneklerini vermiştir Prometeus :

Hiç bir şey yumuşatmayacak beni,
Ne baldan tatlı sözlerin büyüsü
Ne en ağır cezaların korkusu
Bildiğim sırrı söyletemiyecek bana
Ben bu işkence prangaları içinde
Öğrenmeye can atacak benden Zeus,
Nerden doğabilecek olduğunu
Tacını tahtını elinden alacak devrimlerin..

Direnir, yeryüzünde halk devriminin ilk kez akılla, us'la uygulayıcısı olan Prometeus:

Yalnız ölüm kurtarabilir beni
Benim işkencelerimin sonu yok
Zeus tahtından düşmedikçe..

Tracedyanın sonunda acılara boğulup yıkılır Prometeus, son sözünü söyler ve sonra ölür. Kıyamet kopsa da son söz özgür düşüncenindir.

ÖĞLUM SAVAAAŞŞ, BİRAZ YAVAŞ!

Barbunya Dükü Septim Sever, Kral Nabukodorosor'a telefonu açarak sert bir Mezopotomyaca ile :

«—Ya Nil nehrinin Beyoğlu yakasına çekilirsin ya da savaş..» diye hırlamıştı. Gerçekte Septim Sever poker oyununda yenildiği için içerlemekteydi. Nabukodorosor'a Savaş açmasının nedeni bu öfkeydi...

Gelelim Timurlenk ile Beyazıt'ın savaşmasına. Timurlenk ile Beyazıt birbirlerine küfürler dolusu mektup yollamışlardı. Sonunda da savaşa dönüşmüştü iş.. Gerçekte ise Timurlenk Konya kebabını çok sevdiği için Konya kentini feth eylemeye yöneldi.

Gelelim Kıbrıs namındaki Akdenizdeki başbelası adanın fethine. Bir gün Yedinci Selim Han' ın içkicibaşısı «Keş Şarabeddin Ağa» Padişahın huzuruna çıkıp :

«— Haşmetlim, Tekeel-i şahanenin aşırı zam yapması yüzünden şaraphane-i Humayun'da hiç şarap kalmamış. Amma şu Kıbrıs nam, adai - Küffar'da öyle şaraplar mevcud imiş ki kevser şarabı misaliymişler.»

deyince Sultan Yedinci Selim Han derhal ferman buyurmuş:

«— Ada-i Küffar-ı Kıbrıs Fethola...»

Ve böylece Kıbrıs adası alınmıştı.

Haçlı seferlerinin kahramanı Hayvan Yürekli Rişar'da ordusuyla «Din elden gidiyor» diyerek İslâma saldırmıştı Arslan Yürekli Rişar «Tanrı benimledir - Lö diyo avecmua» diyerek. Amma velaakin Arap kumandanı Selahaddin Eyyubi ise daha becerikli çıkarak :

«— Tanrı ve C.İ.A. benimledir» demiş ve Tanrının emriyle Nato'nun kavliyle galip çıkmıştı savaşta...

Savaşların tüm nedenlerini hep böyle öğretmişlerdir bize okullarda.

GELELİM YANIK HOMER'E

Aristokrasi dünyasının bugün bir silindir şapka gibi başında taşıdığı eski Yunan ozanı Homeros savaşı destanlarında onbeş yaşındaki çocukların kahramanlık duygularını gıdıklayan bir Tom Miks edasıyla yansıtıyordu.

Yunanlılarla Troyalılar arasındaki ünlü Troya savaşları bir yosma kadın yüzünden çıkmıştı onca. Ve tüm savaşlar baş tanrı Zeus tarafından körüklenmişti. Bugünün gerçeklerine bu denli uyan bu görüşü Homeros'un İliada adlı ünlü yapıtının dizelerinden aktaralım. Baş Tanrı Zeus bugünün Emperyalist başkanları misali uykusu kaçınca yatağından sağa sola dönüp Hariciye bakanını çağırarak (Rüya tanrısını) Yunanlılarla, Anadolulular birbirine kırdıran savaşları çıkarıyordu:

«Girmedi Zeus'un gözüne bir türlü uyku
Sonunda en güzel göründü şu düşünce
Gönderecekti kumandanı Agamemnon'a uğursuz düş
tanrısı
— Kalk git, Yunanlıların tez giden gemilerine
uğursuz düş
Agamemnon'un barakasına var...
Zırh giymelerini buyursun Yunanlılara
Alacaklar Troya'lıların koca ülkesini, şimdi hemen

Şimdi gelelim Troya savaşının en sonuncusuna. Eski çağda 9 kez savaşmıştı Yunanlılarla Anadolu insanları Troya savaşları adı altında Troya savaşlarının en sonuncusu 1915 yılındaki Çanakkale savaşlarıdır elbet. Çanakkale savaşında Anadolu kıtasına saldıranlarsa 3000 yıl önceki Yunan kumandanlarının adlarını taşıyan savaş gemilerine bindirilmiş emperyalizm'dir.

Dağlarca'nın Çanakkale Destanı adlı dizelerinden izleyelim Emperyalizmin tanrılarının boğazın sularında gömülüşlerini :

Bir patlama Cornwales'in iskele bordasında
İnfleksible ağır yaralanmıştı
Agamemnon hırpalanmıştı masal masal
İşte çekiliyor deniz leşleri
Yeryüzü denizlerini sömüre sömüre büyüyen leşler.

Çanakkale savaşlarında Mehmet Akif'in dediğince «Bir hilâl uğruna yarab ne güneşler batıyor» du. Oysa karşı siperden Mehmetçiğe saldıranlar da yine bir hilâl uğruna ölen Hint müslümanlarıydılar. Demek ki yalnız hilâl uğruna olmuyordu savaş.

Galiçyadan, Sarıkamıştan sonra bu kez Mehmetçik Kore'de ölüyordu. Bir yanda Mehmet bir yanda Çinimaçin.. Mehmetçik ölüyordu sözüm ona özgürlük için. Kimin özgürlüğü için?

ŞİMDİ BAMBAŞKA BİR CEPHEDE

Nazim nasıl anlatıyor bu cepheyi hele :

«Sonra 30 Ağustos düşmanın müstahkem mevkileri
düştü
Bir düşman ölüsüne takıldı Nureddin Eşfak'ın ayağı
Nureddin Eşfak dedi ki :
«— Teselyalı çoban Mihail»
Nureddin dedii ki :
Seni biz değil
Buraya gönderenler öldürdü seni.

Görmekteyiz ki, her savaşın altında bir başka gerçek yatıyor. O da çıkar sağlayan Emperyalizm değil mi?

Savaş tanrısı Jonsoneus ne diyordu bakın:

«— Vietnam Savaşının artıracağı ihtiyaçlar Amerikan ekonomisini zenginleştirecektir» Ve savaş tanrısı sömürmek istediği her ülkede o ülke satılmışlarından bir üs kurmuştu. Mustafa Kemalin Nutuk'ta belirtmek istediği bu satılmışlar üssüydü: «Memleket içindekiler, ikitidara sahip olanlar hiyanet içinde bulunabilirler» diye.. Kurtuluş savaşları ilkin kendi içindeki satılmışlara karşı başlıyordu. Bunun içindir ki bir ülkedeki emperyalizmin temsilci uşakları daima Kurtuluş Savaşlarına karşı çıkmışlardır. Örneğin bizim İstiklâl savaşımızda da başta padişah olmak üzere tüm satılmışlar Atatürk'ü lânetleyip idamına fetva çıkarırlarken, yurdu istilâ eden Yunanı takdis ediyorlardı. Sıvas Kongresi'nde savaşa karşı çıkıp mandayı kabullenmeleri bu yüzdendi. Aynı zümrenin Selefyanları bugün «Bağımsız Türkiye» diye bağıran gençliği kurşunlamakta...

SAVAŞ, POLİTİKANIN DEVAMIDIR...

Ünlü savaş filozofu Clausewitz böyle diyor-

du: «Savaş, politikanın kaba biçimde uygulanan bir devamıdır..» Bakınız bugün ülkemizde yoğun bir millî savaş kavramına doğru yönelme var. Savaş politikanın bir devamı olduğuna göre savaşı amaçlayan politika olduğuna göre, savaşı önlemenin gerçek yolu politikanın anlam ve yönünü değiştirmek olduğuna göre bir soru çıkıyor karşımıza: Millî savaşa yönelmek için ilkin millî politikaya dönmemiz gerekmez mi? Bir yandan emperyalizm uyduluğu politikası güt, sonra da o politikanın tam karşıtı olan, ona ters düşen millî savaşa yönel...

Millî Cephenin Millî savaşı milsiz politika çarkı ile nasıl döner?

KIRATIMI NALLATIRIM

Gezdir Dadaloğlu gezdir kıratı
Nalları dökülmüş yeniden düzdür
Kargının ucuna maşşallah yazdır
İllet Sadık beye ver Türkmenoğlu

Dadaloğlu

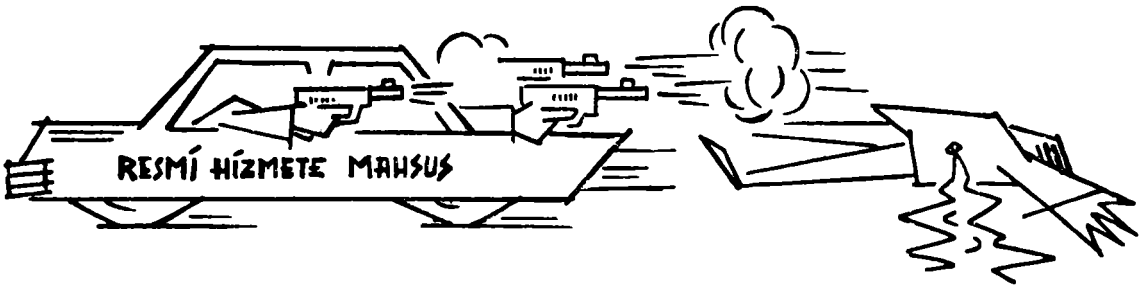
GELELİM DEMİRKIAT'A

Ben taşıdım sizleri Orta Asyadan
Alp Dağlarına doğru
Uzun savaşları ve göçleri
Benim sırtımda yaptı insanoğlu.
Birlikte yazıldı destanlarımız.
Atı oldum Cengiz Han'ın, Atillâ'nın
Savaşta birlikte aktı kanlarımız
Hektor'u sırtımda taşıdım
Teksas ovalarında bendim
Maskeli kovboy Ken Maynard'ın atı
İlk filmim: «Atını kötüye kullanan kovboy»
Ve filmin devamı
Otuz kısmı tekmili birden:
«Atın İntikamı.»
Eski Yunanda kanatlı at: Pegasus'tum
Sonra insanla karıştı soyum
Başı insan, gövdesi at, Kentor oldum
Mısırda ise Sfenks'ti adım,
Anadolu'da Midilli, Yağız,
Eskar-Kırat, Küheylan Gülgün oldum:
«O gülgün-ı sefagüster manendi kümeyti-mey
Hıram ettikçe dillerde komaz alâmı-devranı.»
Sırtımda Süleyman, kıçımda Erbakan,
İncirlik, Karamürsel ve tüm U.S.A. üsleri yerine,

Koştuk Ayasofya ile öğrenci yurtlarının fethine,
«Bizdik o hücumun bütün aşkıyla kanatlı
Bizdik o sabah ilk atılan safta yüz atlı!
Kırım savaşında destanlar takıldı bize
Hafif süvari marşı bestelendi zaferimize
Yıllar geçti, sene 1946
Mendereos'lu Kratos
Demos (halk) sözcüğünü gebe bıraktı
Bu iki sözcükten doğdu
Demos - Kratos adı.
Ve Demos - Kratos'u törpüleyerek
Demir - Kırata çevirdiler
Ve Kıratı bir partinin bayrağında
Çarmıha gerdiler
Dörtbin beş yüz mehmetçik sırtımızda
Kore ufuklarına atıldık o hızla
Geçtik hepimiz dörtnala cennet kapusundan
Gördük ebedî cedleri bir anda yakından
Lakin kalacak öldüğümüz toprağa bizden
Şimşek gibi bir hatıra nal seslerimizden
Geçti asırlar seneler
Sönmeye başladı nal sesleri perde perde
Güneşlerin battığı yerde
Birer birer..
Şanlı ve kanlı atlı polis birlikleri
Panzerlere bıraktı yerlerini
Artık, at kişnemesinden
Kırat köpğünden kargı sesinden
Kalmadı eser
Gelecek kuşaklar nerdeyse biz at'ları
Resimlerimizden bilecekler..
Ne acı ki Mohaç ufkundan Veliefendi'ye düştüm
Emekli oldum atpazarına göçtüm
Yetmiyormuş gibi bunlar
Bir de trafikçiler yasakladılar
Galata köprüsünden geçmemizi.
Ve kötü bir haber daha
Dün beni Sütçü Niyaziye sattılar
Koskoca bir kırata,

«Sütçü beygiri»
Denmesi mahvediyor beni,
Geçen günlerde gördüm
At'lık tarihinin en ağır hakaretini:
Arkadan gelen dolmuşun şoförü bana
«Yürü ulan taşarabası»
Diye bağırmaz mı?
Bilmiyordu herhalde benim soyumun
Partimizin bayrağından geldiğini,
Eskidim, zayıfladım, yaşlandım
Artık anlıyorum yük olduğumu sahibime
Azad ettiler beni sahipsizim şimdi işsizim
Yularımdan çekip
Bir adam götürüyor beni bilmediğim bir yere
Aklına kötü şeyler geliyor insanın (hayvanın)
Topkapı surlarının dışından
Meçhul bir semte saptık işte.
Kendimi atlı karınca gibi hissediyorum
Dostlarım, dostlarım!
Nolur kurtarın beni... Kurtarın!
Salam olmak, sosis olmak istemiyorum!

Drílhson
Ünlüer

KANLI NİGÂR'IN SONU?

Eskilerin «İsmiyle müsemma» diye bir lafı var... Bir şeyin kendi adına uygun oluşu demektir bu laf. Amma çevremiz bu lafın tam terslikleriyle dolu değil mi? Bakın şu cıpcılız çocuğun adı Gürbüz... Şu saldırgan yırtıcı oğlanınsa adı Barış. Bu tersliklere göre adına ve mevkiine uyan kişi bulmak kolay değil... Bir de çağımız insanının sahip olması gereken Erdem denilen kavramı eleştirelim. Bizim kuşağın amentüsü olan erdemli olmanın, faziletli olmanın bugünün yargılarına göre: İsmiyle müsemma olup olmadığını araştıralım. Sözcüklerde aşağı yukarı erdem, ahlâklılık, iyilikseverlilik, merhamet, yiğitlilik, doğruluk, cesur olma, meziyet, marifet gibi özellikleri kapsayan bir kavram olarak deyimlenmiş.

Antik çağda erdem, insanın içgüdülerine egemen olması demekti. Orta çağda ise tanrının iradesine boyun eğmek olarak nietlendirilmiş erdem lâfı. Acaba çağımızda nasıl deyimliyeceğiz erdem'i... teker teker koşullarını tartıya vuralım erdem'in:

Erdemli olmanın ilk koşulu «yalan söylememek» değil mi? Oysa Platon'un Devlet'inden çağımızın Devlet başkanlarına dek yalan söylemek

hep geçerli sayılmıştır. Yalan politikacının sermayesi haline gelmiş bugün. Halka: «Bir tarafından inek sokup, diğer yanından milletvekili çıkaracak olan fabrikaları açacağını» vaadeden politikacılara ne dersiniz?

Yalan söz söylemek onlarca güya bir zerafettir
Büyüklük, seyyiatı (kusurları örtmek için) Setr ile
astara dönmüştür...
Eşref

Güçlü olmak erdemli olmanın bir niteliği değil mi? Amma kendi çıkarları için başkalarını ezmek de güçlük sayılmakta bugün. Çoğu iktidarlar, halka; devletler ise güçsüz devletlere karşı güçlülüklerini gösteriyorlar. Erdem'in diğer ilkesi cesur olmaktır. Bakın tanık olduğum şu olaya: Büyük bir kulüp rulet masasının önünde heyecandan faltaşı gibi açılmış gözler.. Güzel kadınlar, masaya dökülen servetler.. Masanın önünde göbekli bir adam hiç kılı kıpırdamadan iki buçuk milyonu basıvermiştir kumara. Ve yanındaki güzel bayanlardan biri hayranlıkla iç çekerek söylenir: «Hi ne cesur adam!»

Çal becer uydur mücâzatından etme içtinab

Hırsızlık, erdemsiz olmak kadar suçluluk da değil mi? Amma ki eski Ispartalılardan bu yana devleti soymak en büyük erdem olmuştur.

En büyük, alçak odur, rütbei balâya kadar
Adamın payesi arttıkça hicabı (utanması) azalır.
Böyle yüksekte bitince derecât-ı namus
Var kıyas eyle güruh-u vüzerada ne kalır?

«İnsan öldürmek» erdeme uymadığı gibi büyük bir günah ve suçtur da. Ama savaşı kazan-

mak uğruna kızını öldürüp tanrılara kurban eden tarihin ilk katili Agamemnon'dan sonra bugün miting meydanlarında gençleri öldürmek hep ağaları memnun etmek için uykulanmaktadır.

Şu erdem kavramının çağımızdaki zavallı halini bir de şu iffet, namus ilkesi yönünden Eşref'in şiiriyle kanıtlayalım:

Dilersen boş geçirmek vaktini gayet edepsiz ol
Bırak mazlumu; koş zalim için, imdad lazımsa

Erdemin en temel kuralı özgürlük, hürriyet değil mi? Bakın günümüzde, apış aralarında yaşayan çıkarcıların özgürlük gereksinmesine, bu, Türün tipi özgürlüktür.

Emanettir vatan Allaha Hürriyet neme lazımdır
Hemen icraayi-zulm et durma istibdad lazımsa

Görmekteviz ki erdem dediğimiz insanları yaşatan niteliğin ilkeleri olan adalet - uhuvvet - müsavat - hürriyet, bugün transfer olarak:

Rezalet - Şenaet - Şirkat - Cinayet denilen dörtlü çark'a dönüşmüştür.

«Muini - padişahın (Başbakanın adamları) bir takım erbabı cinayettir
Ocak söndürmeyi şimdi sayarlar hüsnü-hizmetten»

Tüm kavramların bu denli tersleşmesi burada açıklamaya çalıştığımız erdem ilkelerinin bu denli çelişkiye uğraması, umut kırıklığına neden olmamalıdır. Kötülük çevrelerinin böyle «Mezbahadan kaçmış manda misali» azgınlaşmasının bir nedeni var. Tüm zıtlıklar çelişkiler oyunun son sahnesinin yaklaştığını müjdeliyor. Şer kuvvetlerinin dört türlüsünün de ayni cinayette birleşmeleri diyalektik görüşün sonucudur. Bu «Cephe birleşmelerinin nedenini Brecht'ten izleyelim:

Öfkelendiklerini görüyoruz tellim
Döğüştüklerini birbirleriyle
Beslemek istemezsek onları daha
Anlaşıveriyorlar, birleşiyorlar..
Çünkü artık çark dönmeyecek

Ve oyunun son sahnesini de Eşref'e bağlayalım :

Ne mümkün başka türlü bizce istihsal-i hürriyet
(Özgürlüğü elde etme)
Çalış Hünkarı kaldır ortadan, hal'et hilafetten...

MEDDAH, KARAGÖZ VE ORTA OYUNU...

Beş altı yaşlarımın bir anısı bu. Bir Ramazan gecesi İzmir'in tariihsel bir kahvesindeyiz. Son kalan meddahlardan birini izlemek üzere. Çepçevre iskemlelerle dolmuş salon, ortada bir meydan bırakılmış. Çoluk çocuk ve sakallı ihtiyarlar tüm seyirciler sabırsızlıkla beklerken gösteriler içinde Meddah ustası yerleşir meydandaki iskemleye, elinde sopasiyle: Tak... Tak... Tak vurarak yere açıyor perdesini, perdesi olmayan sahnesinin. Arkasından okuyor tekerlemesini.

Bundan sonrasını 5 - 6 yaşlarındaki belleğimde nne kaldıysa dize şekline sokarak sunmaya çalışacağım :

Evvel zaman içinde - Zamanı - evailde
Ben babamın koltuğunu kollar iken
Koltuk babamın makadını sallar iken
Esnai - iradei 28 Sultan palamut devrinde
Bir sirkeci varmış...
Eşşeğinin sırtında sirke satarmış...
«Deeh! Benim zamanın hükümdarından akıllı eşeğim deeehh!»
Sabah akşam sirkeci
Eşşeğin sırtında bağırır dururmuş:
«Keskin sirkeeem diye avazı çıktığı dek:
«Çüüüşş zamanın hükümdarından iz'anlı eşşek!»
Kenkin ehalisi aldırmazlar buna
Amma zaptiyeler sille tokat
Çıkarırlar sikeciyi

Kadı'nın huzuruna...
Suç, açık seçik giriyor yüzkırkaltıya,
«Hükümdara hakaret, rejime ihanet
Dinimizi tezyif, devlet büyüklerine rehavet.»
Apaçık komonis propagandası
(O C.K.) Osmanlı Ceza Kanununun yüz kırkikinci
fıkrası

Ya müebbet ya da şeddeli ölüm cezası...
Sonunda kadı bir hak tanır suçluya
Çıkarırlar Hükümdarın huzuruna suçluyu:
«Bre alçak, bre namussuz!»
Suçlu gayetle korkusuz
Başlar anlatmaya:
«Devletlü, rüşvetlü, cinayetlü, milliyetlü, selametlü
sultanım

Yok benim bunda günahım.
Hiç düşünmediniz mi siz
Sizden önceki haleflerinizi
Nasıl toz edilmişler koltuklarında?
Birinci Osman, 9 uncu Hasan, 16 cı Hüsmen zehirlendi
26 ıncı Hanri, 56 ıncı Kâni, 96 ıncı Yani
Kazıklandı

Birinci Adnan
Bozkurda yitirildi
İkinci Adnanoğulları seçimle
Bozkurd'un cephesine ortak edildi
Bozbeyli'yi kırat tepti
Feyzioğlunu bozkurt yuttu
Erbakanzade muhtıra Süleyman'sa
Emrazı - Ecevit illetinden
Tahtında kuruya kaldı..
Ve anahtarzade Maymuncuk Erbakan
Feyzioğlu Turhan ve muhtıra Süleyman
Ve Kırıkkaleli Alparslan
Birinci ME-CE namiyle
Defterleri dürüldükten sonra, siz
Halâ tahtınızda oturmakta
Israr etmektesiniz...

Oysa benim, zamanın hükümdarından akıllı eşeğim
Bir gün şu gördüğünüz sokaktaki WC nin çukuruna
Bir kerre düşüp battıktan sonra
Ne kadar «deeehh!» diyerek
kırbaçladımsa
Ayak diredi.
Ve bu sokağa bir türlü
girmedi

YAZMAK YA DA YAZMAMAK...

«Sen nehri kıyısındaki kitapçıları eşelerken bir gün, içinde tek bir harf bile yazılı olmayan meşin kaplı bir defter geçti elime, bomboş bir defter. İç kapakta özenerek yazılmış sadece üç sözcük vardı. «Aklıma gelen düşünceler» Bu anısını anlatan J. Guitton : «Her halde, diyor bu defter sahibinin en büyük düşünceleri,. yazamadıklarıydı.»

Düşünce, deftere, sokağa, duvara dökülmedikçe düşünce sayılır mı? Kafatası içindeki düşünceler yalnız bizi rahatsız etmekle kalır, dışarı vurulmadıkça. Ağzına kilit vurulan kişi yazıp çizmekle, hatta bazen susmaklabile çok şeyleyebilmektedir.. «Gözlerime bakın. Ne düşündüğümü anlarsınız» diyen usul politikacı kalemi yerine, ağzı yerine gözlerini konuşturuyordu. Yazmak, insanlar için konuşmaktan daha etken bir boşalım yolu olmuştur. Defterde, kâğıtta ve ummana dökmüşlerdir düşüncelerini dahi insanoğlu. İşte Han duvarlarına yazılan yazı:

Ey garip gezginler doğu dağ duvarları
Ey hanlar görümü sızlatan duvarları!

Bir ülkede kağıt yazmaya ilanen yasaklanırsa yazınsamalara yazılır politik eylemler.

Eğer kişinin düşüncesi ile birlikte vücudu da

hapsedilmişse, Mahpusane duvarlarına yazar dilekçesini kişi:

«— Ben bir insan olarak yazmakta hürüm diye ısrar ediyorum

«— Sen insan filan değilsin!

Mahkûmsun sen, mahkûm

[illegible] ederim seni, hele bir daha böyle

«Savaş istiyoruz!»
En önce vuruldu
Bunu yazan insan...

Brecht

Kalemimizle yazarız, tebeşirle yazarız. «Çizerek kanımızla öz yurdun haritasını» diye kanımızla yazarız. Süngümüzle tarihin sayfalarına yazarız. Namık Kemal de mezar taşına yazmıştı: Vatan mahzun, ben mahzun» diye.

Amma siz, makineli tüfenk kurşunlariyle yazılan yazı gördünüz mü?

Burası Bazilika sokağı
Bu, bir okulun sokağa bakan yüzü
Kurşunlardan böyle çiçek bozuğu
Bazilika sokağının göbeğinde
Duvarlar bizden yana olmuş
Yediveren bir damga üzerlerinde
Hürriyet aşkiyle oyulmuş.

Eluard

Uğruna ölünen ve de uğruna yaşanan bir sözcük var biliyorsunuz ya.. Duvarlara adını yazmadan edemediğimiz bir sözcük:

Okul defterlerime, sırama, ağaçlara
Kumlar, karlar üstüne yazarım adını
Uyanmış patikaya
Serilip giden yola
Hınçahınç meydanlara
Yazarım adını.
Bir tek sözün şevkiyle
Dönüyorum hayata
Senin için doğmuşum
Seni haykırmaya:
Hürriyet!!.

KRALLAR DA ÖLÜR...

Tüm canlılarda önüne geçilmez bir tutku var. En ilkel yaratık olan tek hücreli amip'lerden en gelişmiş yaratık kralllara dek: Ölümsüzlük tutkusu.

Ölümsüzlük (İmmortalitas) denilen «dünyaya kazık çakma tutkusu» Tanrılarda bile vardı. Olimpos'taki Tanrıların en kodamanları ölümsüzdü. İkinci sınıf Tanrılarsa, fâni (ölümlü) kullar gibi kiracıydılar yeryüzünde.

Hayata doyamayan, yaşamaktan hızını alamayan insanoğlu bu ölümsüzlük iç güdüsünü doyurmak için «Öbür dünya» ve «Ahiret» gibi kavramlar uydurmuş ve onlara inanmıştır. Çocukluğumuzun filimlerinden biliyoruz. Bir haşmetli kral nalları diktiği zaman bir borazan duyulur saraydan ve bir ses haykırır: Kral öldü, yaşasın kral!

Zıbaran kralın yerine aynı model ve aynı kalıptan çıkma yeni bir kralın geçtiğini bildiren bu ses, krallığın ölümsüzlüğünü haykırmaktadır gerçekte. Bu lâf: «Gitti gülsüm, geldi gülsüm» anlamına söylenmektedir.

İnsanoğlu ölümsüzleşmek için dünyada daima yararlı şeyler bırakmaya çalışmış. Ne fedakârlık yapmışsa insanoğlu gelecekte kendi yaşa-

mı içindi. Çiçero ne diyor bakın: «Ölümsüzlük umudu olmasa kimse vatanı için ölmeyi göze almaz. Cennetteki arsaları parsellemek, öbür dünyadaki üstün şehitlik mertebesine erdirmek için, insanları Kore'deki ateşe sürüklemek hep bu «ölümsüzlük umudu» nu satışa çıkaranların marifetidir. Montör Sabri de «Ölümsüzlük umudu» nu öteki dünyada buluvermiş.

Öbür dünyada akşam vakitleri
Fabrikalarımızın paydos saatinde,
Bizi evlerimize götürecek olan yol
Böyle yokuş değilse eğer
Ölüm hiç de fena bir şey değil.

Vaktiyle bir yasa varmış, krallara özgü. Bu yasa kralların gördükleri işlerden ötürü ancak öldükten sonra yargılanmasını öngörüyormuş. Adaletin sağlığında kendisine erişemeyen yumruğu ancak ölümünden sonraki şanına, ününe, kalan servetine iniyormuş kralların. Bu uzun vadeli cezalandırma yasası uyarınca krallar, işledikleri cinayetlerin hesabını Mahkeme-i Kübra'ya aktarmış oluyorlar.

Roma kentini yakarak lirini çalıp zevkten dört köşe olan hain kral Nöron gibi ve de «Benden sonra tufan » diyerek geleceğine sünger çeken 86'ncı Lois gibi kralların dışında bu yasaya kim olsa sevinirdi elbet. Yaşamında olduğu gibi, öldükten sonra da kahraman olan ölüler vardı.

Bir savaşta Venedik ordusunun muzaffer komutanının ölüsünü ülkesine götürmek için düşman topraklarından geçmesine izin istemişler. Düşman «hayır» deyince ölüyü o topraklardan savaşarak geçirmişlerdi. Yaşamında düşmandan

hiç korkmayan bir adamın ölü iken korkar görünmesi olmazdı...

Lakedemonya'lıların çok ilginç bir adetleri var; Kralların ölümünde kadın - erkek tüm halk ellerinde bıçaklarla öteberilerine vurarak kanatır şöyle bağırırlarmış: «Ölen kral, kralların en iyisidir.»

Demek ki, bir kralın en iyi kral olması için mortayı çekmiş olması yeterlidir. Bir İngiliz sözü: «Herkes kendi hayatını yaşar, kendi ölümünü ölür» diyor. Masallarda: «Öümlerden ölüm beğen» diye soruluyor Kırk Haramilere. «Kırk satır mı, kırk katır mı?» diye. Böyle bir sürü salçalı maydanozlu ölümler arasında acaba kıralların ölümü nasıl olacak?

Elbette ki: Kralların ölümü - ölümlerin de kralıdır. Krallar en çok mide fesadından mı ölüyorlar? Bakın Prevert: kralların öümüne nasıl değinmiş:

Eşek, kral ve ben
Yarına sağ çıkmayacağız.
Eşek, açlıktan
Kral; iç sıkıntısından
Bense aşk ateşinden...

TARİHTEKİ KRALLARI İZLEYECEK OLURSAK:

Kral Ramses açlıktan kuruyakalmış
Sezar: Dost ihanetine gitmiş.
Kleopatra: Yılan sokması
Louislerinki: Kafa kopması
Hazreti Süleyman'ın beygir tepmesi
Napolyon'un: Elbe adası,
Kimilerinkiyse Yassıada
Duçe'nin derisi yüzüldü
İtler.in defteri dürüldü
Selefleri yurdundan sürüldü.

Gayrı Kanuni Süleymanı at tepmiş
Tamburi Süleymanı muhtıra dürtmüş
Manyifik Süleyman dipçiklenmiş
İkinci Süleyman ise
Koltuğuna kazık çakmış.
Feshanedeki Körükçü Süleyman...
Ne çekmişse çekmiş nasırından

Kral ölümlerinin en matrağı da şu bir Fransız ozanının yazdığı:

Güneş kral diye anılan Louis 14
Delik iskemleye oturdu sık sık
Krallığının sonlarına doğru
Zifiri karanlık bir gece
Güneş kral yatağından kalktı
Gitti delik iskemlesine oturdu
Ve sırra kadem bastı

Evet tüm güneş krallara, Tanrının oğlu İmparatorlara, Duçe'lere, İtlere, Zalim Padişahlara Hayyam ağzıyle seslenelim:

Ovada her kırmızı lâlenin rengi
Bir padişahın kanıyle beslenir...

1 MAYIS İŞÇİ BAYRAMI

Yapıcılar türküler söylüyor
Yapı, türkü söyler gibi yapılmıyor ama
Yapıcıların yüreği
Bayramyeri iigbi cıvıl cıvıl
Ama yapı yeri bayram yeri değil
Yapı yeri toztoprak çamur kar
Yapı yerinde ayağın burkulur ellerin kanar.
Bir yürek çarpıntısı var
Her putrelinde, her tuğlasında her kerpicinde
Yükseliyor, Yükseliyor yapı kanter içinde.

Nâzım

Yaptığı binada oturamayan, yaptığı elbiseyi, pabucu giyemeyen, pişirdiği aşı yiyemeyen, yetiştirdiği çiçeği koklayamayan şu işçi denen insan nedir? Onu, işçi Memedi izleyelim: Kendi tekerlememizle:

Ataların
Öldürüldü Romanın Gladyatörlerinde
Roma Varoşlarında çarmıha gerildim
Spartakus'tu adım
Ve kara Afrika'dan
Zenci köleler taşıyan Amerikan gemilerinde
Forsaydım
Çin duvarının çamurunu
Mısır piramidlerinin hamurunu
Ellerimle kardım
Ve her yıkılışında Bâbil kentini
Ben onardım
İşçi idim, Anibal

Ahırlarımı iyi temizle dedi bana
Bendim ortaçağ derebeylerinin
Tarlasını süren,
Sığırlarını güden
Ve ellerimle ördüğüm kale duvarlarının üstünde
Barbunya şövalyesinin oklariyle ölen.
Satınalınan öldürülen
Bir köleydim ilkin
Sonra adım Uşak - Serf oldu
Ve sonra canımı bağışlayan yasalar kondu
Daha fazla üretmem için öldürmediler beni
Atını tımarladım Sezar'ın
Ve Arslan Yürekli Rişar'ın
Şevrolesini yağladım
Nabukodorosor beni tekmeledi
Uğruna öldüm Kral Septim Sever'in
Septim Sever'se beni hiç sevmedi.
Şimdi bir işçiyim montaj sanayiinde
On kilo ekmek üretirim bir günde
Dokuzunu patron alır
Bir kilosu bana kalır
Adım Memet, sonum selâmet,
Yolum böyyük Türkiye
Umut Memedin ekmeği, ye Memet ye,

İlkel kölelikten bugünkü ücret köleliğine yükselen İşçi Memed'in bugünkü durumunu açıklamak için çağımız'ın insanının sorununa değinmemiz gerekiyor. Çağımızın sahip olma ve tüketme isteğine yenik düşen insanı Kapitalizmin kâr etme güdüsü içinde bir meta haline gelmiştir. Ekonomik süreçlerin kâr, kazanç, iş, atılım ve üç kâğıtçılık gibi hedeflerini yaşamın en üstün değeri haline getiren insan vicdan ve erdem lafını unutur olmuştur bugün.

Her yeni ürün bir aldatmaca ve hırsızlık aracı olurken, gereksinimlerin kölesi insanı kendisine yabancılaştırmıştır. Çağımızın ruh hastalığına tu-

tulan insan duygu ve düşüncesini kendi varlığının dışında yarattığı bir şey'e transfer etmiş ve o şeyin kölesi haline gelmiştir sonunda. Örneğin kendi fikir ürünlerini kendisi dışında bir varlığa aktarıp ona Tanrı adını veren insan, Tanrıyı yüceleştirdikçe kendisini cüceleştirmiştir. Kendi ürünü olan emeğini kendisi dışında para şeklinde putlaştıran insan bu kez onun kölesi olup uğruna ölmüştür. Artık kendisi değildir insan. Kişiliğini yitirince benlik duyusunu da yitirip kişiliğini yok etmiş ve sonunda çağımızın Nörotik insanı haline gelmiştir. Çağımızın hasta insanını bireysel psikolojinin kurucusu Freud çevreye uydurma yöntemiyle tedaviye çalışırken, insanın toplum tarafından biçimlendirildiğine inanan Marks ise hastalığın kökenini insanın sosyal yapısına ilişkin niteliklerde bulmaktaydı. O, insanoğlunun bugünkü hastalığının nedenini insanın insanı sömürdüğü hiyerarşik bir düzene bağlıyordu. İnsanı topluma uydurmaya çalışmak boşunaydı. aksine toplumun bozuk düzenini insanın sağlığına yaraşır bir şekilde değiştirmek gerekmekteydi.

İnsanoğlunun sağlık ve mutluluğunu bulması için, tüm insanî olan yetilerinin gerçekleştirilmesinin yani «Bütünsel insan»ın ortaya konmasının önemini biliyoruz. İnsanoğlu tüm potansiyelini ortaya dökerek insanca yaratabilme ve insanca üretme olanağına kavuşunca mutlu olacaktır. Görmekteyiz ki bugün insanca yaratma potansiyelini ortaya dökme ve üretme yetisine sahip olan sınıf yalnız işçi sınıfıdır. Üstelik sömürülen sınıftan olması nedeniyle bozuk düzeni değiştirmek, kâr ve sömürü yerine insanlığı getirmek

yine işçi sınıfına düşmektedir.

İnsanlarda tek sıcak kanun
Üzümden şarap yapmaları
Kömürden ateş yapmaları
Öpücüklerden insan yapmalarıdır.

Eluard'ın dediği gibi suyu ışık, düşü gerçek düşmanı kardeş savaşı barış haline getirecek yine işçilerdir; paletiyle, fırçasiyle, orkestra bagetiyle, kalemiyle, çekiciyle kazmasiyle, tırmağiyle çalışan işçiler...

Düşmanı yenecek işçi sınıfına selâm!
Paranın padişahlığını,
Krallığını yobazın
Ve yabancının roketini yenecek
İşçi sınıfına selâm
Türkiye işçi sınıfına selâm
Selâm yaradana!

FAŞO'LARIN BEYİN YAPISI

Dazlak kafalı, şişgöbeği ve patlak gözleriyle İtalyan Başvekili Mussolini mikrofonların önünde yırtınırcasına yaygaramento, cart-curtamento, allegro, kriminale, makamından haykırıyordu:

— «Covenetza! Covenetza» Makaroni tanto bella, arivederçi Roma». Türkçesi:

— «Bizden özgürlük değil, ekmek istiyor bu kalabalık, ekmek!»

Gerçekte İtalyan grevcilerinin Mussolini'den istedikleri şey ekmek'ti ama, özgürlüklerinin alınarak elde edilen ekmek değildi. Mussolini özgürlüğe daha da bir hırsla saldıracaktı sonra:

— «İnsanoğlu artık özgürlükten bıkmıştır, gına getirmiştir..»

Mussolini, faşistlerce suçlanan sosyalist Serrati'nin yargı organlarınca suçsuz bulunması üzerine şöyle haykırıyordu :

— «Bir daha böyle bir şey olursa, salıverilen suçluyu bir manga milisle vurdururum.»

Sosyalist milletvekili Matteotti'nin faşistlerce kaçırılıp öldürülmesinden sonra İtalyan «Millî Cinayet Partisinin» şefi Duçe, meclis kürsüsünden cinayet felsefesini şöylece açıklamaktan utanmamıştı:

— «Fikirlerimi kafalara sokmak için inatçı

kafaların kırılması gereklidir.»

Eski Roma sembolü Baltanın sapı olan Duçe, bir baltaya sap olamayanların kendisine bağlanmasıyla güçlendi durdu ama tarihler onun ve yandaşlarının acı sonucu şöyle yazmıştı sonunda:

Fethettiği yer şimdi
Guaddarama dağlarında
Boyu tam bir seksen
Derinliği bir elli.

Burada biz de zorbaların psikolojik karakterinden bahsedelim hekimce:

Yeni doğan çocuk ilk yaşamında ekmek elden su gölden bir haz evrenindedir. Öpülür okşanır beslenir, korunur, beşikte sallanır. Oysa daha sonraları toplumsal yaşama karışınca bu zevk ilikesi gerçek ilkesi ile çatışacaktır. Böylece hayal kırıklığına uğrayan çocuk bu çatışmasını bilinçaltına atarak rahatlamaya çalışır. Norman Brown gibi bilginlere göre saldırı ve otoriter zorbalık; böyle eksik duruma düşen, hayal kırıklığına uğrayarak başkaldıran içgüdülerden doğmaktadır.

Freud ise zorbalığın nedeni olarak bu yoksunluk (çatışma - frustrasyon) tezine bir de bilinçaltımızdaki Thanatos denilen öldürücü benliğimizin rolünü ekliyor.

UBER ALLES HİTLERLAND

Otoriter kişilik, katı bir konformizmle, geleneklere körü körüne bağlanmakla, üstün sayılan kişilere köle gibi boyun eğmekle, tarif ediliyor Otoriter kişilikte toplumsal evren. İyilik-kötülük akla, kara, güçlü ile zayıf gibi gayet kesin kategorilere bölünerek alınıyor. Kudretliler, en iyisi

olduğu için ezmeye, zayıflar en aşağı oldukları için kazıklanmaya hak kazanmışlardır. Faşist önderle halk arasındaki ilişki: «Haydi hovardam ben seninim, ister öldür ister as..» kuralına dayanıyor. Bir kara gömlekli genç hiçbir baltaya sap olamadığı için Duçe'nin baltasının sapına bağlanacaktır. Zayıf kişiliğe sahip olanlar bir örgüte girmekle kişiliğini güçlendirmektedirler gerçekte. Faşist kafaların toplumsal düzeni kendi harika yöntemleriyle (!) düzeltmeye kalkmalarındaki amaç psikolojik olarak kendi ezik kişiliklerini onarmaktır. Kendi benliğinde ne derece kuşku duyarsa ne derece korkak olursa kişi o derece birbirine sıkıca bağlanmakta bulur tedaviyi. Amerika'da yapılan psiko-sosyolojik testlerle otokratik (faşist yapılı) örgütlerin bir korku anında paniğe kapıldığı halde demokratik toplulukların sağlam yapısını koruduğu kanıtlanmıştı.

Adler'e göre zorbalık, despotluk aşağılık komplekslerinin ürünüdür. Diktatörlerin çoğu (Sezar, Napolyon Hitler, Stalin, Mussoloni, Franco gibi) kısa boy kompleksini taşıyanlardı. Vücudu tüy sıklet olup da sıhhiye eri olarak orduya alınan Niçe bir ere eter koklatırken kendisi bayılmıştı. Ama daha sonra bu cılız adam Faşizmin ilham kaynağı olan üstün insan felsefesini kurdu. Russel Nice'nin bu ulu felsefesini Şekspir'in deliren kral Lir'in hezeyanları ile ifade ediyor:

Öyle şeyler yapacağım ki
Bunlar yeryüzünde dehşet saçacaklar
Ama şimdilik bunların ne olduğunu bilmiyorum

Politik alanda Zorba ya da yumuşak olmak, savaşçı ya da barışçı olmak, sömürücü ya da iyi-

cil olmak gibi karşıt nitelikteki ögeler kişide (baba - anne sevgisinin) bir çeşit yansıması olarak görülüyor. Tüm politik ideolojiler Paternalizm ile başlıyor.

Bir gün bir despot başkan bir kente gelir. Meydanlarda (Vatan anamız - Başkan babamız) amblemleri asılmıştır. Başkan trenden inip kendini gösterince karşılayanlardan adamın biri yanındakiinin kulağına eğilir:

«İşte anamızı ağlatan adam»

HESAP SORACAĞIZ

On iki lokma ekmeğe kazanılmış
On iki konak içinde
On iki adam ağlıyor
On iki banyo teknesi içinde
Kötü bir telgraf almışlar,
Kötü bir memleketten kötü bir haber:
Yerlinin biri o memlekette,
Kalkmış ayağa birden çeltik tarlasında
Ve acı acı gülerekten
Bir avuç pirinç savurmuş göklere doğru..

Prévert

Prévert'in du dizesindeki adam niye hıncından ağlıyordu? Çünkü yerlinin savurduğu pirinçler toprağa düşüp boy atacak ve fidanları gelişip ülkeye yayılacaklardı. Bu yüzden bangır bangır bağırıyordu hıncından adam.. Gökyüzüne pirinçten UMUTLAR savuran rakibinin başarısı tedirgin ediyordu onu. «Yaşasın ECEVİT!» sesleri onu çılgına döndürüyordu. Halk kendisini kurtaranlara «Yaşasın!» diye bağırmaktaydı tarih boyunca. Oysa, çıkarlarını savunduğu kişiler ona ancak: «AFERİN Süleyman!» diye bağırabiliyorlardı. 977 Seçimlerinde yenik düşmenin acısıyla televizyon ekranından söylediği sözler onun yüreğinde koskocaman bir kompleksin

yatmakta olduğunu göstermekteydi; ECO - FOBİ yani ECEVİT FOBİSİ'ydi onu tedirgin eden. Oniki lokma ekmeğe kazanılmış, oniki saray içinde hıncından ağlayan adam, seçim yenilgisini örtmek için şenaat, sirkat, cinayet tayfalarını ortaklığa çağırırken iki şeyi amaçlıyordu: kendisinden hesap soracakların HESABINI GÖRMEK ve koltuğunda ilelebet kazık çakmak..

En yüksek mevkide olmak, egemen olmak ve daima BAŞTA KALMAK TUTKUSU reaktif olarak kişide EZİKLİK kompleksini gidermek amacına yönelik davranışlardır. Nasıl ki benliklerinde, EGO'larında ezikliğin arttığı bazı ruh hastaları reaktif olarak kendilerini TANRI düzeyine çıkarıyorlarsa. Eziklik duyusu taşıyan kişi, sinirlilik, hırçınlık, inatçılık ve KISKANÇLIK duygusu içinde kıvranarak sonunda saldırganlığa varan girişimlere yönelecektir. Öyle ki, varlığından rahatsızlık duyduğu kimseyi yok etme eylemlerine dek ulaşır bu girişimler bazen.. koltuğu yeniden ele geçirmek için tek silâhı KALEMİ'dir adamın. Politika bitpazarında milletvekili satınalmak için RAKAMLARA, SAYILARA yönelecektir o. PARLAMENTO ARİTMETİĞİ İLE OYNAMAK... Bu aritmetiksel yönteme tıp dilinde ARİTMO — MANİ diyoruz. Aritmo — mani RAKAMLARDAN medet umma hastalığıdır. Sayıların önemini ilk kez savunan İ. Ö. 500 senelerinde Filozof PİTAGORAS'tı. Pitogoras, öğretisi olan tüm bilimlere MATHEMA adını vermişti. Bu laf Matematik sözcüğünün ağababası olmuştur. Pitagoras'a göre evren, bir SAYI UYUMUDUR. İslâmiyette de sayıların kutsallığını onaylayan bir tarikate, HURUFİ'liğe rastlamaktayız.

M. C. Süleymanın yeni parlamentoyu ele geçirmek için gerek duyduğu 226 sayısına karşın, HURUFİ'liğin kutsal sayısı 27'idi. İnsan suratında tüm varlıkların erkânı - asliyesi (ana ögesi) olan 28 sayısını bulmak olasıydı bu tarikatta. Örneğin, dişlerin sayısı 28'dir, eğer bir eksik ya da fazla çıkarsa (noktai - tahtelbâ), iki çıkarsa (Hal ve mahal), üç çıkarsa (mevalidi selase) gibi şeyler eklenir ya da çıkarılırdı. İnsan suratındaki kirpik, saç, bıyık ve sakallardaki kılların toplamı iki ile çarpılınca yine 28 sayısı çıkacaktı. Divan edebiyatında dizelerdeki hecelerin sayıya vurulmasıyla tarih düşürüldüğünü de görüyoruz:

Bir, iki iki delik (yani Arapça harf ile 1 - 2 ve 5 - 5 sayısı 1255).

Abdülhamid oldu melik.

Bilmem kaçıncı Sultan zamanında o çağın zenginlerinden birisi halka hizmet amacıyla bir yüznumara yaptırır. Açılış töreninde yüznumaranın, o çağın ünlü ozanlarından birisi böyle bir rakam oyunu ile yani ebcet hesabiyle bir beyit atar ki, bu beyitin hecelerinin sayı anlamı o helânın yapıldığı tarihi belirtmektedir.

İşte Ozanın yüznumaranın açılışı için yazdığı şiir :

Hasan yaptı bu hayratı
Kazurat kalmasın tende
Gelen etsin, giden etsin
Edem hayratına ben de..

Sözcüklerin aritmetiğinden parlamentonun aritmetiğine gelince görmekteyiz ki ilk ağızda Ecevit'in yengisine saldıran bizim rakam tutku-

nu Pitagorumuz 226 sayısını tamamlayıp güvensizlik oyunu yapıştırınca ülkenın ileriye yönelik tutumunu tornistan ettirivecek..

Bir de parlamento aritmetiğinden aşarak şu ülkemizin ARİTMETİĞİNE bakalım.. Kişi başına düşen gelir miktarının en azı ile en yükseğinin oranı (bir bölü otuz bin) oranına yükselirken kırk milyon nüfus sayısının ancak (kırk bin zengin sayısını) temsil eden Pitagor Süleyman 141 ve 142 sayılarına sığınıp Türkiye'nin nüfus sayısını makineli tabancalar kullanarak her Allahın günü üç dört sayı azaltıyor.

Rakamlarla oynamak sanatında öyle usta ki Süleyman, şu 1977 rakamını orta çağın 1300 rakamlarına dek değiştirirken nüfus sayımızı açık eksiltemeyle kendi partizanların sayısına indirgedi mi tam iktidar onun olacak.

Düşünce tarihi aklın gerileme örnekleriyle doludur. «İki kere iki dört eder» kadar «İki kere iki beş»i de öğrenebilmiştir insanoğlu.. Filozof HOBBES şöyle demişti daha. 17. yüzyılda: «Bir üçgenin açılarının toplamı iki dik açıya eşittir sözü, sermayenin çıkarlarına ters düşseydi, tüm geometri kitapları o anda yaktırılırdı.»

Ne olursa olsun satılık milletvekillerinin sayıları TOMBALA TORBASINDA kalacak bu kez. Uyanan ülkemizde yeni önderin gökyüzüne saçtığı umuttan pirinç daneleri gün be gün yeşerip üremektedir. SAYILARI RAKAMLARI AŞARAK...

İki iki daha dört
Dört dört daha sekiz
Sekiz sekiz daha onaltı..
Tekrar! diyor öğretmen

İki iki daha dört
Dört dört daha sekiz
Derken kuştur geçiyor gökten
Çocuk görüyor kuşu
İşitiyor kuşu çağırıyor kuşu
GEL KURTAR BENİ
Oyna benimle kuş!
İniyor aşağı kuş
Oynuyor hem de çocukla
Dört dört daha sekiz
Sekiz sekiz daha onaltı
Onaltı onaltı daha ne yapar?
Ne yapacak hiçbir şey yapmaz..
Oynadıkça oynar çocukla kuş
Derken duyarlar türküsünü kuşun
Öteki çocuklar da gelirler
Müzik dolar içleri
Ve sekizle sekizler, çeker giderler
Ardından dörtle dört, ikiyle iki
Tüm rakamlar sıvışırlar
Ve kuş oynar çocukla..
Öğretmen basar bağırır
Yeter artık bu maskaralık
Ama tüm çocuklar cıvıl cıvıl
Müzik üstüne çalışıyorlar artık
Derken gümbür diye yıkılır
SINIFIN DUVARLARI

Prévert

Dr. Ihsan Unlüer

CÜZDANLARIN MİKROBU: R Ü Ş V E T

Madrit kenti yakınlarında bir yoksul dileniyordu. Yolculardan biri ona doğru eğilerek:

«— Çalışma yeteneğin varken böyle aşağılık bir iş görmekten utanmıyor musunuz?» dedi.

Dilenci sert bir dille söylendi adama: «Ben sizden öğüt değil, para istiyorum..» bu paranın adı «SADAKA» dır.

Gelelim başka fıkraya. Nasreddin hoca hamama gider bir gün. Natırı çağırır keselenip paklanmak için. Natır üstünkörü şişirmece iş yapıp savar hocayı. Ama hoca giderken adama bir koca altın verir. Bu altının adı «BAHŞİŞ» tir. Ertesi kez gelişinde aynı natır hocayı eskisinden fazla ilgi göstererek, telleyip pullar, ağırlar. Fakat bu kez hocanın adama verdiği sadece bir meteliktir. Adam hiddetle sorunca: «— Benim hakkım bu bir tek metelik mi hocaefendi?» diye, o cevaplar: «Bu verdiğim bir metelik geçen günkü hizmetinin bedeli, o güngü altın ise bugünkü emeğinin karşılığıdır.» Bugün Amerika'da hocanın düştüğü tersliği önlemek için sadakayı da bahşişi de hizmetten önce veriyorlar.

Sadaka ve bahşişten sonra bu iki davranışın akrabası olan HEDİYE kavramına gelelim... Hediye, alınırken: «Aman efendim ne zahmet etti-

niz vallahi kabul etmem..» Diyerek gerçekte yan cebimize koyduğumuz biraz daha yüksek değerde bir çeşit BAHŞİŞTİR. Sadaka, bahşiş ve hediyenin daha da şeddelisini eleştirelim bugün: RÜŞVET.. Güncel bir konu olarak tüm dünya uluslarının en ünlü kişilerini lekeliyen hastalık..

Armanyak kentinde herkesin hırsız diye bildiği biri vardı. Hırsızlık, sadaka, bahşiş, hediye, rüşvetin bir derece üst makamı değil mi? Ama bu hırsız, hırsızların da namuslusu. Bakmış ki emeğiyle ve namusla kazanmak zor, kanunsuz yollabanka soymak yani kredi almak için dayısı olmak gerekiyor. Gayri kanuni yolla banka soymak içinse haydut omak âzım.. Bu adam açıkça hırsızık yapıyor ama çaldığı malların bedellerini, işini gördükten sonra sahiplerine çaktırmadan geri veriyor. Böyle önemli hırsızlığa da can kurban.

SATIYORUM... SAAATTTIMMM...

BRUNNER ve GORDON adlı iki sosyolog yaptıkları deneylerde New York'un Taşlıtarla ve Nişantaşı semtlerinde oturan fakir ve zengin çocuklarına çeşitli değerde paralar göstermek yoluyla onların reaksiyonlarını ölçmüşlerdi. Böylece: «Bir nesnenin değeri ne denli büyük olursa, insanların davranışlarını etkilemekte de o derece etkin olacağı» kuralını bulmuşlardı. Bu sonuçtan şu anlaşılmaktaydı ki «Her insanın; sadaka, bahşiş, hediye, rüşvet, hırsızlık ve mobilyacılıktan, devlet hazinesini DEVE yapmaya dek genişleyen bir FİATI vardır. Kimimizin beş kuruşa, kimimizin beşyüzbine varan bu

taban fiyatımızın çizgisini FREUD'e göre açıklamaya çalışalım.

İnsan bilinçaltında İD adı verilen benliği varya... Her istediğini elde etme, her nimete konma peşinden koşan, ahlâk mahlâk tanımayan, hayvansal benlik... İşte o İD denilen benlik tüm nimet, servet, şehvet, zimmet ve rüşvet konusunda: «Gelsin bana, gelmezse çok fena» diye saldırırken Onu frenleyen ve ona: «— Otur oturduğun yerde İDLİĞİ bırak» diyen bir insanî benlik SÜPEREGO'muz da vardır bilinçaltımızda.. Süperago yani üstben insandaki onur (lamur propre) dediğimiz şeref kavramıdır. Bilinçaltımızın müzayede salonundaki açık arttırmadan: Satıyorum.. Satıyorum.. Saaattttım! diye insanoğlunun kişiliğine biçilen fiyat bu SÜPEREGO ile İD savaşımının SINIR ÇİZGİSİDİR.

ÇAL BECER, UYDUR MÜCAZATINDAN ETME İÇTİNAB

Ne var ki GERÇEKÇİ görüşe göre toplumu belirleyen insanın bilinci değil; insanın bilincini hamur gibi yoğurup şekillendiren TOPLUMSAL ÇEVRE'dir. Hayvansal benliğimizi azdırırken ahlâkî süperegoyu yok eden kapitalist toplum düzeninin ta kendisidir. Kişide aşırı istekleri kırbaçlarken bu düzen, insanî değer ve idealleri çürütmektedir. Paranın önemli rol oynadığı tüketici kapitalist yapıdaki şiddetli hiyerarşik tabakalaşmadan etkilenen insan, bu YAĞMA HASANIN BÖREĞİ düzeninde her istediğini doyurmak için, hile kurnazlık, açıkgözlük, şerefsizlik, zimmet, rüşvet yoluna sapmakta bulacaktır ça-

reyi. Gazoz kapağından apartman katı, piyangolardan milyonluk servet, üçkâğıtçılıktan en üstün mevkilere konma yöntemi çağın insanını yolundan saptırmaktadır... Düzenin oyuncağı olan kişi suça yönelirken birtakım ruhsal telâfi yollariyle temize çıkarmaya çalışacaktır vicdanını, Örneğin kişi: «Yansıma» yoluyla suçu benliğinden atarak: «Vallahi rüşveti KOKET firması benden habersizce yan cebime sokuvermiş. Ben onu havagazı makbuzu sanmıştım.» diyecektir. Suçu aklileştirerek (rasyonalizasyon) «Rüşveti almak zorundaydım, almazsam bana ENAYİ derler diye düşündüm» diye geçiştirecektir adam. Gerçekte kişilerin suçluluğunu değil onları suça iten koşulları görmek ve düzeltmek gerekiyor.

Altın sarı pırıl pırıl
Şu kadarı yeter bunun çevirmeyi
Karayı aka, eğriyi doğruya:
Kötüye iyiye, soluyu soysuza.
Alır hırsızı, ünvan verir şan verir
Oturtur senatörle yan yana
Çekil karşımdan kahrolası çamur...
İnsanlığın orta malı orospu, sen
Ulusları birbirine düşüren.

ŞEKSPİR

NASREDDİN HOCA'NIN FESTİVALİ

«Nasreddin Hoca bir gün.» Diye bir fıkra anlatmaya başlasanız, daha Hoca lafı ağzınızdan çıkmadan bir gülme alır çevreyi.. Hoca demek, gülmek demektir. Nasreddin Hoca'nın kişiliğinde Türk Güldürü sanatının bayramını, şenliğini kutlamak için Akşehir Festivalindeyiz bugün. Ve Akşehir Gölüne, «YA TUTARSA...» diyerek Türk halkının umutlarından yoğurt mayası atacağız.. Hoca'nın eliyle· Hoca halk sanatçısıydı. Sanat Tarihçisi Herbert Read, Halk Sanatçısını deyimlerken «Tarihin hangi çağında ve dünyanın hangi yerinde olursa olsun· ortak niteliklere sahip ve birbirine benzer.» lafını kullanmaktadır. Hoca'nın esprisi de öyle saf ve kültürsüz kişilerin güdelik ekonomik, toplumsal sorunları ve yerel inançları yansıtmaktadır. Sanatın elbette ki en güç dalı GÜLDÜRÜ sanatıdır. Hiçbir silâh, bir alay kadar güçlü olmamıştır. Bir adamın kafasını ezin, kırk katıra bağlayın, kırk satıra tutun, kırık kazığa oturtun, onun yüzüne karşı, kişiliğine yönelik alaylı bir gülme onu ölmekten daha çok öldürecektir. Tarih boyunca en azgın tiranlara, en kanlı despotlara karşı halk «Alaya alma.» silâhıyla karşı çıkmıştır. Gülmece türü, yeniliklerin, halkın silâhı olmuştur. Yazımızda espri (nükte) yapan kişinin yaratıcı zekâ yönü-

ne değinmeye çalışacağız. İnsanı deyimleyen bilimin ustaları insanı hayvandan ayıran niteliğin ESPİT (GEİST) olduğunu söylüyorlar. Evet tüm canlılar türünün en seçkini İNSAN ise, yaratık olarak İNSAN'ın da en seçkini zekâsıyla espri yaratan SANATÇISIDIR. Sanatçı insan, bilinçaltında evrensel olarak var olan ANKSİETY denilen sıkıntılarını ve de toplumsal etkilerin doğurduğu ruhsal (Frustrasyon) çatışmalarını asilleştirerek poetik, erotik yani yaratıcılık yoluyla bir ESPRİT şeklinde bilinç yüzeyine çıkaran kişidir. «Esin veren bir ruh ve parlak bir imajinasyon»a sahip olan kişidir sanatçı. Dâdı hak - Tanrı vergisi dediğimiz bu niteliklere sahip sanatçıların yanısıra, insanoğlu, yaratıcı coşku ve ilhama varmak için çeşitli yollara başvurmuş... İlk çağın toplu haldeki dinsel törenlerine ve daha sonraki mistik eylemlere yönelelek örneğin Mevlâna'nın sema yapan dervişleri ve yoga gibi kendinden geçerek yaratıcılığa varmak istemiş.. Yaratıcılığa ermenin ikinci yolu Baudelaire, Rimbaut ve Nerval gibi ozanların yaptığı gibi kafayı çekerek alkole koşmaktı. Ozan Şekspir ise Freud'tan çok önce şairlerde aşıklarda bazı ruh hastalarında yaratıcı zekânın ve esinlenmenin var olduğunu söylüyordu:

Deliyse, mecnunsa, şairse kişi
Gör bak neler dolu hayalhanesi
Mecnun desen bir başka türlü
Bir gözünde cennet, bir gözünde dünya
Şairin gözünü yine cinnet bürümüş
Görmediği şey yok, yoktan var etmediği..

Tıp bilginleri de, sanatçılarda yaratıcılık

yönünden zengin olan çocukta ve bir ruh hastasında, beyin dokusunun biyo-elektrik olarak ortak nitelikler gösterdiğini saptamışlardır. Ne enteresandır ki bizim güldürü edebiyatımızda da yaratıcı zekâya sahip yukarda saydığımız özellikleri sembolize eden kişiler var.. Nasreddin Hocayı bir HALK nükte sanatçısı yapısında nitelendiriyoruz. Mistik ve dinsel eylemleri sembolize eden NÜKTE tipi BEKTAŞİ DEDESİ'dir: «Adamın biri Tanrı'ya el açarak: Ya Tanrım bana iman ver.» diye yakarırken Bektaşi dedesi de «Ya Tanrım bana bir şişe şarap gönder.» diye el açar Tanrıya. Buna içerleyen dindar kişi: «Bre zındık hiç Tanrı'dan şarap istenir mi?» diye söylenince, Bektaşi: «Erenler» diye yanıtlar, «İnsan kendinde olmayan şeyleri ister..»

Ruh hastalarının üstün sezgilerine örnek olan kişi edebiyatımızda KELOĞLAN'dır.

Keloğlan «Aptala malûm olur» esprisiyle televizyon ekranında da geleeckten haber vererek halkımızın biricik güldürü kaynağı oluyor bugün de.

Edebiyatımızda İÇKİ ve ALKOL'le ilgili tip BEKRİ MUSTAFA'dır. Oysa NEYZEN TEVFİK'i hem mistik hem de alkolik espride görmekteyiz.

Hacı Bektaş, Cenabü Mevlâna
Mey'le ney'le kanat takınca bana
Bende varsa eğer o kalbi selim
Arşı âlâna körkütük gelirim.

Edebiyatımızda saray eğlendiricisi türünde bir de İNCİLİ ÇAVUŞ görmekteyiz. O da riyakârlığı, dalkavukluğu, palyaçoluğu, esprisiyle yüceltmekte. Örneğin yüzüne tüküren kişiye o «Yağmur yağıyor sultanım..» diye nükte yapar.

İnsanlar sade esprilere gülmüyor ki.. Şöyle bir dürtülenip gıhdıklandığımız zaman katıla katıla güleriz. Hele mikrobik bir gülme var ki düşmanlar başına (tetanoz) Kazıklı Humma mikrobunun etkisiyle yüz etlerimiz öyle bir kasılır ki, sanki sırıtır gibi bir hal alırız. Sardonik gülme diyoruz hekimlikte buna, son günlerde telâşlanan başbakanların gülmesi.. Bu çeşit gülme, evlere şenlik.

Gülme ile ağlama merkezi öyle yakın ki beynimizde, bazen ağlamak yerine güler, gülerken ağlarız.. Başka nelere gülmeyiz ki:

«Güleriz ağlanacak halimize.»

Bakın şu politikacıya, gülmeyi unutmuş olan halkımızın ne güzel yüzünü güldürdü durdu seçim boyunca televizyonda!.. Nasıl mı? Kendisi ağlanacak hallere düşerek bizleri güldürdü.

YAR... YAR... KÖLEN OLAM YAR!..

Gazetelere bakıyorsunuz evlenme, nişanlanma ilânları, birleşen çiftlerin haberleri.. Bunların yanında bir de bakıyorsunuz ki koalisyonla birleşen, çiftleşen partilerin başgöz olduğunu duyuran bildiriler.. Sefalet ve cinayet partisi ile kazulet gudubet partilerinin birleşmesi sola karşı... Öteki sayfada ticarî birleşmeler: H.İ.M.S.A.N. (Hileli mallar sanayii) ile A.P.İ.S.T.A.Ş. (At Pisliği Anonim Şirketi) Ortaklığı, Arka sayfada; Enginarspor - Kabakspor karması, önde Güney Atlantik, Kuzey Pasifik Batı Artistik Paktları: NATO, CENTO, KANTO... Birleşmiş Milletler, Yapışmış Milletler, Ayrışmış Milletler.

Kral Hatusis ile Ramses arasında, Septimsever ile Septimsevmez arasındaki ilk antlaşmalardan, Adem'le Havva'nın ikili anlamasına dek varıyor bu koalisyon tutkusu. İki insan arasındaki cinsel birleşmeden, çıkara dayanan iş ortaklığından, soygun için kurulmuş şirketlerden ortak savunma kumpanyalarına dek varıyoruz. İnsanların cinsel, dinsel, fiziksel, kimyasal, ulusal bileşimlerinden en önemlisi muhakkak ki EKONOMİK nedene dayanan KÖLE-SAHİB ilişkisidir.

Bana kul olsun deyû hacet ne ferman etmeye
Ben senin çoktan efendim bende-i fermanınam

Şair Fuzuli ise kölelikte Nedim'in rekorunu aşıyor: «(Fuzûli şive-i ihsanın ister bir gedâyındır...) Fuzûli sadakanı dileyen bir dilencindir. Dirilince köpeğin, ölünce haki payin; ayak tozundur. İster onu öldür, ister azad et hüküm senindir sultanımı efendim» Bu tür şiirsel kölelik tutkusunun örneklerini bugün politik alanda da görmekteyiz.

Ben seninim ister öldür ister as
İster başlat yardımını ister kes.

İnsanın evrimi üç KÖLELİK aşamasından geçmiştir. İlkin DOĞA'nin kölesiydi insan. Açlığa, rüzgâra, soğuğa, şimşeğe, su baskınlarına köle olmuş; sonunda yarattığı araçlarla doğayı yenmiştir. Baltacı MEMET doğadan ürettiği baltayı avcı Ahmede sunmuş, avcı Ahmet de buna karşılık balta ile vurduğu öküzün etinden yarısını ona vermiş. Böylece DOĞA - İNSAN ilişkisi daha sonra İNSAN — İNSAN ilişkisine dönüşmüş ve KÖLELİK (ESKLAVAJ) doğmuştu. İlk çağda köle, satılıp alınan bir maldı. Efendinin tüketimine yetecek kadar emek üretmekteydi O. Hamurabi yasalarının koruduğu kölelik daha sonra Vizigotların, BURBONYA ve BARBUNYALILARIN yasaların göre yumuşamış, yerini toprak köleliğine; daha sonraları endüstri gelişmesi sonucu işçi-kapitalist ikilisine dönüşerek sermaye birikimine araç olmuştu. İlk zenci köle Spartaküs'ün torunu olan çağdaş zenci ozan Langston Hughes tarihini nasıl ezgiliyor bakın:

Zenciyim ben
Kara gece nasıl karaysa öyle kara

Kara derinlikleri nasıl karaysa Afrikamın
Köle idim: Sezar merdivenlerimi temiz tut dedi bana
Çizmelerini ben parlattım Vaşington'un
İşçi idim: Ehramlar yükseldi ellerimin altında
Harcını ben kardım koca Volvort'un
Kurban idim: Belçikalılar doğradı ellerimi
Şimdi de beni TEKSAS'ta linç ediyorlar.

GIRGIRAJ - MANGIRAJ - ESKLAVAJ

Şimdi şu KÖLE ile SAHİBİ arasındaki ilişkiyi eleştirmek için YENİ ÇAĞ KÖLE TÜCCARI ünlü Robenson Krusoe ile, ıssız bir adada silâh zoruyla enselediği köle CUMA arasındaki ilişkileri inceleyelim: Bir kısım filozoflar Robenson'un CUMA'yı köleleştirme olayını bir siyasaal eylem, bir ZOR eylemi (Violence) olarak nitelendiriyorlardı. Onlarca «Tarih, insanın insan tarafından ZOR kullanılarak köleleştirilmesiydi.» Temel tarihsel unsur iktisadî güçte değil, SİYASAL ZOR'daydı onlarca, Robenson'un CUMA'yı köleleştirmesi bir ZOR eylemiydi. Gerçekçi diyalektik düşünürler ise şöyle soruyorlardı: «Robenson CUMA'yı nasıl köleleştirdi?» Bu soruyu: «Kendi YARARINA çalışması için köleleştirmiştir.» diye cevaplıyorladı. Robenson, CUMA'ya sadece BESLENME amaçları bakımından bir ARAÇ olarak davranmıştır... Burada ZOR'un bir ARAÇ olduğunu, oysa iktisadî çıkarın bir AMAÇ olduğunu tanıtlamaktadır bu örnek. Böyle ce anlamış oluyoruz ki, tüm egemenlik ve kölelik durumları için hep aynı şey olup gitmektedir. Robenson'un Cuma'yı köle etmesi için SİLAHtan başka şeylere de gereksinme duyacağı açıktır. Üretim araçları ve Cuma'nın kıtıkıtına bes-

lenmesi için yiyecek.. Robenson Krusoe öyle bir araç bulmuştu ki, günde bir kilo ekmek tüketti̇ği halde on kilo ekmek üretmekteydi. Bu âlet bir MAL haline gelen köle CUMA idi. Oysa Cuma bilinçlenerek cumartesiyi ve pazarı öğreniyor, böylece MAL olmaktan çıkıyor; MALIN GÖZÜ oluyordu. Burjuvazinin doğurduğu bu canavar çocuk, (MONSTRE) yani PROLETARYA denilen güç, burjuvazinin yönetimine boyun eğmeyecek kadar güçleniyor ve doğal bir zorunlukla burjuva toplumunu ya yıkıma ya da devrime doğru götürüyordu. Burjuvaların, yıkılan iktisadî durumu yıkımdan kurtarmak için ZOR'a başvurmaları olanaksızdı. İKTİSADÎ durum ve onun kaçınılmaz EVRİMİ'ni geriye dönüştürmeye ne KRUPP'un topları, ne HİTLER'in copları ne de MAUSER'in tüfenkleri yeterli olmayacaktı.

ZOR kullanma yöntemine gönül vermiş ZORBA'lara gerekli dersi veriyordu bu tarihsel gelişim gerçeği... Ama, insanoğlunun üçüncü bir kölelik savaşı vardı. Bu da moral savaşıydı insanın. Kendi kafasına karşı savaşıydı

MADAM BUTTERFLY'LARIN SONU

Arakadaşımız Sayın Engin Karadeniz sanat sayfamızda nükeli bir yazıyla Japonyada yapılacak olan Uluslararası Madam Butterfly yarışmasından söz açmıştı. Her ülkeden gelen Butterfly'lar Tokyo'da toplanacak, en başarılısı seçilecek aralarından. Türkiye'den de sanatçılarımız bu yarışmaya katılacaktı.

Bu çorbada tuzumuz olduğundan ötürü biz de biraz açmak isteyeceğiz Butterfly konusunu bugün. Madam Butterfly operası bir Japon kadınıyla bir Amerikalı denizcinin acıklı bir öyküsüydü biliyoruz. Madam Bovari, Madam Haygonuş, Madam Katina ve Madam Küri gibi tarihinin ünlü madamlarından biriydi Madam Butterfly. Bu oyunda Japon kadınının ONURUNU simgelemekteydi. Eşi Amerikalı deniz teğmeni F. B. Pinkerton da, vardığı her ülkede Kapitalizmin yöntemini seksolojik yönden simgelemekteydi. Bugün Başkan FORD'un açıkladığı «Her ülkenin iç işlerine burnumuzu sokabiliriz.» kuralını, her ülke kadınının iç çamaşırına burnunu sokarak uygulayan bir seks elçisiydi Amerikan deniz subayı Pinkerton.

Konuyu biliyoruz: Bir Amerikan Torpidosu Nagazaki limanına demirler... Karaya çıkan

Teğmen Pinkerton her ülkede olduğu gibi bir yerli kadın satıcısının arabuluculuğuyla Matmazel Butterfly'ı bulur ve Matmazel Butterfly'ı, Japon İmam nikâhı ile Madam Butterfly haline getirerek karnını şişirir.. Sonra limandan demir alır gemisi. Ona gerçekten bağlanan zavallı Madam Butterfly ise üç sene acılı yaşamla büyütür yavrusunu. Ve bekler kocası Pinkerton'u sabırla:

«— Ben dalgın gözlerle ufka bakarken bir gün, bir duman yükselir ufuktan görünür sonra gemin. Bir beyaz harp gemisi girer limana.. Ben beklerim umutla..» Çiçekler serperek yolu-na.. Bekler tam üç sene Pinkerton'u.. Pinkerton gelir ama Nagazaki kentine bir asır sonra düşen ATOM bombası gibi düşer Butterfly'ın dünyasına.. Zira onunla yaşamak için değil, yavrusunu ondan koparıp almak için gelmiştir. Yavruya adını sorar babası, yanıt: «Bugünlerde adım kederdir!..» Acıya katlanamayan Butterfly'sa:

«ŞEREFSİZ YAŞAMAKTANSA ŞEREFİNLE ÖL» diye söylenerek büyükbabasının ekmek bıçağıyla harakiri yaparak canına kıyar.

19. yüzyıl kapitalizmindeki aşırı tüketicilik, hukuktaki pozitivist görüş, bilimdeki Darvinizmin «Altta kalanın canı çıksın.» görüşü, psikolojide Freud'un: «Her hazzı elde etme» kuralı neyse Butterfly operası da kapitalizmin sanat alanında yansımasıydı. O çağda, Amerikan denizcisi Pinkertonlar demir attıkları her ülkenin kadınlarına bir gayrimeşru çocuk bırakırlarken bazen de armağan olarak o ülkeden bir GONORE hastalığı alıyorlardı.

Seneler önce bu kitabın yazarı da İstanbul Devlet Operasında Solist sanatçı olarak çalışırken, Madam Butterfly adlı opera yapıtında Amerikan deniz teğmeni Pinkerton rolünü oynamıştı. Ve Cumhuriyet gazetemizin sanat kritiği Selmi Andak tarafından bu yazının çıktığı sayfada hayli yerilip öğülmüştü.. Yazımda bu oyundaki rolüme ilişkin bir anımı anlatmadan geçemeyeceğim.

O seneler İstanbul'da ilk kez kurulan bir Amerikan İlâç Firmasının reklâm servisinde çalışıyor ve geri kalan vaktimi de Devlet Operası sahnesinde tenor olarak değerlendiriyordum. Oysa Amerikan Firması başka bir işle uğraşmayı yasaklamıştı anlaşmasında.. Çeşitli operalarda baş rolü oynadıktan sonra bir gün Madam Butterfly Operasında Amerikan Denizcisi Pinkerton rolünü vermişlerdi. Oyunun gala gecesinde İstanbul'daki Amerikan kolonisi, Amerikan ilişkili okulların kişileri doldurmuştu salonu.. Dostlarım Amerikan Deniz Teğmeni için de çiçekler getirmişlerdi. O gün kötü bir şans olacak oyunun başrol oyuncularının adları sokak ilânlarında afişe edilmemiş mi? Durumun hoş olmadığından ve Amerikan firmasındaki işime son verilme korkusu ile üzgündüm. Ama, sahnedeki rolüm ile çalıştığım firmanın milliyeti arasındaki özdeşlik bana teselli veriyordu. Anlayacağınız opera sahnesinde de çalıştığım firmanın milliyetini simgeleyecektim.

O gece temsil başladı, ilk perde: «Dünya doludur bin türlü heyecanla bir Amerikan denizcisine vatandır her yer.» aryasını attım. Böylece aryanın sonunda dünyanın her ülkesinin kıta

sahanlığına demir atan uçarı Amerikan askeri olarak Amerikan Konsolosu Mister Şarples ile birlikte Amerika şerefine kadeh kaldırarak allegratto, bağırmento makamından «— Amerika Forever! — Yaşasın Amerika!» diye birinci perdeyi tamamladık.

Çiçekler, alkışlar... Ve oyun bitti.. Eve dönüşte öğrendik ki Amerika Deniz Teğmeni Benjamin Franklin Pinkerton o günkü süksesine karsın Amerikan ilâç firmasındaki işinden atılmıştı.

Eve üzgün döndü Pinkerton, eczacı eşi: «Bu kez de oyunda Almanya Forever! diye bağırırsan seni Alman ilâç firmaları belki işe alırlar.» diye teselli etti. İşin alayı bir yana, Teğmen Pinkerton Amerikan üniformasını sahnede bırakıp inerken şimdi Morison Şirketinin Temsilciliği adıyla Amerika'nın Türkiye'deki çıkarlarının savunucusu Morison Süleyman pantolonunu yırtarcasına «— Yaşasın Amerika — Amerika Forever!» diye bağırmasına karşın ne duruma düşecek sonunda?»

KORKU VE CİNAYET

Burası BAZİLİKA sokağı
Bir okulun sokağa bakan yüzü
Kurşunlardan böyle çiçek bozuğu
Eluard

Burası NAZİ işgalindeki Paris kentinin
Bazilika sokağı değil
Niksar kasabasının sokakları
«NİKSAR'IN FİDANLARI...»
Niksar sokaklarında susmuş dudaklar,
Niksar sokaklarında konuşan
Şimdi yalnız, çılgın namlulular var.
Niksar sokaklarında
Hızla geçen bir otonun penceresinden
Mister BROWNİNG, Mister STEN
Konuşuyor tetikteki parmağında yabancı ellerin
Ne varsa öldürme aracına benzer
HOÇKİS, BARABELLUM ve MAVZER...
Ve «At Martini Debre Hasan»nın MARTİNİNDEN
Güzel oğlanın PİŞTOV'UNA kadar.
Niksar mitinginde
Ne marka namlu varsa konuştular:
«PENCERE AÇILDI GÜZEL OĞLAN
PİŞTOV PATLADI YAAARR!»

Diyerek öz evlâtlarını bir düşman gibi
KURŞUNLADILAR...
Pıştovun markası KIRIKKALE

Güzeloğlan bir kurşunla yıkıldı yere
Güzeloğlan da Kırıkkaleliydi
Ve KIRIKKALE marka tabancayı patlatan
Kendi ırkdaşının eliydi.
Milli HÖKUMATIN milli silâhıyla
Vuruldu Güzeloğlan
ZEUS'un kartal'ını vuran
OK da kendi tüyünden'dü.
Güzeloğlanı kendi hemşerisiydi vuran KURŞUNLAR
Ve haykırdı Güzeloğlan ölürken:
«BENİ, BENLE VURDULAR»

Tüm bu silâhları konuşturanlar ne istiyordu? Bir korku üretimi: Panik denilen kollektif bir korku ile halkı korkutarak susturmak istiyorlardı... Elbette ki KORKUTMAK, kişiye istediğini yaptırmanın en sonuncu başvurulan yöntemidir. Nörotik bir davranış olan KORKU'nun kökeni baba - evlât ilişkisinin ödipal çağına, çocukluk çağına dek varıyor. İşte bu yüzden korkmamak için yürekli olmak kadar korkunun nedenini bilmek gerekmektedir. Bizi korkutmak isteyenlerin içinde bulunduğu büyük KORKAKLIĞI bilirsek elbette ki onlardan korkmayacağız.

İbrahim, korkmayacaktı bu kadar
Bembeyaz dişleri böyle tıkırdayıp
Böyle birbirine vurmasalar...
Ve İzmir'li Ali Onbaşı biliyordu ki
Tavşan, korktuğu için kaçmaz,
Kaçtığı için KORKAR...

NAZIM

Sırtını katil yöneticilere dayamış, kalabalık olmalarına ve silahlarına güvenen korkakların en önemli korkusu MİZO-FOBİ dediğimiz (kir-

lenmekten korkma)dır. Koltukta kalmak uğruna yüzlerce genci öldüren katil, ellerindeki kan lekesinden korkmaktadır. Ve bu bilinçaltındaki korkusu bir UYURGEZERLİK etkisi haline dönüşerek bir İTİRAF niteliğine döner.

Katil KRAL MAKBET'in itirafı:

Çık elimden korkunç leke
Çık diyorum sana
Arabistanın tüm kokuları
Temizleyemez bu elleri

Korkutanların KORKAKLIĞININ diğer bir çeşidi AGORA - FOBİ dediğimiz meydanlardan korkma hastalığıdır. Halkın sevgisini kazanmış, milyonları miting meydanlarına çeken bir lideri çekemeyenlerin MEYDANLARDAN korkmaları cinayet işleme eylemine dek dönüşmektedir. Korkaklıklarını cinayete dönüştürenler Atatürk'ü de tam 11 kez öldürmeye yeltenmişlerdi.. Kurtuluş Savaşı sırasında O, suikast teşebbüsünü kırdıktan sonra şöyle seslenmişti halkına : «Benim naçiz vücudum elbet bir gün toprak olacaktır ama Türk Milleti ebediyen payidar olacaktır.» Atatürk gibi önderler halka korkmamayı öğretmişlerdir. Ozan Titus Livius; «Ne kadar az korkarsam o kadar az tehlikedeyim» diyor. Korkaklıktan korkma duyusu da korkuyu yenmeye varıyor. Antep Kentinin kahramanı Karayılan, Karayılan olmadan önce, yaşıyordu bir tarla sıçanı gibi, korkaktı bir tarla sıçanı kadar amma :

Fırlayıp atılınca ileri
Bir dehşet aldı Anteplileri

Seğirttiler peşine
Gâvuru tepelerde yediler
Ve bir tarla sıçanı gibi yaşayıp
Bir tarla sıçanı kadar korkak olana
Karayılan dediler.

KORKAN kişinin Katil makbetteki gibi uyurgezerlik davranışından başka ÇOK KONUŞMAK, gibi reaksiyona döndüğünü görmekteyiz laf salatalarıyle, yalanla, tehditle:

Mussolini çok konuşuyor Taranta Babu
Tek başına, yapayalnız, karanlıklara
Bırakılmış bir çocuk gibi bağıra bağıra
Kendi sesiyle uyanarak
Korkuyla tutuşup
Korkuyla yanarak
Durup dinlenmeden konuşuyor
Mussolini çok konuşuyor Taranta Babu
Çok KORKTUĞU için çok konuşuyor.

Nazım

Korktuğu için cinayet işleyenler bu kez cinayet işlemekten ötürü korkuyor ve PANİK dediğimiz korku batağına saplanıyorlardı. Onları kim cezalandıracak? Onları mı — Onlara karşı çıkma hakkını anayasa veriyor..

HER YERDE KAN

Evvel zaman içinde
Kurt, koyun ve kırat
Yaman bir arslanla olmuşlar ortak
Demişler: Ortağız kazançta da, kayıpta da
Ertesi gün nasılsa bir geyik düşmüş
Kurdun kurduğu ağlara.
Hemen kurt haber salmış ortaklara
Hepsi geyiğin başına üşümüş
Ce arslan
Ortakları birer birer savarak:
«Dört kişiyiz» demiş bu avı paylaşacak.
Derdemez dörde bölmüş geyiği
Birinci parçayı kendine ayırmış tabii
«Bu parça benim» demiş, «arslan payı olarak.»
«Bir şikâyetiniz olmaz sanırım bundan,
Benim adım arslan da ondan.»
«Yasaya göre ikinci parça da hakkım.
Dileyen kara kaplı kitapta yerini bulur
En güçlü kimse en haklı odur.
Üçüncü parça en değerli ortağın olacak,
Benden başka kim ola ki, o değerli ortak?
Dördüncü parçaya gelince, ha bak!
Ona göz koyanın
Kafasını koparırım inanın.»
Ve böylece bitmiş bu taksim
Korkudan sesleri bile çıkmadan ortakların.
Arslanın egemenliğinden bu yana
Geçmiş yüz yıllar, bin yıllar
Tilki, eşek, karıncalar
İpekböcekleri ve arılar

Sürünlenlerin koch basilerine kadar
Uyarak tanrının «Çoğalınız buyruğuna»
Çoğalmışlar, çoğalmışlar...
Arslanın hababam sınıfından
Sürüngenlerin vayanam sınıfına...
Sıralanmış tüm canlılar sınıflarınca
Biyolog Karl Linne'nin nomenklatür
(canlıların sınıfları) kitabına...
Ve sonra tüm canlılar
Bölüşmek için avlarını çıkmışlar
Arslan payına karşı
İpekböcekleri, karıncalar, arılar
Tüm, alın terinden halılar dokuyanlar
Sınıf sınıf dökülmüşler çelikten pankartlarla
Karl Linne'nin kitabından
Taksim meydanlarına...
Spartaküs'ün arenasından sonra
Katilina'nın savaş meydanı
Haçlılar, borçlular seferi
Sonra Malazgirt, Kosova Meydan Savaşı
Habil'le Kabil'den bu yana
Savaş yeri olmaktadır tüm meydanlar
Ürünün eşitsiz taksimine karşı...

SEZAR VE SPARTAKUS

Eski bir İbrani masalı insanları dört bölüme ayırmış: Birinciler: Senin paran senin paran, benim param benim param» diyenler ki bunlar Sodom'lular yani burjuvalardı.

İkincilerse daha enayileriydi bunların: «Benim param senin paran, senin paran senin paran» diyenler ki bunlar dinsel kişilerdi.

Üçüncüler: «Senin paran benim param, benim param senin paran» diyen halk'tı.

Dördüncülerse bugünkü kapital emperyalizminin dediğini diyenlerdi:

Benim param benim param, senin paran benim param.

Amma ki tarih bu ayırımın pek uzun sürmediğini kanıtlamıştır. Toplumdaki ekonomik koşullar sonucu örneğin mal birikimiyle efendi - köle ayırımı doğmuş bunun sonucu, kölelerin özgürlüklerini elde etmek için başkaldırmalarını önlemek problemi de devlet kavramını doğurmuştu. Ama tarih boyunca kavga, ezenlerle ezilenler arasında olagelmiştir.

İster Halimenin kayınvaldesi ile olan kavgası ister Kasap Hacı ile karısı Düriyenin kavgası. İster montör Sabri ile patronu Cenabüddin beyle olan savaşı, ister Haçlı Seferleri, ister Hürriyet

meydanındaki öğrencilerin sopalı - taşlı seferleri, hep bu eksende olagelmiştir. Nitekim tarihin ilk büyük kavgalarını da ezenlerle ezilenlerin en çok sivrildiği Roma'da görmekteyiz bu yüzden. Bu kavgaların ilki İsa'dan 100 yıl önce LuciusKatilana'nın yönettiği kavgaydı. Amma bu kavgada tarihsel diyalektik çok önemli bir dönüşme örneği vermişti. Çünkü bu kavgada ezenlerin soyundan geldiği halde ezilenlerin başında bulunan Katilina ile; ezilen bir aileden geldiği halde ezenlerin savunucusu olan Çiçeron karşı karşıyaydılar.

Katilina, yoksullara toprak dağıtılmasını ve tefeciler elinde sömürülen halkın kabaran borçlarının silinmesini istemektedir. Buna karşın Çiçeron, çaçaronluk yaparak şöyle haykırıyordu:

«Varlıklıların elindeki toprağı almak ve borçlarını silmek ha? Fakat bu, devletin temellerini sarsmak demektir. Borç olarak verdiğim kendi paramı köylüden geri istememeliymişim. Bu da ne demek oluyor?»

Bunun ne demek olduğunu Katilina ayaklanmasına katılan komutan Manlius şöyle yanıtlıyordu:

«Tüm anlaşmazlıkların ve savaşların kaynağı olan zenginliği istemiyoruz.»

Bugünkü kapitalist düzenin ücret kölesi işçinin ilk atası olan kölelerin ikinci büyük savaşı Spartaküs adlı zenci kölenin başı çektiği ayaklanmadır. (İ.Ö. 70.) Roma, gelişen zenginliğini tıpkı Sam Amcanın ülkesi gibi kara derili kölelere borçluydu o çağda. Romalı kölelerin yaşayışıysa, hayvanların yaşamından kötüydü. Tanınmamaları için kızgın demirlerle göğüslerinden damga-

lanıyor, kaçmamaları için zincirlerle birbirlerine bağlanıyorlardı. Vahşi hayvanlar önüne atılıp parçalatıldıkları yanı sıra arenalarda Romalı soyluları eğlendirmek için birbirlerini öldürüyorlardı. Tıpkı çağımızda halk çocuklarını Hürriyet meydanlarında birbirine öldürten faşist iktidarcılar gibi.

Spartaküs ayaklanması, İtalya'nın dört bir yanından gelen kölelerin katılmasiyle büyümüş, Roma'yı titretmeye başlamıştı. Anneler çocuklarını:

SPARTAKÜS GELİYOR!!!

diye korkutuyorlardı. Amma sonunda yenilgiye uğradı Spartaküs ve çarmıha gerildi. Ezilenlerin yenilgiye uğraması nedendi?

Çünkü ezilenler güçsüz, ezenler güçlüydü.

Devlet ve dinsel kurumlar, çıkarları uğruna ezenlerden yanaydılar...

Ezenler bilgili, ezilenler bilgisizdiler.

Gerçekte, ezenler daha az ezdikleriyle, tüm ezdiklerini birbirine düşürmeyi beceriyorlardı.

Gerçekte savaş ezenler ile ezilenler arasında değil, ezilenler ile yine ezilenler arasındaydı.

Yüzyıllar geçti köle, serf, uşak evrimini aşıp işçiye dönüşen ezilenler yani Spartaküs'ün bugünkü torunları zincirlerini kırmanın bilincine varıyorlardı. Çağımızın acımasız sezarlarına karşı...

MUSSOLİNİ'LERİN ENCAMI

Çoğu kişi Roma'yı kartpostallardan, tarih, coğrafya kitaplarındaki resimlerden tanırlar. Sezar'ların ve Lejyonların kabartmalariyle oymalı kapılar, kenarını kediler yemiş kocaman yuvarlak bir pastaya benzeyen Coliseum kilise meydanı ve güvercinler... Palazzo Venezzia saray balkonu ve balkonda ağzı bir karış açık, sağ eli kalçasında, sol eli havada öylece donakalmış Duçe Mussolini.

İtalya'nın
Nakışlarında güneşler oynaşan ipekli şalları.
Pompei yollarında kara katırların nalları
Boyalı kutusunda, Verdi'nin yüreği atan lâternası
Ve âlâ düdük makarnası kadar
Faşizmi de meşhuuuuurdur Taranta - Babu
İtalya'da Faşizm
Emilya'lı toprak kontlarının âsâlarından
Ve Romalı bankerlerin kasalarından geçip
Romanın varoşlarında köle Spartakus...
Romanın varoşlarında
Bir nuuurdur Taranda - Babu
Bu nur yarın
İnecektir (Miting meydanları Hürriyet
meydanlarında
Ve Habeş ovalarında...
Üstüne mezarların...

Nazım

Baltacı Mehmed'in baltasını alıp sapına, (Bir baltaya sap olmayan) dalları (Fasches) sararak güçlendiren Duçe Mussolini, İtalyanın Lugatininin «F» harfinde kurmuş olduğu faşizmi nasıl deyimliyor bakın: «Fikirlerimizi kafalara sokmak için baltalarımızı inatçı kafalara vuracağız.»

Roma'nın büyük, Roma'nın geniş caddelerine
bu gün:
Dayamış sırtını betonarme bankalara.
Çifte başlı bir balta gibi duran
Yalnız, bir kara
Yalnız bir kanlı gölge var:
Her adımda bir esir
Başı vuran
Her adımda bir mezar
Aşıp geçen Sezar!...

Nâzım Hikmet

Duçe'nin ansiklopedisindeki «F» harfinde yine Duçe: «Faşizmin toprakları genişletmesi bir hayatiyet ifadesidir. Savaş, toplumlara soyluluk verir...» derken Habeşistanın çıplak Taranta Babu'larına zehirli gaz ve tanklarla soysuzca saldırmaktaydı.

Önceden komonis, anarşist ve tanrı tanınmazken Duçe sonradan şeref ve namusu sayarak hiçe, yön değiştiriverdi 180 derece.

Ve Katolik devletçi ve Faşist oluverdi
Sonra kademe kademe
Tırmandı faşizmin katlarını
1925'te bir yasa ile «Gazetecilik hakları»nı
Faşitlere verdi.
3 Haziran 1926'da grevi yasakladı
927'de muhalefeti hakladı
Ve millet meclisini

Deterjanlı sabunla solculardan pakladı..
Aynı yılda Duçe
Türkiye'nin de hayran kalıp yasa kitabına aktardığı
Meşhur 141 ve 142'leri
Kara kaplı kitabına ekledi
Ve dört dörtlük bir güçle faşizmi
Parlamentosunda pekledi.
Ve sonra selâmet, teharet şenaet ve cinayetlerle kol kola Duçe

İşçi, memur ve küçük esnafın haklarını
Döndürdü kuşa
931 yılı 1 haziranda
Tüm üniversite profesörlerini topladı huzuruna
«— Bon corno Kari Professori Komastate bene?»
Tüm profesörler
Uşşak makamından allegretto mortando:
«Si sinyore!» dediler
Ve Duçe önünde 180 derece katlanıp
Yerlere kadar eğildiler
«— Viva viva!.. İyotiyamo Arrivederçi Roma
Kulunuz köleniz olalım n'olur dokunma.
Kürsümüze, koltuğumuza, cübbemize
Hepimiz kalbimizle, boynumuzda tasmamız ve zincirlerimizle

Bağlıyız Duçemize.»
Dediler.
Ve 10 profesör hariç hepsi de İncile el basarak
«Faşizme bağlılık yemini ettiler.
Ve böylece Duçe
Karagömleklilerin sırtına bir iktidar koltuğu gibi çöreklendi.

Elinde çifte başlı baltası
Kolunda haçlı gaması
Ve sırtında yüzkarası
Ellerinde kan lekesi
(R.R.T.) Roma televizyonunda konuşuyordu
Mussolini konuşuyor Tranda - Babu
Bırakılmış bir çocuk gibi bağıra bağıra

Kendi sesiyle uyanarak
Korkuyla tutuşup, korkuyla yanarak
Durup dinlenmeden konuşuyor
Mussolini çok konuşuyor Taranta - Babu
Çok korktuğu için çok konuşuyor...

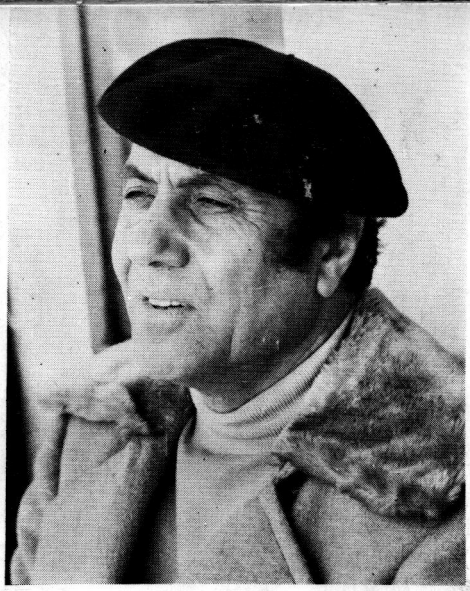
Her adımda bir esir başı vuran, her adımda baraj temeli açar gibi gençlere mezar açıp geçen Üçüncü Sezar «Duçe» namı diğer Musolini nereye gidiyor?

Quo - Vadis Roma?
Diye sorma!. Sus Taranta - Babu
Sevgiyle, saygıyla
Gülerek haykırarak,
Sussss...
Dinle bak:
Zincirlerini kırıyor
Romanın varoşlarında köle Spartakus...

İÇİNDEKİLER

Oku oku budur sonu!. 5
Zalimler seni ölüme mahkûm ettiler 9
Öldürmek bir ruh hastalığıdır 12
Ölüm tüccarları 16
Tarih boyunma işkence 20
Kaleminle savaş 24
Kolu gamalı eli kamalı 28
Zorbalığın göbek adı 32
Yazar ve toplum 36
Bir ileri beş geri - Şenletelim mektebi 43
eFleğin kahpe başında paralansın parası 47
Devrimlerin evrimi 51
Domuz derisinden post olmaz 55
Ülkeyi geri vitese takmak 59
Risale-inur, azimet-ül huzur 63
Ulul emre itaat - Bir mucibi şeriat 67
İnşallahla maşaallah iyi olur inşallah 71
Dokuz ay avdeli yardımlar 75
Tam bağımsızlık savaşları 79
Devlet kuşu 85
Otopsi tutanağı 89
Kol gezenler 92
Bay Servet'in kihâyesi 95
Bir ayakkabının öyküsü 99
Seçim sandığının öyküsü 103
İşçi idim ehramlar yükseldi ellerimin altında . . . 106
Toplu sözleşme 110
Koltuktaki çelişki 114
Faşizme karşı birleşik cephe 117

Güneş ufuktan şimdi doğar yürüyelim arkadaşlar . . 121
Kerem gibi yana yana 124
M.C.inin ahlâk kitabı 127
Kapitalizm ahlâkına karşın kapitalizm işçisinin ahlâk kavramı 130
Kitap tutuklamak 135
Zamlar geldi tabur tabur dizildi 138
Mektupla eğitim 142
Uyan sunam uyan 145
Yüce divan 149
Grev grev grev 152
Bilinçaltı 156
İşçi-işveren ve halk 160
Kral öldü... yaşasın kral 164
Endülüste raks 167
Kızma birader 170
Devrimler ve devrilenler 174
Oğlum savaş, biraz yavaş 179
Kıratımı nallatırım 184
Kanlı iNgâr'ın sonu 188
Meddah, Karagöz ve orta oyunu 192
Yazmak ya da yazmamak 195
Krallar da ölür 198
Bir mayıs işçi bayramı 202
Faşoların beyin yapısı 206
Hesap soracağız 210
Cüzdanların mikrobu: Rüşvet 216
Nasreddin Hocanın festivali 220
Yar... Yar... Kölen olam yar! 224
Madam Butterflü'lerin sonu 228
Korku ve cinayet 232
Her yerde kan 236
Sezar ev Spartaküs 238
Mussolini'lerin encamı 241

Gülmece yazarlığımızın
usta bir kalemidir Dr. İhsan Ünlüer.
Toplum olaylarına bakarken
pek çok ahmaklığı, bilgisizliği, düzenbazlığı,
sömürüyü, uydurma kişilerin kofalmalarını,
yerine göre taşlamalarla,
yermelerle, alay ve iğnelemelerle, nüktelerle
bizi güldürerek, düşündürerek sergilemektedir.
Kısacası gülmecenin bütün ögelerini
çevik bir zekânın pırıltılarıyle kullanmaktadır.
Yaşamın acılı karanlığını
gülmenin ışığıyla aydınlatma başarısıdır bu.
Çok yönlü bir kişiliğe sahiptir Ünlüer!
Hekimliğiyle bilim alanında,
sesiyle operada, çizgisiyle karikatürde,
yazı ve şiirleriyle gülmece alanında gözükebilmekte,
sanatsal varlığımıza önemli katkıda bulunmaktadır.
İşte onun başarılı bir yapıtı :
"OKU OKU, BUDUR SONU!"
Yazarın bu yapıtını da kahkahalarla okuyacak,
zaman zaman da acı acı düşüneceksiniz.

30 lira